ATEITIS

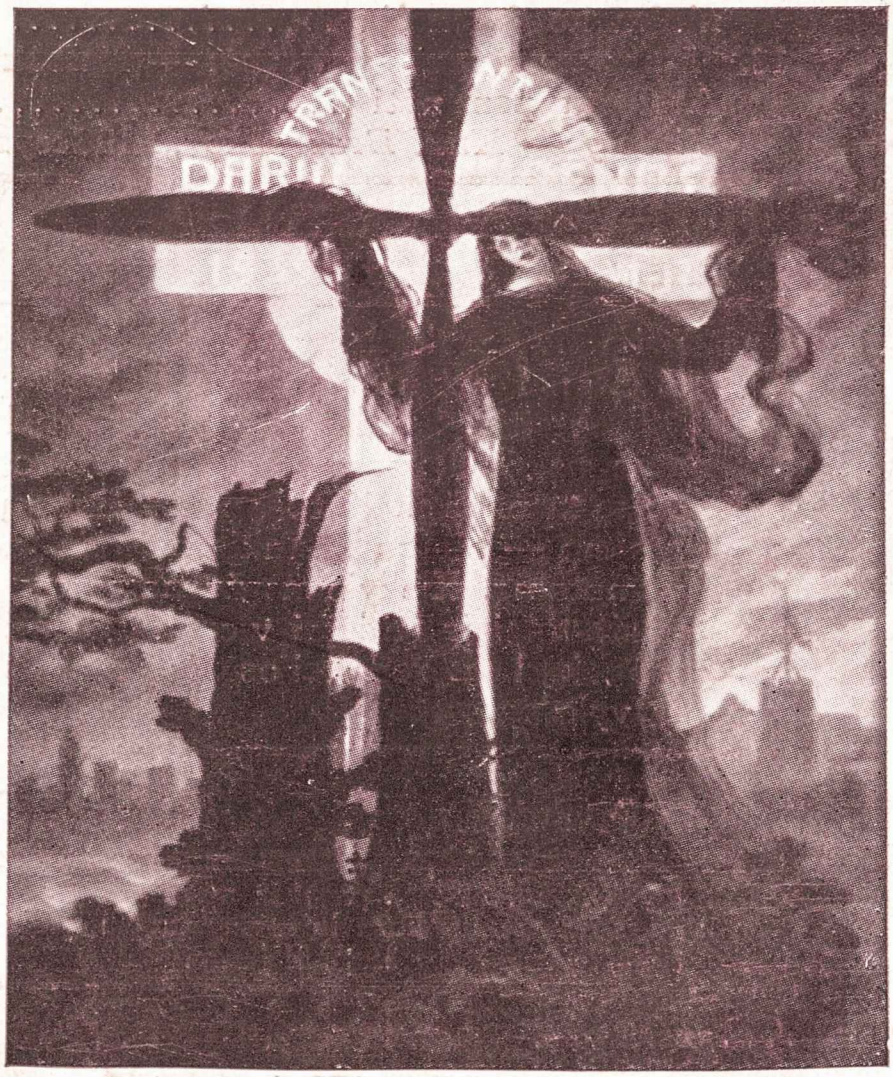

EINA NUO 1911 M.

1933 M. RUGSĖJO—SPALIŲ MĖN. 9—10 Nr.

TURINYS

Pusl.

1. *Jonas Mikulevičius,* Šventojo Rašto vertėjas 385
2. *Pr. Davydaitis,* Šis tas apie Knygų Knygą 388
3. *Juozas Lingis,* Palikai mene (eil.) 392
4. *J. Snk.,* Gaila, kad ten nebuvote 393
5. *Juozas Povilonis,* Rudens vakaro pasaka 406
6. *Ad. Br. Šukys,* Ateities žygis 412
7. *Iz. Blauždžiūnaitė,* W. R. Wagneris 415
8. *R. Blaumanis,* Vyndedzėj gre.t bus vestuvės 419
9. *Ad. Br. Šukys,* Vardai plienu skambą 427
10. *J. Lingis,* Uvertūra 431
11. *Pr. Dovydaitis,* Kristaus valdovo šventė 432
12. Keliaujam į Šiaurės ašigalį 434
13. *Vl. Prosceviičiūtė,* Kaip vėlinės... 438
14. *J. Mikulevičius,* Dulkės... 438
15. *K.,* A. a. Br. Petraitis 439
16. *P. Vaitonis,* Sportas 440
17. *Apžvalga:* Martynui Jankui 75 m. — Studentų Ateitininkų konferencija 443
18. *Knygos:* Nušvitusi dulkė. — Kalbėkim lietuviškai. — Atsiųsta paminėti 445

Viršely — *Kun. Brazausko* „Liūdesys".

«Ateities» skaitytojams ir platintojams

primename, kad jau laikas baigti išrinkti pr-tos pinigus iš š. m. I pusm. skaitytojų ir persiųsti adm-jai.

„Ateities" redakcija ir adm-ja deda visas galimas pastangas, kad žurnalas lankytų savo skaitytojus reguliariai, o tuo tarpu iš skaitytojų ir platintojų pusės didesnio susirūpinimo — pinigų išrinkimo ir su adm-ja atsiskaitymo — nematome. Kiekvienas žurnalas tik tada gali tobulėti, kai skaitytojai ir leidėjai vieni kitus atjaučia ir paremia. Tikimės, kad šis redakcijos ir adm-jos balsas bus išgirstas ir vykdomas.

„Ateities" ir „At. Spindulių" platintojai

kurie š. m. II pusm. pirmųjų n-rių yra gavę daugiau negu išplatina, prašomi atliekamus žurnalų n-rius tuojau grąžinti adm-jai ir pranešti siuntinėtiną kiekį per š. m. II pusm.

Pritrūkome

„Ateities Spindulių" 1931 m. 2 Nr. ir 1932 m. 5-6 Nr. Kas turėtų tų n-rių atliekamų egzempliorių, mielai iškeistume į kitus norimus 1930-1933 metų sąsiuvinius.

Siųskite administracijai adr.: „Ateities Spinduliai", Kaunas, Laisvės Al. 3.

Akc. „Žaibo" B-vės sp. Kaune

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

9-10 Nr. 1933 m. Rugsėjo ir Spalių mėn. XXIII

Jonas Mikulevičius

Šventojo Rašto vertėjas

(J.E. Ark. Metr. J. Skvirecko 60 mt. sukaktuvėms paminėti).

Kelis kartus jau esame šioje vietoje nusiskundę, kad neišvengiamą mirtį susitinka vis didesnis garbingų mūsų veikėjų skaičius. Skaudu ir gūdu mirties plasnojimo siaučiamam kalbėti apie tuo garbingus vyrus, kurių darbais nerūpestingai naudojamės. Atsidėję išskaičiuojame jų darbus, bet retai kada įsigiliname į reikšmę tų darbų ir į jų autorių. Retai pasistatome klausimą „o kas būtų buvę, jei šis vyras nebūtų šio darbo ėmęsis, o pasiėmęs būtų neištesėjęs?" Atsakymą „kitas tai būtų padaręs" ne visados čia pakiši, nesgi ir šį kartą, džiaugsmingai *gyvąjį* minėdami, neabejodami galime atsakyti: „būtume neturėję to, ką jis davė."

Ką gi garbingasis sukaktuvininkas yra davęs mūsų tautai? Kai atsakysiu — Šventojo Rašto vertimą, naivesniam skaitytojui atrodys visai nedaug. Bet kai pasakysiu, kad šį darbą sukaktuvininkas atsidėjęs varė net 30 metų, atrodys kiek daugiau, o kai priminsiu, kad šventraštį išversti ėmėsi vysk. kunigaikštis Arnulpas Giedraitis, vysk. Mot. Valančius, ryžos pats Jakštas, Maironis, Vaižgantas, pats vyskupas Baranauskas atsidėjęs jį vertė $14^1/_2$ mėn., kasdien dirbamas net po 13 valandų, kol mirtis jam pasakė „bus gana", o vis dėlto nė vienas iš jų nepadarė to, ką padarė Ark. Skvireckas, — atrodys dar reikšmingiau, juo labiau, kad šio darbo imtasi pačių žymiųjų mūsų veikėjų. Ad. Jakštas brošiūroje „Apie katalikiškus lietuviškus šventraščio vertimus ir vertėjus" šiaip tatai įvertina: „Katalikiškas viso šventraščio lietuvių kalbon išvertimas — savo svarba, galima sakyti, yra nemažiau brangintinas *kaip visos Lietuvos pakrikštijimas.* Tuo išvertimu padėtas tikras pamatas visai katalikiškai religinei lietuvių literatūrai. Jis turės įtakos ir mūsų pasaulietiškai raštijai. Taigi šio vertimo išleidimas yra dalykas pirmaeilis, *sudarąs epoką*". Prie šio galėtumėm dar pridurti, kad kitos krikščioniškos tautos saviems šventraščio vertėjams paminklus pastatė, nes jos kultūringos

tautos, o mes.... Mes, jaunieji, turime blaiviai pažiūrėti į dabartinę Lietuvą ir pasakyti, kad Lietuva dar nėra pakankamai kultūringa, o žiauri ignorancija dvelkia iš visų jos kultūrinio gyvenimo sričių, nes šventraščio išvertimo proga tylėti visai spaudai, vertėjui minint 60 metų sukaktuves, neišleisti apie vertėją nė vienos brošiūros, sukaktuvininkui suruošti vieną vieninteli paminėjimą — tai dar daugiau, negu ignorancija, nes prie jos pris deda tiesiog nesupratimas tų vyrų, visą tautą praaugusių vyrų, nesupratimas jų darbų, ranka į juos numojant. Ve, iš čia kyla Lietuvai priekaištas, kad ji tik numirėlius myli ir gerbia, iš čia kyla jaunuomenei pareiga tiek dirbti, tiek tubūlėti, kad panašius didžiųjų vyrų žygius džiūgaudama karšta savo širdimi sugertų, dėl jų trijumfuotų, nes vieno laimėjimas — visos tautos laimėjimas ir vieno laimėjimas, svetimas tautai — laimėjusiajam tragedija, o tautai ir gėdos dėmė. O kažin kaip šiuo atveju? Ar turintysis turi visas tas neįkainuojamo brangumo vertybes, sudėtas į 6 tomus?!

Garbingas sukaktuvininkas, šventraščio vertėjas, gimė 1873 m. Rugsėjo m. 18 d. Panevėžio apskr., Pumpėnų par., Rimkūnų — Pašliečių kaime. Nuo 1885—91 m. mokėsi realinėje Panevėžio gimnazijoj ir ją baigė. Gavęs atestatą, jaunuolis įstojo į kunigų seminariją Kaune, per 4 metus ją baigė (1896 m.), dėl savo gabumų buvo išsiųstas į Petrapilio kunigų akademiją, kurioje reikalingus mokslus išėjo per 4 metus. Grįžęs iš Petrapilio, vos du mėnesius tedirba Ukmergės parapijoj, nes vysk. Paliulionis, susipažinęs su dideliu jauno kunigo mokslingumu, paskyrė jį į Kauno kunigų seminariją šv. Rašto dėstyti. Šis sukaktuvininko gyvenimo faktas labai svarbus visai mūsų tautai, nes jis prof. Skvirecko gyvenimą tais pačiais, 1902, metais uždarė į tylaus, kieto, aistringai ir atsidėjusiai tolyn varomo darbo kabinetą, kuriame jis išsėdėjo 30 metų ir tautai parūpino Dievo žodį, lietuviškai tariamą. Pranašai, išminčiai, apaštalai ir pats Dievas prabilo į mus gražia lietuvių kalba!

Prof. Skvirecko vertimą galėtumėm pavadinti beveik tobulu: kalba turtinga ir graži, nors dėl ilgo laikotarpio kiek nelygi; verčiant buvo studijuojamas šv. Raštas kitose kalbose — visų pirma hebrajų ir graikų, ir todėl šio vertimo mintis visur aiški, išsireiškimai tikslūs ir sklandūs. Be to, pridėti komentarai inteligentui leidžia pačiam vienam šv. Raštą skaityti ir gėrėtis jo minties gilumu bei stiliaus meistriškumu.

Reikia pastebėti, kad šis darbas nebuvo jau toks lengvas: prieš 30 metų lietuvių kalba dar nebuvo tiek suliteratūrinta, kad ja sektųs vykusiai pasakyti visa tai, kas šv. Rašte pasakyta; jei dar ir dabar mūsų terminologija negausi, nenusistojusi ir net nevykusi, tai anuo metu ne vienai sąvokai lietuvių kalba pasakyti reikėjo laužyti galvą keletą dienų, juo labiau, kad net savo kalbos žodyno neturėta. Vėliau Didysis Karas blaškė profesorių po Rusiją, trukdydamas darbą, įvairios gausios pareigos, būti-

Šventojo Rašto vertejas
Kauno Metrop. Ark. J. Skvireckas

nieji to meto gyvenimo reikalai taip pat darbo nepalengvino. Juk prof. Skvireckas — žinomas publicistas, rašęs „Tėvynės Sargui", „Vienybei", „Nedėldienio Skaitymams", „Draugijai"; 1913 m. pats leido dvisavatinį kunigams laikraštį „Bažnytinę Apžvalgą". Be to, dar parašė keletą tikybinio turinio knygų, šalia kitko, 188 ps. monografiją „Šv. Povilas Apaštalas".

Garbingasis šventraščio vertėjas yra pirmasis Kauno metropolitas: jo papėdininkams pirmatakas — geležinės valios ir milžiniško darbo pavyzdys, pavyzdingiausias šauklys į herojizmą.

Teleis Viešpats garbingam sukaktuvininkui dar daug pasidarbuoti Bažnyčiai ir Tėvynei.

Šis tas apie Knygų Knygą, arba Šventąjį Raštą

Knygų Knygos lietuvių kalbon vertėjo 60 m. amžiaus sukaktuvių proga.

Mieloji „Ateities“ skaitytojų šeimynėle!

Šį kartą kalbėsimės apie tokį dalyką, kuris yra artimas visai moksleivijai: apie Knygą. (Moksleivijai juk visuomet tenka turėti reikalo su knygomis). Bet čia kalbėsimės ne apie paprastą kokią knygą, o tik apie tokią, kuri teisingai vadinama Knygų Knyga, tai yra visų knygų vyriausia, didžiausia, reikšmingiausia, dar kitaip sakant, yra visų knygų karalienė. Taip ji vadinama anaiptol ne dėl savo didumo materijaliniu atžvilgiu: šiuo atžvilgiu daug yra už ją didesnių — ir storesnių, ir platesnių, ir ilgesnių — knygų. Ta knygų karalienė, apie kurią čia kalbamės, materijaliniu atžvilgiu, palyginta su kitomis knygomis, galima pasakyti, yra visai nedidelė. Išspausdinta vidutiniškomis raidėmis ir ant vidutiniško storumo popieros kalbamoji knyga sudaro tik vieną, vidutiniško didumo tomą. Taigi, tos Knygos didumas pareina ne nuo daugumo joje išreikštų žodžių ir sakinių. Tikrąjį jos didumą sudaro joje išreikštojo mokslo nepralenkiamas kilnumas, kadangi šioj Knygoj yra išdėstytas ne kokio, kad ir labai didelio, žmonių galvočiaus mokslas, bet paties Dievo žmonėms apreikštas Mokslas. Kitaip pasakant, šioj Knygoj yra užrašytas Dievo Žodis, įvairiais laikais Dievo paskelbtas žmonėms per savo pasiuntinius pranašus, per Dievo Sūnų, mūsų Gelbėtoją Jėzų Kristų ir per Kristaus mokinius — apaštalus. Šventosios Dvasios įkvėptus. Tą Knygą mes paprastai vadiname *Šventuoju Raštu.* Kai kuomet vadiname ją ir vienu, iš senosios graikų kalbos paimtu, žodžiu — *Biblija.* Graikų kalbos žodis *biblía* (kirčiuojama paskutinis *i*), reiškiąs *knygos,* lotynų kalboj buvo tariamas *bíblia* (kirčiuojama pirmasis *i)* su tąja pat reikšme, o nuo vėlybųjų viduriniu amžių buvo pradėtas vartot ir vienaskaitos prasme: *knyga.* Šiąja prasme žodis *Biblija* ir įėjo į visas Žemės kalbas, pažymint juo visą Šventąjį Raštą.

Jūs, moksleivija, žinote, kad visas Šventasis Raštas skirstomas į dvi nelygi dali: didesnioji dalis, apimanti 45 knygas, vadinama Senuoju Testamentu, o mažesnioji, sudėta iš 27 knygų — Naujuoju Testamentu. Todėl ir pasikalbėsime apie kiekvieną dalį atskirai.

KOKIOS RŪŠIES KŪRINYS YRA SENASIS TESTAMENTAS.

Senojo Testamento 45 knygas vertinant jau vien tik kaip grynai žmogiškos kūrybos, tai yra vien kaip literatūros veikalą, negalėsi nepripažinti, kad tai yra didingiausias literatūros kūrinys visos žmonijos literatūroj. Paskutiniais laikais gražiai tatai išreiškė vienas tyrinėtojas (jis net nekatalikas), kurio mintis čia ir pakartosiu mūsų kalba. Jis, būtent, pabrėžia, kad Senasis Testamentas yra „didingiausias pasaulio literatūros veikalas, didis tiek savo pagaunančiu grožiu ir savo pasakojimų istorine reikšme, tiek ir savo minčių gausumu bei gilumu, savo kalbos galingumu bei įvairumu ir savo poezijos gausumu bei gražumu. Daug anksčiau negu Pindaras savo odėmis (nugalėjo giesmėmis) apgiedojo Olimpijos nugalėtojus, Dovydas sukūrė savo psalmes; ir daug anksčiau negu Homeras Mažosios Azijos krantuose savo tautos jaunimą žavėjo, dainuodamas apie Trojos karžygių darbus, Mozė ir jo sesuo dainavo savo dainas apie Aigipto valdovo žuvimą, arba teisėja Debora apgiedojo savo tautos pergales, panaudodama drąsius savo vaizduotės paveikslus. Kada ant Tiberio upės kalvų buvo padėti dar tik pirmieji būsimojo pasaulinio Romos miesto akmens, Izraelio pranašai dvasios apšviestu žvilgiu apžvelgia tautų istoriją, išpranašauja jų ateitį ir savo tautai skelbia Dievo teismą tokia kalba, kuri yra galingesnė už Demosteno kalbą, ir tokia pakilia poezija, kuri yra didingesnė už Aischilio poeziją; arba jie (tuo metu) kalbėjo apie Dievo malonę tokiais žodžiais, kurie yra meilingesni už meilingas Sofoklio kalbas. Žmogaus jutimų skalėj nesti nė vieno tokio tono, kurio nebūtų čionai išreikšta, pradedant nuo šventos rūstybės spyglių arba širdį draskančių nusivylimo dejonių iki švelniausių meilės giesmių. Kas yra Graikijos septyneto galvočių išmintis, palyginta su gyvenimo išmintimi Senojo Testamento patarlėse? Mes pasineriame į Platono pažiūrų gelmes ir stebimės jo idėjų taurumu; bet Šventasis Raštas apie amžinųjų idealų pasaulį kalba kaip apie žinomą savo dvasios Tėvynę ir giliausias mintis bei plačiausias pažiūras išreiškia tokiu tikrumu ir paprastumu, lyg čia būtų kalbama apie paprasčiausias tiesas arba savaime suprantamus, visiems žinomus dalykus“*.

Šis faktas palieka nesugriautas ir šiandien, kuomet daug patyrėme ir apie gretimai einančią aigiptiečių ir asyriečių bei babiloniečių literatūrą. Nes minčių įvairiopumu, problemų gausumu, kalbos gražumu ir dvasios gilumu Senasis Testamentas stovi daug aukščiau už anąją.

---

* W. Vollert, Die Schönheit der alttestamentlichen Poesie. Neue Kirchliche Zeitschrift 1921, 401 ir t.

Tas pats tyrinėtojas toliau rašo: „Įsivaizdinkim, kad Biblija šiandien staiga aptinkama (kaip koks iki šiol nežinotas dokumentas) — kokio įspūdžio padarytų šis aptikimas?... Apie šią nuostabią knygą visi kalbėtų, steigtų katedras jai aiškinti, būtų laikoma išsimokslinimo pažymiu jos paskaitymas, nes joje yra tikras pasaulis minčių, nes ji yra dvasios visuotinumas (universum)".

Toks atrodo Senasis Testamentas pažvelgus į jį tik iš šalies kaip į literatūros kūrinį ir palyginus jį su kitais žmonijos literatūrinio darbo kūriniais. Betgi ne ši yra jo tikroji, didžioji reikšmė. Jo tikroji reikšmė žmonijos dvasios istorijai yra jo turiny, kuriuo jis vadovavo žmonijai jos religiniame gyvenime. Šiuo atžvilgiu Senasis Testamentas skynė naujus kelius ir nešė žmonijai palaimą.

Iš tikrųjų nuostabus, įsidėmėtinas dalykas. Izraelio tauta nebuvo skirta duoti žmonijai tokius milžiniškus išviršinės civilizacijos laimėjimus, kaip tūkstančius metų prie Nilo ir Eufrato su Tigeriu gyvavusios Aigipto ir Babilonijos-Asyrijos valstybės, būtent, didingus šventnamius ir rūmus su jų visa pompa ir turtingumu. Izraelio tauta nevaidino ir tokio vaidmens kaip Roma, padovanojusi žmonijai valstybę ir teisę, arba kaip Graikija, išmokiusi žmoniją ragaut iš mokslo ir meno versmių. Izraelio tauta nieko panašaus neturi pasirodyti. Bet per ją žmonija gavo didesnių dalykų kaip valstybė ir teisė, kaip mokslas ir menas, kaip išviršinė pompa ir civilizacija. Žmonijos dvasios gyvenime Izraelio tauta, Senojo Testamento išminties vadovaujama, paliko gilesnių žymių, nes dar ir šiandien mes mintame jos dvasios palaikais. Izraelio didvyriški darbai yra religinio gyvenimo srity.

Pirmasis toks darbas — tai gryno dorovinio monoteizmo išlaikymas ir pertiekimas. Šiandien visi objektyvūs tyrinėtojai pripažįsta, kas Senasis Testamentas yra vienintelis toks dokumentas, kuris yra išlaikęs ir pertiekęs didelį dvasios turtą — tikėjimą į vieną, dorovinį Dievą*.

Bet vieno tikėjimo į vieną, amžinąjį Dievą dar negana. Negana ir tas tikėjimas vien žodžiais reikšti. Tikroji religija normuoja ir žmogaus dorovinį elgesį, nes religija tikrąja savo prasme yra dorovė. Kristus nedviprasmiai nusmerkė tik žodžiu reiškiamą, su veiksmu, elgesiu nesurištą religingumą: „Ne kiekvienas, kurs man sako: Viešpatie, Viešpatie! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas šeis į dangaus karalystę" (Mat. 7, 21). Arba: „Kas turi mano įsakymų ir

---

* Plačiau apie tai galima rasti prof. Dürr'o straipsny „Izraelitų religijos vienatiškumas šių dienų priešakio Azijos mokslo šviesoj". Soter 1924, 51—58 p. „Soterio" bendradarbio, Braunsbergo (Rytprūsiuose) Akademijos profesoriaus mintimis seku ir šiame straipsnely, imdamas jų iš jo veikalo „Religiöse Lebenswerte des Alten Testaments" (Freiburg i. Br. 1928).

juos laiko, tas mane myli" (Jon. 14, 21). Ogi yra taip pat istorijos faktas, kad Senajame Testamente religija yra artimai surišta su dorove: tikėjimas į Dievą reikalauja ir Jo šventą valią pildyti. Berods, ir kitos senovės Rytų religijos rūpinasi kelti savo šalininkų dorovingumą. Betgi dorovė jose vis dėlto nebuvo padaryta būtinu religijos pagrindu ir sąlyga sueit į asmeninius santykius su Dievu. Senųjų religijų patys dievai labai dažnai elgiasi nedorovingai; dorovė jiems tik priedas ir atsitiktinumas. Taip yra dėl to, kad kitų religijų dievai buvo ir paliko tik įasmenintos gamtos galybės. Nė vienos kitos religijos dievybė nesikreipia su kategorišku reikalavimu į žmogų: „Tai ir tai daryk, to ir to nedaryk!" Religija čia daugiausia tik paprotys arba teisės nuostatas.

Kitaip šie dalykai statomi Senajame Testamente. Čia religija turi perdėm etinį, t. y. dorinį turinį. Dievas (Jahve) stovi viršum savo tautos kaip kilni, griežta, dorovinė asmenybė. Žmonėms Jis įsako: „Būkite šventi, nes aš Viešpats, Jūsų Dievas, esu šventas" (Kun. 19, 2; taip pat 11, 44). Šitokių įsakymų veltui ieškosi bet kurioj kitoj senobinėj religijoj.

Griežtai dorovinis Senojo Testamento religijos pobūdis atsiliepia ir visam dievotumo supratimui. Būti dievotam tai, Senojo Testamento mintimi, yra kažkas labai paprasta: būti surištam su Dievu savo mintimis ir darbais.

Iš kitų veiksmų, kuriais Senasis Testamentas turėjo pagrindinės reikšmės religijos grynumui išlaikyt, paminėsime jame vedamą kovą su burtais, kerėjimais, žyniavimais ir pan. reiškiniais, kurie buvo ypač labai apšiūkšlinę izraelitų kaimynų religijas. Paminėtina čia dar ir tai, kad Senajame Testamente nėra jokio moteriškos dievybės elemento. Yra žinoma, kad jame nėra net žodžio „deivė".

Mūsų trumpų ir labai paviršutiniškų pasvarstymų išvada ta, kad Senasis Testamentas yra buvusios tos yščios, iš kurių paskui gimė visuotinioji (absoliučioji) krikščionybės religija. Bet ir gimus krikščionybei, kurios mokslas surašytas vyriausiai jau Naujajame Testamente, Senojo Testamento reikšmė nesumažėjo. Jis veikia ir šiandien ne tik per krikščionybę, bet ir betarpiškai. Senasis Testamentas dar ir šiandien turi vertės kaip gyvos religijos versmė.

Apie S. Testamentą kaip apie tokią versmę kalbėsime kitą kartą, o dabar atsiminkime, kas tą versmę padarė ir mums lietuviams prieinamą.

Mano artimiausis pagelbininkas studentas J. Mikulevičius, nesulaukdamas iki aš atspėsiu parašyti „Ateičiai" apie Šventojo Rašto vertėją, patsai tatai padarė savo čia pat įdėtu straipsneliu. Tuo būdu jis mane šiam kartui pavadavo. Bet Lietuvos Arkivyskupo Metropolito Juozapo Skvirecko trisdešimtis metų trukęs darbas ir nuopelnas išvertus lietuvių kalba visą Šventąjį Raštą yra tokio svorio žygis, kad jam įvertint ne-

Juozas Lingis

Palikai mane

Palikai mane kryžkelėj vieną verkiantį,
Kaip prie šilo žalio palaužtą uosį —
Jei prašyčiau sugrąžint pavasario kraitį,
Ar besugrąžinsi, ar beatiduosi?

Nepasakiau dar Tau nieko šaltais žodžiais.
Nepasakiau... ir nepasakysiu,
Nors nežydėjau su ievom baltom pavasarį,
Nė su margais jurginiais rudenį visvien jau nepražysiu.

Atidaviau paskutinį žodį — nebeturiu nieko.
Gedėt Tavęs man juostą juodą prijuosė, —
Seniai meldžiausi čia pas naują kryžių,
Dabar meldžiuos pas mūką sutriūnijusią.

Nepasakysiu Tau daugiau jau nieko.—
Tik luktersiu artėjančios nakties prie dūburio.
Nebematysiu jau nei kaip gervės išskrenda,
Nei kaip vakaras debesėlius į debesį suburia.

Prabėgs dienos, kaip aidas tolimas.
Užmirši šile palaužtą uosį.
Bet ką atidaviau Tau už nieką,
To jau nebesugrąžinsi, — nebeatiduosi...

---

gana ne tik anojo straipsnelio, bet ir vieno kito kituose katalikų laikraščiuose pasirodžiusių šiąja proga straipsnelių. Aš su Jumis, malonieji skaitytojai(os), šiuo reikalu dar nekartą kalbėsiu, nes ketinu dar ir toliau su jumis apie Knygų Knygą per „Ateitį" pasikalbėt. O šį kartą skubinau baigt dėl to, kad labai gerai žinau, jog ilgų straipsnių jūs nemėgstate ir neskaitote.

Taigi, aš sutinku baigt! Bet baigdami šį mūsų pirmąjį pasikalbėjimą visi „Ateities" skaitytojai *Sursum corda* — pakelkime širdis ir pasimelskime į Knygų Knygos Tikrąjį Autorių, kad Jis Jo Knygos Vertėjui į mūsų gražiąją lietuviškąją kalbą, jau užsidėjusiam ant savo pečių septintąjį gyvenimo kryželį, kuo gausiausiai suteiktų viso to, ko jis patsai labiausiai trokšta ir ko jis yra reikalingas ir kaip žmogus ir kaip Katalikų Bažnyčios Lietuvoje Vyriausias Vadovas.

Sudiev skaitytojai(os), iki susitiksime artimiausiame „Ateities" sąsiuviny!

Jūsų Pr. Dovydaitis.

J. Snks.

Gaila, kad ten nebuvote

Vaizdai iš „Gamtos Draugo“ ekskursijos.

Ak, ilgai neužmiršime ano šaunaus „pavandravojimo“ Nemunu, Kuršių mariomis, Baltija ir Palangos pajūriu.

Ne greit nustosime gyręsi malonumais ir nuotykiais, kurių tiek daug vieną po kito teko pergyventi.

O ir po daugelio metų, kada dairysimės savo albume, tarp kitų fotografijų sulaikę žvilgsnį, ilgai žiūrėsime į ekskursijos foto Mes imsime kalbėti:

„Štai malonus mūsų ekskursijos vadas prof. Dovydaitis visų vardu sveikina Mažosios Lietuvos Patrijarką Jankų. Ana visas gausus mūsų būrys skaniai valgo vaišingos Jankaus dukrelės gamintus valgius. Ve, mes su savo vadais Nidos kopose. Čia, žiūrėk, kopų pušynų karalius briedis...“ Ir t.t. ir t.t.

Kad ir tu, malonus skaitytojau, pajustum Gamtos Draugo ekskursijos puikumą, liktum nustebintas retai ekskursijose pasitaikančiu tokiu turiningumu, pabersime keletą jos vaizdo trupinių. Tiktai trupinių. Nesgi be galo sunku yra papasakoti viską, ko pilna buvo širdis, ką matė akys, kurias dainas dainavo jaunuolis, kiek, pagaliau prakaito nubėgo, kiek malonaus nuovargio mūsų jaunystė sutiko.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Liepos 4 diena.

Išvakaro suvažiavę daugiau kaip 170 ekskursantų anksti keliasi ir skuba į Kauno prieplauką. Garlaivis „Kęstutis“ ramiai snaudžia drumstame prieplaukos vandeny. Giedriai pilkose miglų marškose supasi Nemunas ir žali jo krantai. Saulė, užsidengusi nestoru palšų debesų šydu, atrodo mieguista ir nepasiryžtanti perskrosti debesis.

Ant „Kęstučio“ dangčio žmonių vis daugėja. Prie vienas kito rikiuojami dešromis ir kumpiais kvepią lagaminai. Tarp visų Lietuvos mokyklų atstovų maišosi malonus kun. K. Žitkus, saldainius dalija ir šnekina kun. Rankelė. Nematyti dar ekskursijos sumanytojo ir vado prof. Pr. Dovydaičio. Visi jo nekantriai laukia.

Buvo, regis, devinta ryto. Ties Vytauto bažnyčios pylimu pasirodė skubąs profesorius. Koks džiaugsmas. Į ateinantį profesorių sužiūro 340 akių. Įdomu, ką gi pasivėlavęs vadas pasakys.

O profesorius, lipdamas į garlaivį siauru lieptu, net nesisveikina, nieko malonaus nesako, bet griežtu balsu komanduoja: „Duokite signalą, ir tuojau vykstam“.

Greit nervingai sukaukė visus nugąsdindama garlaivio sirena. Dideli ratai pasimuistė vandeny. Garlaivis ėmė krypti srovės link. Kaunas tolo, kol horizonte mėlynos miglos visiškai jį užtušavo.

Visų laukta ekskursija prasidėjo.

Ekskursantų akims atsirado gražaus darbo. Prieš mus majestotingai rymojo didžiuliai krantai. „Kalnai ant kalnų, o ant tų kalnų kalnai ir maži kalneliai!“ Kiekvienam prisiminė Baranausko žodžiai. Kiekvienas gėrėjosi kalnais, prie kurių prisiglaudė trobikės, tiršti didelių pušų medynai ir margos gyvulių bandos. Dešiniame Nemuno krante, toliau, ant kalno, kyla aukštyn Raudondvario bažnyčia. Praslenka pro akis Kačerginės pušynas, pilnas ir vis pilnėjantis gražių vilų naujas kurortas. Dešinėj pusėj, po valandėlės, išdygsta Kulautuvos pušynai, bet jų neprivažiavę sustojame.

— Zapyškis. Čia išlipsime, — pasigirdo komanda.

Tuojau lėkštame krante išsipylė visa mūsų kuopa ir ilga vora nusitęsė krantu. Visi skubame prie prasto, apgriuvusio iš viršaus ir viduje, lentomis užkalinėtais langais pastato.

Profesorius Dovydaitis praneša, kad tai sena Vytauto laikų bažnyčia, o mums atrodo ji panaši tik į paprastą mūsų bažnytkaimių mūrinį namą. Įeiname į vidų. Čia atsiduoda puvėsiais, dulkėmis. Buvę altoriai suaižėję ir vos vos besilaiko. Sienų paveikslai nublukę. Mums rodo vietą, kur žymu aukuro pėdsakų. Matytis dūmų ruožai. Pasakoja, kad garsiojo prancūzmečio laiku šioje bažnyčioje buvusios arklidės. Tada ji daugiausia nukentėjus. Šiaipjau nieko įdomaus tylinčioje mūsų žilos senovės liudininkėj; jei ekskursijos vadas būtų nieko nepasakojęs, būtum tik nuobodžiavę besidairydami. Prie bažnyčios nusifotografuojam ir vykstam toliau.

Vėl monotoniškai pūškuoja garlaivis. Vėl pušynai, kalnai, kaimai. Iš aukšto kranto į mus ilgai žiūrėjo Vilkijos bažnyčia ir po valandos nulindo į debesis.

Rytuose dangus ima dengtis juodais debesimis. Smarkiau ima dūkti vėjas. Darosi vėsu. Ekskursantai lenda į paltus. Ima baimė, kad gali lyti: pakilusią nuotaiką lietus sudrumstų. Kai kurie iš senesniųjų ekskursantų kalba: „Žinai, pernai buvo gražesnis oras...“

Bet štai du kalnai. Dideli, aukšti, gražūs žiūri į mus. Kas čia?

Ekskursijos vadas pastebi: „Veliuona. Čia išlipsime“.

Einame apatine Veliuonos gatve, paskui sukame siauru keliu į pušyną ir kopiame į Gedimino kalną. Kalnas be galo status, lipti sunku. Kas greičiau? Prasideda lenktynės, ir tuojau senojo kalno viršuje dairomės į anapus Nemuną, į po mūsų kojomis dunksantį garlaivį, į vakarus, tą šalį, į kur keliaujam. Profesorius nutraukia mūsų žvalgybą, ir mes klausomės istorijos pamokos. Nuo aukšto kalno nusikeliame į žilą praeitį, į didžiojo

Gamtos Draugo ekskursijos vaizdai. 2. Ekskursantai Veliuonoj ant Gedimino kalno. — 8. Ekskursantai atsikėlę prausiasi Rotuliuose (pas Jurbarką). — 1, 3, 6. Vaišės pas p. Martyną Jankų ir jo dukrelę Elzę. — 4. Ekskursija ant Rambyno kalno prieš aukurą. — 7. Smiltynės (Klaipėdoj) briedis rengiasi vytis fotografą Dainį. — 9. Ekskursijos vyrija viloj „Špilkuotas Menturis" Palangoj. — 10. Džiaugsmai Palangos pajūry. — 5. Ekskursijos savanoriai su prof. Dovydaičiu Šventosios uoste ant pietinio molo galo. — Visas nuotraukas pagamino moksl. *L. Dainys.*

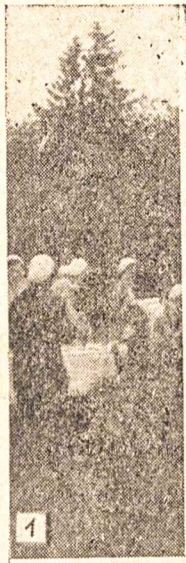

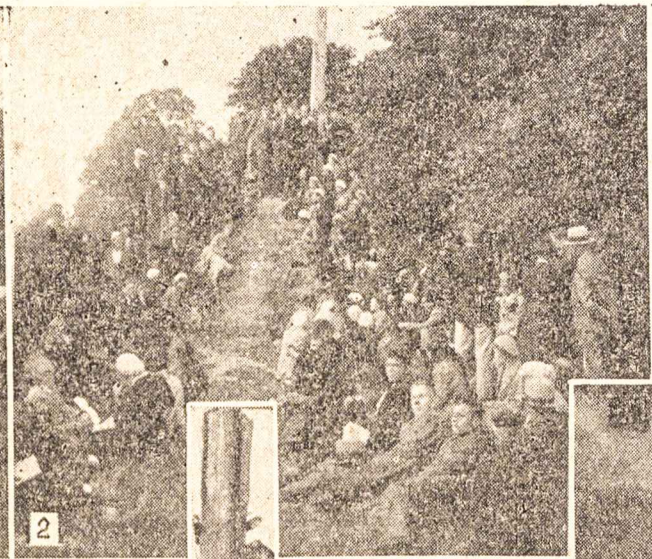

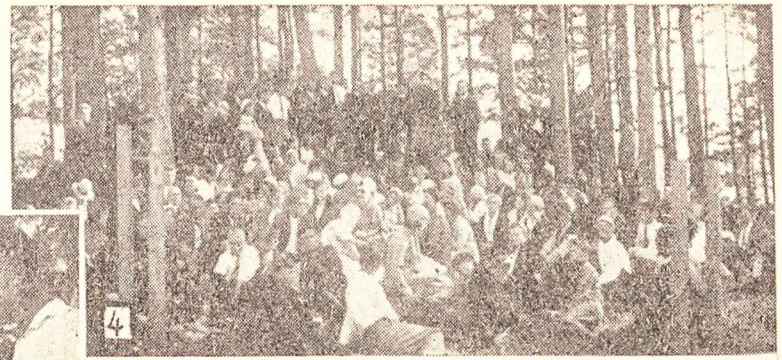

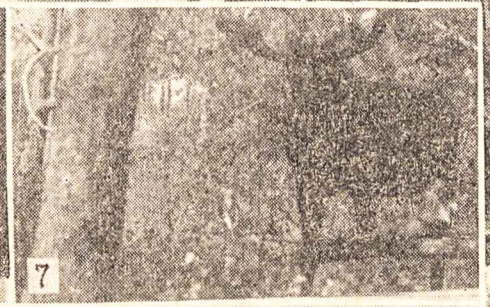

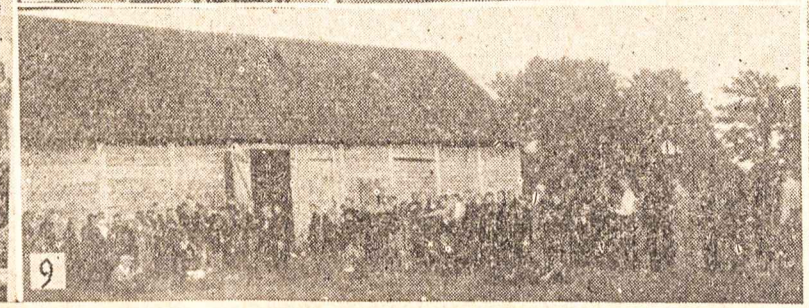

Gedimino laikus. Mes matome didžiulias kryžeivių voras, po geležimi ir kryžiais pasislėpusias. Jos puola meškena pasipuošusį lietuvį, bet atšoksta, kraujais suvilgę baltąjį kryžium papuoštą apsiaustą. Lietuviai narsūs. Jie saugoja savo Veliuoną. Jie aukoja savo gyvybes už dievų buveinę. O už visus narsiausias Gediminas. Bet kryžeiviai — klastingi, jie moka apgauti, jie geresnius ginklus pasigamino, o šių lietuviai dar nepažįsta. Ir sykį, pavartodami paraką, jie mirtinai sužeidžia mūsų kunigaikštį. Ir lietuviai pila kalną, kurio aukštumu mes dabar stebimės. Ir būtume ilgai pasilikę šioje puikioje vietoje, bet dangus prapliumpa riešuto didumo lašais. Bėgame, slepiamės. Vieni susirenkame prie klebonijos, kiti tiesiog į bažnyčią. Šiuos paseka kiti, ir pirmąsyk visi bendrai pasimeldžiame. Gražiai skamba didinga „Marija, Marija...“ Veliuonoj dar gauname skanaus pieno ir bulkučių. Pasisotinę grįžtame į garlaivį.

Pravažiuojame pro vietą, kurioj buvo sužeistas Gediminas. Prof. nupasakoja jo mirties aplinkybes, paskui rodo į kairėj pusėj esančią Zanavykiją; matyti dvarai, kaimai. Čia, tame gaiviame ir derlingame slėnyje, puikiai gyveno dvarininkai — lenkai, vokiečiai ir kt. Jie smaugė baudžiauninkus, bet taip pat statė bažnyčias, puikius palocius ir t. t.

Bet įdomiausia viename iš dvarų — Zamkuje. Zamkus greičiau pilis, negu dvaras. Čia riogso didžiuliai rūmų gruvėsiai. Šalia stovi bokštai, o jų viršuje gandras susukęs lizdą. Rūmai kelių aukštų. Labai įdomu pamatyti viename tamsiame kambary esančią angą į rūmų kalėjimą. Baisu ir nepaprasta. Skylė prižėlusi kerpių, akmens drėgni ir žaliai apgliaumiję. Nėra jokių grindų. Vargšai, gyvi numirėliai buvo tie žmonės, kurie būdavo uždaromi šiame, anksčiau gal kiek geriau atrodžiusiame, rūsy.

Dabar Zamkus priklauso vienuoliams saleziečiams, kurie jį gavo iš kun. Petraičio, dabar jau mirusio. Tai įdomi pamatyti vieta, ir tik reikia stebėtis, kodėl ji taip nepopuliari...

Mūsų „Kęstutis“ vijosi saulę, kuri bandė tūpti Nemunan. Ir mūsų galvose ėmė kilti mintys — kur nakvosime? Imta kalbėti, kad važiuojame į Rotulius, į kaimą netoli Jurbarko.

Tada, kai saulė nuo horizonto šaltu žvilgsniu į mus žiūrėjo, viename kalne, aukštai, pamatėme plačiabrylę skrybėlę, paskui pasirodė stambi žmogaus figūra.

— Daktaras! — sušuko kai kurie.

Tai buvo Dr. Ambrozaitis, atėjęs mūs pasitikti.

— Valio! Valio! Valio!

Visi, kiek galėdami, šaukė iš džiaugsmo, nes Dr. Ambrozaitis — didelis mūsų ekskursijos geradaris, pirmasis davęs mums nakvynę. Greit išlipame iš garlaivio ir ritamės vienas už kitą greičiau į Rotulius. Štai ir jie. Subėgame į Dr. Ambrozaičio kiemą.

Brolyti mano! Tokio kiemo mes dar nematėm: tyso kokių 40 metrų stalas, o ant jo (bra, net saldu darosi) kumpiai, gira...

Šeimininkas kviečia valgyti

— Kodėl ne? Malonu.

Ir nieko nelaukdami kimbame į gardumynus. Tuoj atsigauname: ir šilčiau pasidaro, ir nuotaika pasitaiso.

Vos tik pavalgome, štai ir naujas malonumas: Dr. Ambrozaitis praneša, kad ant vieno aukšto kalno prie Nemuno susirinksime pasišildyti prie laužo.

Prie laužo? Stebimės nauju nelauktu, nenumatytu siurpryzu ir geraširdžiu (taip vadino visi Dr. Ambrozaitį) šeimininku. O kol netamsu, kieme sustoję išklausome antrąkart ekskursijos laikraščio „Špilkuoto Menturio" naujienų.

Paskui atėjo maloniausia pirmos dienos valanda.

Susirinkome viename kalne, prieš kurį, nulinkusios nuo dienos vėjų, klūpojo girios ir tyliu čiurlenimu meldėsi gigantas Nemunas. Atėjome atsisveikinti pirmos ekskursijos dienos ir linksmai sutikti tamsios, mėlynos nakties, pasveikinti didelio, raudono, iš Nemuno kylančio mėnulio ir žvaigždžių. Reikėjo džiaugtis, krykštauti, šokinėti, tačiau kažkas neleido. Užliepsnojo laužas. Didžiulės ugnys kilo aukštyn ir norėjo nugalėti naktį. Ore žaižaravo kibirkštys. Buvo nepaprastai gražu. Kylanti liepsna kėlė širdį. Visi, 170, sportininkai uždainavo: „Nebeužtvenksi upės bėgimo". Buvo graudu, didinga, miela čia drąsiai dainuoti, dainuoti prie laužo, šalia sidabrinio Nemuno, nes ten — Pilviškiuose, Rietave, Giedraičiuose, Rokišky, Mažeikiuose, Kaune... — negi taip entuzijastiškai ir dar viešai dainuosi... Daina, galingai kilus, staiga nutrūko. Tylu. Tik deganti smala pyškėjo, ir toli kaime kažkas dainavo. Į šią jaudinančią tylą tyliai įsiliejo Dr. Ambrozaičio gražus tenoras ir ėmė skambėti žodžiais. Tie žodžiai buvo karšti kaip liepsna, malonūs kaip lakiojanti kibirkštis, žavingesni už puikų vaizdą po mūsų kojomis. Jie nunešė mus į miestus, kur, šalia blizgėjimo ir šviesos, gilioje tamsoje yra tiek purvo. Jie parodė vargo liūne mirštantį darbininką. Jie atvedė prie jauno vaiko, kuris šaukia „leiskite gyventi" ir miršta gal dėl to, kad gražiausioje miesto gatvėje per daug niekingos prabangos. „Jums turi rūpėti socijalinis apaštalavimas", taip baigė Dr. Ambrozaitis. Vėl suskambėjo daina. Paskui visi sukibome žaisti. Naktį, mums nepažįstamoj vietoj dainavome. „Pasėjau žilvitį tėvelio sodely" ir jautėmės kaip savo mokyklos salėj. O kai baigė gesti laužas, susirinkome su juo atsisveikinti. Čia vadovaujami kun. Žitkaus pasimeldėme ir Dangui atsidėkojome žavinga giesme. Nemuno krantų kloniuose nuskambėjo „Marija, Marija" ir nuplasnojo aukštyn su laužo dūmais.

Malonioji valanda nutrūko. Po pusvalandžio jau snaudėme šiauduose. Pro miegus vaidinosi degantis laužas ir į jį panašus mūsų gyvenimas.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Liepos mėn. 5 diena.

Lendame iš šiaudų. Prausiamės, šlipsus ir rūbelius taisomės. Paskui vėl visi dumiam į Dr. Ambrozaičio kiemą. Ant stalo laukia pusryčiai. O, kaip skanu! Bet ir gaila, nes tuoj, pusryčiams pasibaigus, einame panemunėmis į garlaivį. Prieš išeidami gerųjų šeimininkų sveikatai sugiedame „ilgiausių metų“.

Garlaivis vėl pūškuoja. Bet šiandien mums daug geriau sekasi: saulė spirgina, vėjelis šiltas vos vos plevena, dainuoti sekasi: geriau kaip vakar, nes dirigentas, linksmasis kun. Adolfas iš Pasvalio, ne tik gerai diriguoja, bet ir saldainiais vaišina.

Praplaukiame Sudargą, Smalininkus. Nuo čia atsiduriame tarp dviejų valstybių — iš kairės raudonuoja Vokietija, iš dešinės Lietuva. Viename ir kitame krante pilna įdomybių — sunku jas suregistruoti. Dabar plaukiame tiesiog į Bitėnus ir Rambyną. Prieš mus dar išdygsta Ragainė, gana didelis Prūsų miestas. Nemune maudosi ragainiečiai. Vieni mus sveikina, kiti grūmoja. Nardo laiveliai, pasipuošę svastikos ženklu.

12 valanda. Garlaivis eina tiesiog prie kranto. Čia jau Bitėnai, Martyno Jankaus kaimas. Išlipame ir gražiai susirikiuojame, kad geriau sektųsi dainuoti, kad gražiau pasveikintume žilagalvį veteraną. Nueiname į jo ūkį ir randame senelį su savo artimaisais prie vartų. Jis maloniai sveikinasi su mūsų ekskursijos vadu prof. Dovydaičiu ir kt. vyresniaisiais, leidžia mums užeiti į jo kiemą. Tvarkingai sustoję klausome p. Dovydaičio sakomos kalbos, kuria jis mums pristato Martyną Jankų, šiais metais dvigubo jubiliejaus proga. Senelis Jankus dėkoja, šypsosi. Mums iš džiaugsmo net ašaros byra: įsivaizduokite, mes turime laimės matyti vieną iš tų, kurie žiebė nepriklausomybės aušrą. O ta laimė vis didėja. Mus kviečia užeiti į vidų, kur būdavo sukrauta „Aušra“, ten gauname pasirašyti milžiniškoj knygoj, kurioj pasirašo visi Rambyno ir Jankaus svečiai. Kai kurie ekskursantai susiranda pernykščius parašus ir džiaugiasi vėl galį įamžinti savo buvimą toje vietoje, kur, anot Jankaus, bočių dvasios sklinda. Pasirašymo ceremonija užtrunka visą valandą. O po to, p. Jankus ir p-lė Elzė Jankutė skaniais ir turtingais valgiais vaišina išalkusius ir šilimos suvargintus ekskursantus. Smagiai kaitina saulė, kieme stalai, kvepia liepų žiedai. O čia į senuko Jankaus namus ir kiemą mes savo jaunystę atvežėm ir dainuojame, juokaujame, kalbamės. Ak, čia geriau buvo kaip namie. Joks rūpestis nevargino, kaip mokslo metais. O kad pavalgėme...

Po pietų su pačiu Jankumi, dainuodami ir klegėdami, traukiame į Rambyną. Mūsų dainos siūbuoja pušis, lekia per Bitėnus tolyn į Mažąją Lietuvą.

Atvykę į Rambyną, sustojame ties ugniakuru ir klausomės dr. Ambrozaičio kalbos. Klausėsi jos ir senukas Jankus. Paskui sukėlėme garbingam aušrininkui, Klaipėdos vaduotojui, dideles ovacijas. Mes buvome laimingi, kad gavome jį, 75 metų sukaktuvininką, panešioti ant rankų tame kalne, prie kurio jis veik visą

savo gyvenimą praleido, iš kurio savo darbui stiprybę sėmė. Čia visų įdomiausia buvo, kai išgirdome paties Jankaus žodžius. Galiausiai ekskursijos vardu dvi mergaitės įteikė ekskursijos metu pagamintą dovaną — išsiuvinėtą paveikslą, kuris vaizduoja žilą senelę, bemokančią vaikaitį skaityti. Paveikslas turėjo simbolizuoti Jankaus darbą, kada jis, leisdamas „Aušrą", mokė lietuvius tėvynės meilės. Jankus drebančia ranka paėmė dovaną, o mes užtraukėme Lietuvos Himną. Tai buvo ypatingas momentas. Ne vienam iškrito ašara. Ašara ypatinga, nes verkė iš džiaugsmo.

Garlaivis vingiuoja vis platėjančiu Nemunu Tilžės link, ir valandos, Rambyne su Jankumi praleistos, virsta į malonų prisiminimą, lyg gražų miražą. Dar ilgai matėme Rambyno kalno šlaite baltuose rūbuose p. Jankaus dukterį ir kelias plazdenančias skareles. Jos sakė mums sudiev ir iki pasimatymo. Malonu buvo žiūrėti į Rambyną, dvasios milžiną Lietuvai davusį. Neapsakoma laimė turėti tokią vietą. Rambynas — tėvynės meilės kalnas.

Bet skaudu buvo dairytis po kairį Nemuno krantą. Lietuviškame dirvone matėme vokišką batą, užtrinantį tokius puikius senovės palaikus, kaip Rambynas. Dar l ūdniau pasidare, kai tame krante į mus, visai nepažįstamus, buvo taikomi grūmojimai.

Tilžė.

Matyt, gražus, švarus ir tvarkingas miestas slenka pro mūsų akis. Panemunė pilna besimaudančių. Ir vėl čia jausti vokiečių kvapas ir agresyvi dvasia. Žinome, kad jų tarpe yra ir lietuvių, tačiau jie ramūs ir negali sudrausti šokinėjančio hitlerpatrijotizmo.

Praplaukėme vieną tiltą.

Artėjam prie antro ir sukruntame sugiedoti Lietuvos Himną. Mat, norime prieš vokišką kumštį pastatyti pasiryžimą, drąsą kovoti dėl taip bjauriai mindžiojamų teisių. Už dainą likimas mums atlygino retu momentu.

Pravažiuodami antrąjį tiltą, matėme juo vaikštinėjant keletą žmonių. Staiga vienas apystoris ponas pribėga prie tilto krašto ir sušunka: „Sveiki, lietuvininkai". Visiems nuostabu ir keista. Kas čia? Kas čia? Jis, mus pasveikinęs, perbėga į antrą tilto pusę ir mojuoja skarele. Mes atsakome. O jis buvo Jagomastas, Tilžės lietuvių šulas.

Ilgai dar kalbame apie Jankaus ir Jagomasto tėviškes. Taip norėjosi su jais būti, tačiau ir juos pavogė horizontas, kaip ir visą Nemuną nuo Kauno ligi Rusnės.

Mes jau, supraskite, Rusnėje. Nemunas čia platus ir vis labiau platėja. Pagaliau mes jau nematome Nemuno kraštų. Visai arti Kuršių marios. Garlaivis šokinėja bangomis ir siūbuoja. Kai kurie ekskursantai negali žiūrėti į vandenį ir gailisi Nemuno, kuriuo taip jauku plaukti. Baimei išblaškyti, nuteikti, palinksminti ir pravirkdinti išeina trečias „Špilkuoto Menturio" nr. Rašo jis apie įspūdingą nakvynę Rotuliuose, apie tai, kaip prof. Dovydaitis raitas ant jaučio iškeliavo į laukus vasarojumi pasi-

gėrėti; apie tai, kad vieno ekskursanto lagamine staiga sugiedojo gaidys, kuris buvo nedakeptas ir atgijo...

Liksma ir gera. Niekas nežiūri į banguojančias Kuršių marias, o jos tik siūbuoja, tik verčiasi, rodos, ims ir praris mūsų „Kęstutį". Naktis juoda kaip čigonas.

Bet ve ir Nidos žiburiai. Sustojame 11 valandą naktį. Nida miega. Mums užgina dainuoti.

Po valandėlės traukiame nakvoti į vilą kaip ir visi ponai. Mes pataikome į sodelį, pilną staliukų, kurie sudėti po medžiais. Ką gi, sėdame. Storas, dideliais ūsais šeimininkas klaipėdiškai prakalba ir žada duoti pieno su „zemeliais". Nustembame, kas tie „zemeliai". Pasirodo labai paprastas daiktas — paprasti lietuviški pyragėliai. Gauname pieno, geriame ir stebimės, kad visur taip puikiai sekasi, kad visur valgydina. Ak, ir malonumas didelis ta Gamtos Draugo ekskursija.

Mūsų antroji diena pasibaigia iškilminga ir tradicine ekskursijos giesme „Marija, Marija", kuri nuaidi per miegančią Nidą iš sodelio, kur jos čia niekas, girkšnodamas alų, nebegirdi.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Liepos šeštoji.

Rytas, nu, tikrai auksinis.

Išeiname žvalgytis po Nidą.

Nida — žvejų kaimas, prisiglaudęs Kuršių marių krante. Čia didžiausia ramybė. Prie vilų ir namų įvairu. Dešinėje Nidos pusėje didžiuliai smėlio kalnai. Žiemą čia tik žvejai gyvena. Vasarą privažiuoja daugybė vasarotojų iš Lietuvos, Vokietijos, Anglijos, Švedijos ir kt. Čia, malonus skaitytojau, kai kurie iš mūsų matė Nobelio premijos laureatą Tomą Mann'ą. Čia šią vasarą galėjai matyti tau gerai žinomą Maksą Šmelingą. O daugelį vasarų anksčiau čia viešėdavo iš ekrano pažįstamas Jonas Možuchinas. Šalia visų garsenybių čia gali matyti tokį daiktą, kurio kitur niekur nerasi; gali matyti briedžių, kurių vieną, tiesa, ne Nidoj, bet Klaipėdoj ekskursijos fotografai nufotografavo.

Nidos gamta — stebuklas. Milžiniški smėlio kalnai keliauja iš vienos vietos į kitą, kaip žmonės. Į vieną tokį kopų kalną ekskursantai turėjo progą lipti ir išbandyti jėgas kalnų sportui. Gražu buvo žiūrėti, kaip sunkiai kopė ekskursantai, šiaip, rodos, ir jauni, ir stiprūs, ir greiti. Mat, į smėlį klimpsta, o kalnas nuostabiai status ir aukštas, rodos, 60 m. Tai pati aukščiausioji kopa, kuri už tai ir vadinasi Didžiąja Kopa. Kitos mažesnės, bet jų daug, ištisi tyrai. Kai į jas patenki, tai nejučiomis prisimeni Saharą ir jos keleivių vargus.

Tačiau slenkančiosios kopos labai kenkia gyventojams, atneša netikėtumų, pavyzdžiui, užpusto. Jas išmislingi žvejai jau seniai nori suvaldyti, užsodindami pušų mišku. Tokio miško šiandien gali daug matyti. Ten kopos ramios, vėjas jų nežarsto.

Palanga „N.R“. klišė

Miškas jau pusėtinai paaugęs. Jame ganosi gyvuliai ir laksto briedžiai.

Ir mes lindome per tokį mišką. Skaudžiai mūsų basas kojas badė spygliai ir kitos aštrios žolės.

Bet nesinorėjo skirtis su šiuo egzotišku kampeliu ir išvažiuojant pavydu darėsi, kad daugelis, žinoma, storesnėmis kišenėmis čia pasilieka su saule padraugauti.

Trečiosios dienos popietis. Mūsų „Kęstutis" siūbuodamas pūškuoja į Preilą, paskui į Juodkrantę. Preiloj ėjom žiūrėti briedžių, o Juodkrantėj susipažinom su vasarotojais.

Vakare jau buvom Klaipėdoj.

Čia, nuoširdžių klaipėdiečių sutikti, sustojom Vytauto D. Gimnazijoj, ilsimės, vėl geriam pieną (tokia jau pieniška mūsų ekskursija), malonios mergužėlės gauna lovas, o mes į šiaudus sugulame pergyvenimų sapnuoti.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ir vėl sekasi kaip pasakoj.

Mėlynas dangus. Saulė karštai rytuose šypsosi.

Pusryčiai.

Visai taip, kaip namie.

Šiandien turime puikią progą pasimelsti. Renkamės į bažnyčią, klausome kun. Žitkaus laikomų šv. Mišių.

Mūsų programoj buvo numatyta šiandien rytą uždėti vainiką kritusiems už Klaipėdos laisvę, bet tai atidedame po pietų.

Ilga virtine nusidriekiame Klaipėdos gatvėmis ir einame į uostą. Einame suspaustomis širdimis, nes, kur tik pažvelgiame vis vokiški parašai, kur pasiklausome — vokiečių kalba. Tai ką padarė penki nelaisvės amžiai.

Uoste šiandien yra vokiečių mokomasis karo laivas — kreiseris. Sako — leidžia pamatyti. Nagi šuniškai įdomu. Tokia proga! Bet mus sustabdo pasienio policininkas ir pastebi:

— Ponai, laivas tuoj išvyksta, apžiūrėti negalima.

— Mes iš provincijos...

— Vistiek.

Toli buvo matyti nemenkas geležies kalnas, tasai laivas. Margai vilkti jūrininkai atsivedė prie jo savo „pažįstamus", tik tuos ir leido. Didelė minia „patrijotų" grūdosi už uosto tvoros.

Tik kai laivas pasijudino, ši minia atidarė gerkles, languose pasirodė skarelės; viename balkone plevėsavo didelė paklodė. Vadinas, sudie, tautiečiai vokiečiai!

Uoste, be to, pilna nelidelių laivų. Dirbo keli kranai, kraudami prekes. Jas dėjo į čia pat esančius sandėlius.

Bet visa taip buvo neįdomu, nes saulės ugnis buvo privarginus ligi gyvo kaulo.

Paaiškėjo, kad iš mūsų popietinės programos išimta kelionė į jūres, ir ji vyks tučtuojau. Mus pagavo maža panika. Visiems prieš akis atsistojo jūrių ligos baisas. Pavojus netekti pusryčių

ne tiek baisus, kiek nemalonus. Bet ką darysi, nepatogu pasirodyti bailiu. Lipame į nedidutį „Šlikmaną“ ir važiuojam.

„Šlikmanas“ liuoksi per bangas vis tolyn nuo kranto. Savijauta visai kaip sūpuoklėse.

Malonusis skaitytojau, tau sunku įsivaizdinti, kas yra jūrių liga, jei tu marių nematei ir laivu nė dviejų valandų nevažiavai. Manote, kad tai gana nemaloni procedūra. Bet patirkite. Pamatykite. Tai kas kita.

O patirti buvo galima. Štai keturi ar penki jaunikaičiai nuliūdę, vaško spalvos veidus nukorę per laivo kraštą, švininėmis akimis varsto žalias bangas. Jiems baisiai gaila jūrei atiduotų pusryčių, o taip gardu buvo valgyti kiaušinienę. Ve, dar kelios mūsų talentingo ekskursijos dainiaus eilutės apie iškilą numylėtose mariose. Bandykite įsivaizdinti.

Kai į jūres mes išvykom,
Baisiai keikėmės ir pykom.
Kai kas manė, kad iš anksto
Jūrės kaulus žmogui lanksto.
Kas tik rodė jūrėms špygą,
Tas tuojau pamatė Rygą,
Sirgo Ona, sirgo Lionė,
Sirgo Kostė, sirgo Bronė.
Pasvalietis matė pirmas,
Kaip dangus patapo širmas.
O draugužiai mažeikiečiai —
tai tikri Rygos piliečiai.
Štai ant vieno laivo galo
Kažkas ėmė ir sušalo.
Štai ant laivo galo kito
Kažkam trūko apetito...

Dėl to, žemė pasidarė tokia maloni, kad kilo didžiausias troškimas spjauti į marias ir grįžti. Ir daugelis iš mūsų buvome laimingi, kai „Šlikmanas“ atsirėmė į uosto molą. Pasakyti negalima — reikia pergyventi, kaip gera vaikščioti po žemę grįžus iš jūrių, nors saulė spirgius kepa, nors kojos nutirpusios iš nuovargio.

O tikrai laimingi buvome šios dienos vakarą. Nužygiavę į kapus ir išklausę prof. Dovydaičio kalbos, uždėjom vainiką kritusiems kovoj dėl Klaipėdos laisvės. Paskui per pušynus keletą kilometrų traukėm pajūriu. Ten vienoje viloje, vokiškai „Strandviloj“, Klaipėdos lietuvių dalis surengė mums vakarienę. Susirinkome į didžiulę ir gražią vilos salę. Visur čia žėri, šviesios lempos žiba. Susėdome prie stalų, apkrautų buterbrodais ir kava. Taip ir rodosi, jog tuoj ateis mama, broliai, namiškiai, jauku ir gera. O nuotaika metrais kyla. Štai ateina mūsų rėmėjai. Entuzijazmas. Aplodismentai. Ovacijos. Malonu matyti žmones, kurie čia, Lietuvos krašte, mus supranta ir mums padeda. Mūsų

vadai klaipėdiečius pakvietė į garbės prezidijumą. Už vieno stalo sėdasi kun. Petkus, Kazėnas, Skladauskas, Pocius ir kt. Jie mus sveikina, mes džiaugiamės. Įmanytume — ant rankų juos panešiotume. Bet mes vietoje to gražiai padainavome. Mūsų vardu žodžiu padėkojo ir ta proga turiningas kalbas pasakė prof. Dovydaitis ir dr. Ambrozaitis. Entuzijazmo pagauti sudainavom Tautos ir Gamtos Draugo himnus. Paskui mūsų jauni poetai, rašytojai paskaitė „Špilkuoto Menturio“ 4 nr... Paskui pasišokome. Ar ne puiku?

Bet dar ne viskas.

Išeiname iš „Strandvilos“. Lendame pro pušis ir krūmus į kelią pauosčiu.

Štai visame puikume sužvilga marios. Vanduo, kurs taip kunkuliavo dieną, dabar ramus ir lygus. Toliau dunkso Smiltynės siluetai. Dar toliau, kažkur už Smiltynės, kyla mėnuo ir lieja auksinę juostą nuo kranto ligi nematomai tolybei. Vaizdas pavergiąs.

Ir nenuostabu, kad visi romantikai ar realistai įpuolė į susižavėjimą. Net Dr. Ambrozaitį pagavo šišas: jis ėmė improvizuoti. Jis nutildė dainininkus ir kalbėjo:

— Žiūrėkit į tą auksinę juostą. Ji panaši į žmogaus gyvenimą, kuris, kaip ši juosta krante, prasideda žemėje ir išnyksta kažin kur toli, kaip ši ugnies linija juoduojančio vandens plotuose...

Susimbolinta mėnulio juosta mums dar labiau patiko, ir mes, ja gėrėdamiesi, dainavom ilgai ir iš visos širdies. Be to, ir mūsų daina buvo graži...

Aš nueisiu ant kalno,
Pažiūrėsiu į jūres,
Kur vanduo liūliuoja,
Levendrėlė siūbuoja...

Skraidė šie žodžiai kvepiančiame pušyne ir judino jūrių vandenį.

Ak, kas sugebės aprašyti įspūdį ir malonumus. Širdyje buvo daugiau, negu galima pasakyti. Visas tas vakaras, pradedant entuzijazmu viloje ir baigiant dainomis pasakiško gražumo naktį, buvo bene gražiausios valandos ekskursijoj. Tai buvo trijumfas. Dar ilgai ekskursijoj jis buvo prisimenamas. Ir šiandien jis žais, kaip pasaka.

Už visa tai dėkui broliams lietuviams Klaipėdoj.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kitą dieną po pietų jau Palangos pušynai nešiojo mūsų dainų aidus. Ties Birutės kalnu intensyviai dirbo foto aparatai, ir linksmas pozas taisė sušilę ekskursantai...

Vyriškoji ekskursijos dalis įsigyveno svetingo klebono kluone, arba viloje „Špilkuotas Menturys“, moteriškoji — parapijos salėj.

Vos tik susitvarkėme ir apsidžiaugėme Palanga, ėjom apsiprausti savo sielų.

Kitą rytą gražus, tvarkingas mūsų būrys stovėjo prieš didįjį altorių. Sugaudė vieno ekskursanto valdomi vargonai. Prie altoriaus meldėsi kun. K. Žitkus, jam patarnavo prof. Dovydaitis ir Dr. Ambrozaitis. Džiaugsmas — mūsų vadai vadovauja ir maldai. Kilo ir Palangos bažnyčioje neišsiteko giesmės. Bet maloniausia buvo susijungti su Viešpaties Širdimi, kurios malone perskridome Lietuvą. Pamaldos baigėsi kun. Žitkaus pamokslu.

Po to, visą dieną mirkome jūrių vandeny. Vakarą palydėjom besileidžiančią į jūres saulę.

Antrą dieną pasimeldėm už mirusius mūsų šeimynos brolius. Paskui visi ekskursantai buvo atleisti nuo įsakymų ir paleisti į visas keturias šalis.

Ir taip vieni subrido į jūres, kiti prisisvilino saulėje, o patys narsiausi su prof. Dovydaičiu pėsti ištraukė Šventosios uosto pamatyti. Visiems gerai sekėsi...

Išaušo diena. Liūdniausia — pilna neramumų. Paskutinė.

Už Palangos ribų, pušyne, susėdome paskutinį kartą pasišnekučiuoti. Į mus kalba ekskursijos vadas ir vadukai. Jie visi sako — sudiev. Keistai skamba šitas žodis, mes neįsivaizduojam, kad, tiek vargo ir laimės turėję kartu, turėsim skirtis. Skaito paskutinį liūdną „Špilkuoto Menturio“ numerį. Ir čia visur „atsisveikinam“, „linksmų atostogų‘, „laimingos kelionės“...

Tyliai nuskambėjo Gamtos Draugo himnas. Už 20 metrų ošė jūrės. Atsisveikinimo reveransus lingavo pušys.

Po pusvalandžio suvalgėme paskutinius pietus. Susidėjom lagaminus....

Apie 12 val. nakties Kretingos stoty sujudėjo traukinys ir nusivežė didžiausiąją ekskursantų dalį. Kiti išvyko rytojaus rytą, dar užsukdami į svečius pas brolius žemaičius.

— Labą dieną, mamyte, ekskursantai jau namie. Sveiki ir linksmi.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Štai Gamtos Draugo ekskursijos pasivaidenimai. O štai paskutiniai vieno ekskursanto žodžiai:

— Su tavim atsisveikina visi, o gražioji fėja, iš tavo malonios globos sprūsta šaunaus jaunimo būrys. Tu užbūrei visas ir visus. Tu lygiai užbūrei profesorius, daktarus, dvasininkus, paneles ir vyrus, idealistus ir realistus. Visus laikei įpynusi į grožio vainiką ir laikei užbūrusi aštuonias dienas. Tavo vardas ne Kostė, Lionė ir Bronė, bet Gamtos Draugo ekskursija.

Juozas Povilonis

Rudens vakaro pasaka

Vasaros užrašai.

Kada vakaro prieblanda iš pelkių išsilieja pilku rūku, o dangus rytuose vis tamsėja, tada senas bažnytkaimio varpininkas atsidaro sunkias, dideliu raktu užrakinamas samanotas varpinės duris, grubiais pirštais atriša nuo balkio storas, nuo rankų prakaito taukuotas virves, kairiąja ranka laiko jas, o dešiniąja deda ant savęs didelį kryžių ir paskui — abiem rankom įsitvėręs, užverčia galvą aukštyn ir pakreipdamas veidą jas ima traukyti, tampyti. Pasvyra į šoną didžiulis varpas, ir sunki jo širdis muša į storą briauną. Iš supelėjusių ir žaliomis kerpėmis apaugusių varpinės sienų pakyla griaudus skambėjimas, lyg laukinis kaukimas, ir pripildo visą miestą.

Pirmieji varpo balsai išgąsdina šventoriaus medžiuose užsnūdusias varnas, kurios, mušdamos sparnais, pakyla ir apsukusios kelius ratus ore vėl nutupia tuose pačiuose medžiuose. Suklykia dar lyg išgąsdinti vaikai ir vėl nutyla, o varpas vis dar skamba, didele srove veržiasi balsas iš senos varpinės ir gula tuščiose miestelio gatvėse, veržiasi į pilnus sūtemos kambarius ir pripildo visą miestelį skambėjimu.

Skambėjimas šis yra be galo liūdnas, žadina giliausius sielos atsiminimus. Aš labai mėgstu tas valandas. Ta tamsėjanti pilkuma su varpų garsais tyloje man pavirsta kažkuo nesuprantamu, nepaprastu, kas manyje kelia ilgesį ir nerimą.

Ir taip būna kiekvieną kartą, kiekvieną gražų vasaros vakarą. Ir šiandien sėdėjau vienas kambaryje, laukiau vakaro prieblandos ir klausiau varpų skambėjimo.

Dar nenutilus paskutiniams varpų dūžiams, už mano kambario durų, kalidoriuj, pasigirdo sunkūs, svyruoją žingsniai ir lėtas bildesys į duris.

Susimąstęs neatkreipiau į tai jokio dėmesio.

Prieš mano akis gulėjo didelis praėjusių dienų paveikslas su daugybe pažįstamųjų, kurie dabar išsisklaidę po visas šalis.

Daug atskirų vardų jau pamiršta, ir daugelį likimas nuviliojo kitais keliais.

Štai mažasis Vincas, retais plaukais, Didžiojo Karo metu granatos skeveldros perdrėkstu veidu. Jo galas toks liūdnas. Neberasdamas gyvenime nieko miela — nusižudė. Dar ir dabar atsimenu jo žodžius, gimnazijos laikais įrašytus į mano albumą:

„Rašau į albumą raidėmis riebiomis,
draugą atminti prašau klūpomis“.

Matyt, labai ieškojo mielo žmogaus — draugo.

Štai, gimnazijos rimtybė Bronius — jau kunigas, o karštuo-

lis Jokūbas — vienuolis. Štai pagaliau ir Adolfas, apie kurio stambias aferas girdėjau tiek daug kalbų.

Tai vis vieno suolo draugai — nevienodo likimo žmonės.

Bildesys pasikartojo. Kuone krūpteldamas paprašiau.

Durų rankena palinko žemyn, vėl pakilo, prasivėrė durys — ant slenksčio atsistojo žmogus, kuris mane nustebino.

— Juozai, sveikas.

Iš pradžių aš nieko nesupratau. Įsižiūrėjau į susivėlusią jo galvą, dideles juodoje kaktoje akis, jo rankos buvo nudribusios iki kelių. Priėjau arčiau, įsižiūrėjau į sunešiotus jo drabužius, kažkaip keistai šypsantį išvargusį veidą — didelėse jo akyse klajojo pamišimas.

— Sveiks, ko taip žiūri nustebęs?

Taip, tai Adolfas, seniai matytas žmogus, kurio paveikslas paskutinis neseniai praslinko pro mano akis... Tos tuščios, nerūpestingos ir juoko pilnos dienos...

Bet šis žmogus, pavadinęs mane vardu, į mano sumišusį veidą žiūrėjo pilnas nerimo ir kažkaip keistai pro dantis juokėsi, lyg nenoromis, lyg tyčia, o jo balsas girgždėjo, žodžiai tarėsi taip nejaukiai šlamėdami, lyg sudžiūvę rudenio lapai po kojomis.

Vakaro pilkuma vis labiau skverbėsi į kambarį.

Jis priėjo prie stalo ir į rankas paėmė tą didelę fotografiją, kurią ką tik buvau padėjęs. Pamatęs daug pažįstamų veidų, kažkaip karčiai nusišypsojo.

— Gėriesi praeitimi. Taip, taip. Praeitis maloni ir fotografijoj, bet jeigu reikėtų ją iš naujo gyventi, neatsirastų nė vienos, kad ir didžiausios praeities davatkos, kuri sutiktų viską iš naujo pradėti.

— Bet buvo juk įvairių dienų, ne vien tik liūdesys — ne visai norėdamas sutikti pasakiau. — Bet argi beišskirsi nuodus iš vyno? — Jis trumpai, lyg tvirtindamas, paklausė ir vėl keistai juokėsi, žiūrėdamas į mane.

— Bet daug jau laiko praėjo nuo tų dienų, kurias čia priminėm.

— Taip, ir dar kokio... Bet antru sykiu pakartoti jų nesutikčiau, nors mane gyvenimas ir privertė atsigrįžti į jas

—. .dabar jau einu, jeigu klausi kaip sekėsi gyvenimas. ir gal ne greit sugrįšiu. Juk pagaliau kiekvienas turi atsiskaityti iš savo gyvenimo. Tik atsiskaitymo vieta nevienoda. Kiti visą gyvenimą krauna ir tikisi atsiimti anapus, o aš ir čia atsiimsiu. Ir netrukus stosiu atlikti išpažinties iš viso gyvenimo, tik ne kunigui, bet teisėjui. Nors iki šiol nei vieno nei kito nepripažinau, bet prisiėjo pradėti nuo paskutiniojo. Štai ir bus pergyvenimas praeitų dienų.

— Tai turi bylą?

— Tai dar nežinai? — Ir jis lyg patenkintas juokėsi.

— Lyg kažką girdėjau, bet apie bylą nieko.

— Už savaitės. 591 straipsnis.

— Gaila... — ir daugiau nežinojau ką sakyti.

— ... Tai bus mano išpažintis. Beveik nuo tų dienų, kada persiskyrėm. Bet manyje viskas buvo jau anksčiau. Jau tada manyje buvo daug nuodų. Jau rūgo raugas dabartinės duonos, kurią aš valgysiu. O valgysiu jau netrukus...

Jis nutilo ir atsiduso, lyg kaupdamas jėgas dideliam pasiryžimui. Išsiėmė sulamdytą prastų papirosų dėžutę ir nervingai vieną jų užsidegė, paskui dideliais kamuoliais pūtė dūmus prieš save ir klajojo akimis po siūbuojančius jų vingius. O vakaro prietema vis labiau skverbėsi į kambarį.

—...Nemanyk, kad aš iki šiolei jaučiausi patenkintas, kad keikiu dabar tuos, prieš kuriuos turiu atsakyti. Ne. Tu gali pastebėti, kaip visa mane iškankino, iki galų gale atidarė akis ir man pačiam parodė kas aš esu. Iki šiolei to nežinojau. Maniau, kad man viskas galima. Ir dariau. Tiesa, perskaičiau daug įvairių knygų, radau jose daug išmintingų žodžių, bet juos taikiau tik kitiems, sau — niekados. Nežinojau ką reiškia nuosavybė: kas yra tavo ir kas mano. Ir iki šiolei nenorėjau žinoti. Jei citavau gražius žodžius, tai taikiau juos tik kitiems. Taip mane dar mažą mokė draugas, bet jis greit žuvo, ir aš tada pasijuokiau iš jo, kad jis buvo kvailas ir nemokėjo tęsti iki galo. Bet dabar suprantu, kad jis ištesėjo iki galo, o galas visuomet tas pats: reikia atsiskaityti. Jam buvo tada galas, o man dabar. Anksčiau ar vėliau, bet jis būna visiems...

Jis vėl užsidegė užgesusį papirosą ir kažko įsiklausė, lyg klausdamas savęs, ar budinti giliau taip skaudžią praeitį.

— Bet aš manau, — įsiterpiau matydamas jo neramumą, — kad viskas bus gerai. Sutvarkysi savo reikalus, pradėsi rimtą gyvenimą ir palengva pamirši tas klaidas.

Truputį prasišvietė jo veidas.

— ... Taip, be galo noriu atitaisyti viską, viską pamiršti. Seniai jaučiu savyje neaiškią kovą grįžti. Bet nesupratau to jausmo. Mano polinkiai jį negimusį nusmaugdavo. Mano įpročiai dideli buvo. Mano jaunystės draugas ir neturtas pažadino many karštą pinigų troškimą ir laimingųjų neapykantą. Negalėjau aš ramiai žiūrėti į gražiai gyvenančius žmones. O tą pavydą dar labiau kurstė sklandus gyvenimas mano draugo, už mane daug vyresnio. Tikėdamas juo, tad nesitikėjau ką nors gerą laimėti darbu... Ir štai mano nepasitikėjimo vaisius... Esu dabar visų atstumtas ir pajuoktas, dabar jaučiu neapsakomą norą išsipasakoti viską. Ir šiandien, kada aš, stovėdamas kapinėse prie savo tėvo kapo, skambinant varpais, pajutau tą kankinančią vienumą, pajutau neapsakomą norą vėl būti žmogumi ir gyvenimą pradėti iš naujo. Kai atsiminiau, kad visi mane pagedusiu vadina ir juokiasi iš manęs, man tiek pasidarė skaudu, kad verkiau verkiau tikromis gailesčio ašaromis, kokiomis nebuvau verkęs nuo pat kūdikystės dienų. Ir atsiminiau, kad buvau matęs Jus atvažiavusius (čia jis mane pavadino Jūs, lyg pajutęs savo menkumą,

Vakaro pasaka paežerėj

ir tas žodis taip nuoširdžiai skamėjb). Maniau kaip senas pažįstamas neišvarysi manęs ir leisi valandėlę pasikalbėti.

— Man įdomu sutikti seniai matytus žmones...

— Matai (tarytum jis nebūtų girdėjęs mano žodžių. Staigiu mostu išmetė pro langą visai sudegusį papirosą ir kūrėsi kitą.). Matai, nuo pat vaiko dienų blaškausi po gyvenimą, nežinodamas kas esu ir ko noriu. Baigęs gimnaziją, stojau į kunigų seminariją. Bet manyje jau ir tada gyveno šėtonas, nes nieko kita nenorėjau, kaip tik pinigų ir garbės, o čia maniau galėsiu to rasti. Tik dabar gerai supratau daug sykių skaitytus žodžius, kuriuos Mefisto sakė Faustui: „Klajok kur nori, bet žmogus buvai ir būsi". Nors aš, norėdamas paslėpti savy šėtoną, apsivilkau juodą sutaną, bet kiekvieną kartą, kai tik išeidavau prie altoriaus asistuoti Mišioms, matydavau, kad žmonės lyg jaučia iš po mano drabužių besiveržiantį supuvimą, nes jau ir tada mano sąžinę slėgė didelė pinigų suma, kurią aš, pasivadinęs profesorium, gavau knygomis iš užsienio firmų.

... Kai mane pavarė iš seminarijos, bjauriausiais žodžiais šmeižiau tuos žmones, bet tik dabar tesupratau, kad jie gerai pasielgė, kad daug mažiau padariau bloga ir pikta dėl to, kad jie mane pažino.

Paskui mane priglaudė viena įstaiga, kurioje ėjau sekretoriaus ir kasininko pareigas. Čia pasiryžau taupyti, iš lėto lyginti savo skolas ir pradėti rimtą gyvenimą.

Bet tie pasiryžimai neilgai tvėrė. Vos tik į rankas paimdavau didesnę sumą pinigų, man užrausdavo veidas ir širdis imdavo smarkiai plakti. Kodėl jie ne mano? — Klausdavau savęs. Bet atsakymo nerasdavau. Galvojau, kad gyvenime tada nieko netrūktų. O kas paskui? To klausimo visai nesvarsčiau. Ir pradėjau gaunamųjų pinigų dalį pasilikti sau, o šie daug greičiau išslysdavo iš rankų, negu darbu laimėti centai.

Netrukus pajuto viršininkas, bet jau trūko kelių tūkstančių.

Bijodamas gresiančio pavojaus, puoliausi prie savo motinos, kuri viena valdė nedidelę tėviškę, ir prašiau gelbėti. Ji pažadėjo su sąlyga, kad aš išvažiuočiau kur į vienuolyną, nes ji trokšte troško mane pamatyti kunigu. Man išgelbėti ji pardavė pusę tėviškės ir verkdama įdavė man pinigus.

Iš įstaigos mane atleido, ir vėl grįžau pas verkiančią savo motiną, kuri ašarodama prašė, kad mesčiau tokį gyvenimą ir išpildyčiau savo pažadą. Ir aš pasiryžau. Gerai negaliu ir šiandien pasakyti, ar labiau norėjau ramiai pagyventi, ar taip sau pasibastyti po pasaulį. Bet tėviškė buvo taip maža, kad vos galėjo išmaitinti motiną, o pinigų ir visai nebuvo. Ir aš padariau naują žingsnį, apie kurį leisi nutylėti. Bet aš tada mokėjau pateisinti save ir būti ramus.

Susiradęs užtekamai pinigų, išvažiavau į Austriją, į dominikonų vienuolyną. Dariau tik todėl, kad jų Lietuvoj nebuvo,

Maloniam mūsų mokytojui

K. Baubai,

mirus jo tėveliui, reiškiame giliausią užuojautą

Kretingos Pranciškonų gimnazijos mokiniai.

Mylimą mūsų

Kazį Baubą,

buvusį „Ateities" redaktorių, palydėjusį savo tėvelį į amžinąjį poilsį, nuoširdžiausiai užjaučia

„Ateities" Redakcija.

ir aš turėjau progą išvažiuoti į užsienį. Kaip ten bebūtų, bet aš savo prastą triobą pakeičiau į mažą pilną ramybės vienuolio celę, bet senieji lotynai yra gerai pasakę: Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt — dangų, o ne dvasią pakeičia tie, kurie bėga už marių. Taip, ir aš tik dangų tepakeičiau, o dvasios nė kiek. Ir iš ten grįžau dar sunkesnės naštos slėgiamas, bet niekad nepažiūrėjau atgal, vis tik tolyn. Ir pykau ant visų, kurie tik trukdė man kristi į bedugnę, į kurią dabar atsidūriau, ir laukiu savo gyvenimo galutinio sprendimo.

Vieną pavakarę atvažiavo kriminalinė policija ir mane išvežė. Savaitę sėdėjau ir galvojau apie gyvenimą. Per tą savaitę pirmą kartą pasižiūrėjau į save, į savo praeitį... Kai po savaitės motina užstatė paskutinius nualintus mano tėviškės hektarus, kad mane paleistų, aš išėjęs į kiemą pirmą kartą pabučiavau jai ranką...

—...Taip, žiūrit į šitą fotografiją, stebitės ir džiaugiatės, kad gyvenimas įvairus ir gražus. Štai šitas kunigas, šitas vienuolis, šitas inžinierius... vis tai aukšti žmonės, o kas aš? Ko mano gyvenimas vertas?!... Niekas niekas man jau nebegali padėti...

Jis staigiai metė fotografiją, atsistojo, ištiesė man šaltą ranką ir nė žodžio neprataręs žengė į duris.

Kai išbėgau paskui, jis jau lipo laiptais į gatvę. Pašaukiau dar vardu, bet jis nė neatsigrįžo, o gatvėje buvo jau tamsi naktis, pilna drėgno rūko ir kvepėjo ankstyvu rudeniu.

Grįžęs į kambarį ilgai dar rymojau, ir susidraikiusios mintys klaidžiojo po tą liūdną juodo vakaro pasaką. Taip sunku buvo tikėti, kad taip neseniai, vos prieš valandėlę, buvo pas mane taip žiauriai likimo nukankintas žmogus, kurio galas gal bus be galo tragiškas.

Ad. Br. Šukys

Ateities žygis

Ištisą metų grandį palydime į glūdžiąją praeitį kartu su neišsipildžiusiais troškimais — atgauti pavergtą Vilnių. Paneriuose dangus dar negiedrėja ir laisvės saulė nesirodo. Tik kantriai kenčia tūkstančiai lietuvių, kankinami baltasparnio erelio. Tačiau graudžios pavergtųjų ašaros nejaudina priešų, tik dar labiau erzina jų sužvėrėjusias širdis.

Kokia tad turi būti mums ši sukakties diena? Ar slėgiančio skausmo ir bevilčio nusiminimo? Ar gilaus įsisąmonijimo, vilties atgaivinimo ir pasiryžimų sustiprinimo? Viena tėra aišku, kad ašaros čia nieko nepadės. Skundais ir dejavimais Vilniaus neatgausim, o tik ištvermingu darbu ir pasiaukojimu.

Vilniaus likimo problema mums labiausiai neduoda ramybės, kadangi joje glūdi ir patsai atgijusios mūsų valstybės likimas. Vilnius mūsų tautai yra kultūrinio, ekonominio ir politinio gyvenimo nieku nepamainomas centras. Mūsų tauta augo apie Vilnių, kaip apie savo širdį. Visa mūsų kultūra bei tradicijos yra glaudžiai susijusios su Vilniumi. Čia išaugo mūsų mokslas ir menas. Čia telkėsi visas lietuviškasis genijus. Neturint jo, mūsų kultūrinė pažanga visais atžvilgiais turi nukentėti. Lietuva be Vilniaus turi skursti ekonomiškai, nes ji gali tvirtėti tik turėdama išėjimą į vakarus per Klaipėdą ir į rytus per Vilnių.

Vilnius mums yra ne tik materijaliniu, bet ir moraliniu atžvilgiu brangus miestas. Juk Vilniuj yra tautos panteonas; čia ilsisi Vytauto, tautos patrono šv. Kazimiero, dr. Basanavičiaus ir k. relikvijos. Užtenka atsiminti nors faktus, kad čia brendo valstybinis mūsų savarankiškumas, sava kultūra, jog dar labiau pamiltume tą miestą, kurs yra suaugęs su mūsų dvasia, susijęs su visais mūsų žygiais ir laimėjimais. Taigi ir kova dėl Vilniaus niekad mums nebus tuščias ir įkyrus šūkis, bet bendras ir opus visų reikalas.

Nors kovų vėliavas ir esame prinešę į trijumfą, karžygiškai išsikovodami nepriklausomybę, tačiau skaudi Vilniaus žaizda vis dar neleidžia, kaip reikiant tuo laimėjimu pasidžiaugti. Kaip anksčiau, taip ir dabar Vilniaus vadavimo idėja yra gyva visoj mūsų tautoj, ypač jautriausioj jos daly — jaunuomenėj.

Štai sėkmingai veikia Vilniui Vaduoti Sąjunga, savo skyriais išsiplėtusi po visą Lietuvą, žurnalu „Mūsų Vilnium" gaivindama kovą dėl Vilniaus. Antri metai, kaip susikūrė Vilniaus Geležinio Fondo Komitetas, ruošiąs specijalias dienas rinkliavoms, platinąs Vilniaus pasus. O surinkti jo kapitalai taupomi tiesioginiai Vilnių vaduoti. O juk ir kitos org-jos — šaulių, pavasarininkų, ateitininkų — pabrėžia tas pačias tautos aspiracijas. Visa tai labai džiugina. Tiesa, pasitaiko ir tokių, kurie vis

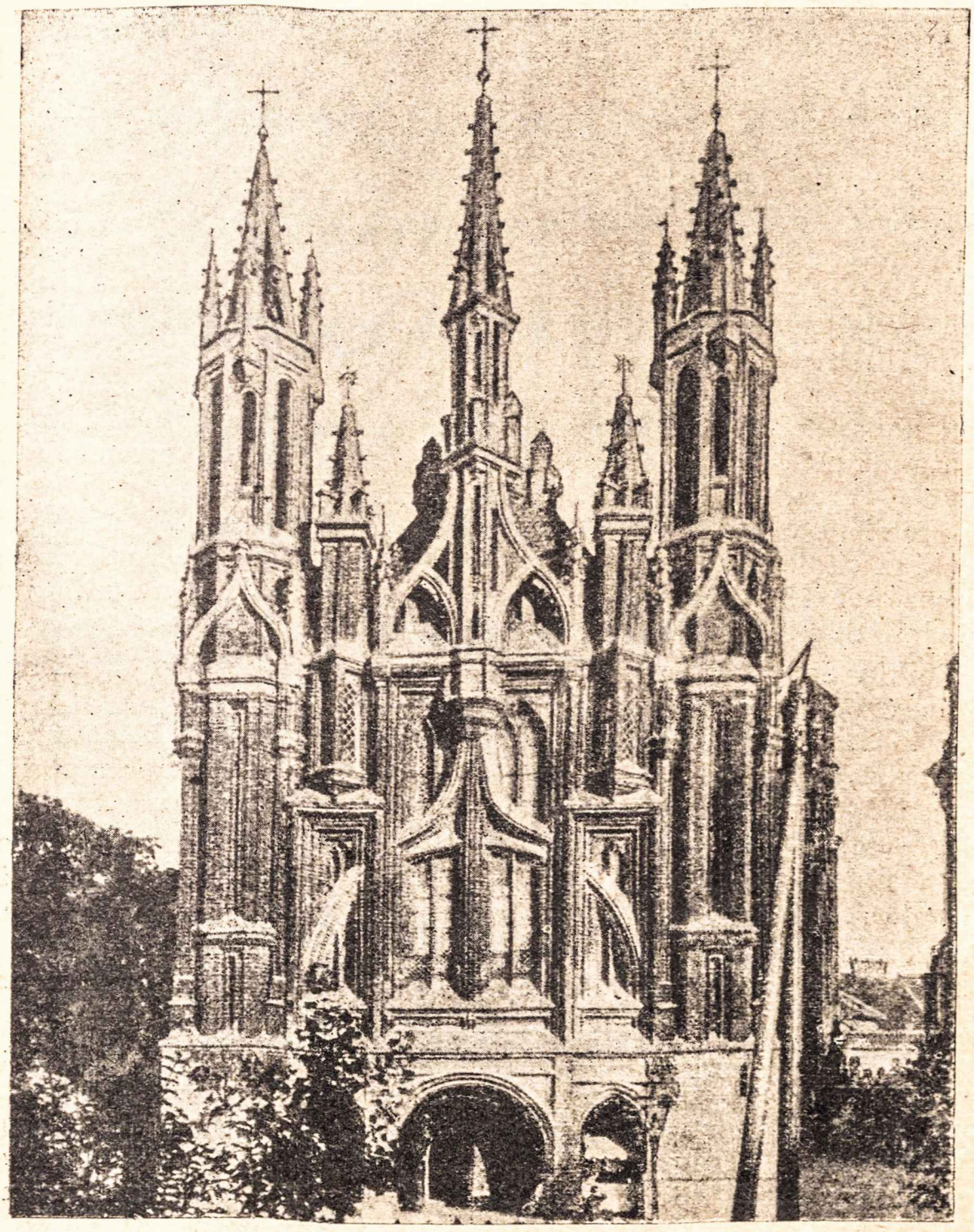

Šv. Onos bažnyčia Vilniuje

dėlto nesugeba ar gal nenori suprasti Vilniaus bylos svarbumo. Bet tokių labai maža: keletas liaudyje, dar mažiau šviesuomenėj.

Šiandien Vilniaus problemos atžvilgiu Lietuvoj dominuoja dvi nuomonės. Pirmoji — konservatyvi pažiūra, tvirtinanti, kad tikriausias kelias Vilnių išlaisvinti yra visiškas santykių su lenkais neturėjimas; antroji — naujoji pažiūra, siūlanti nukreipti politinį dėmesį į šių dviejų valstybių diplomatinių santykių

sureguliavimą, tikintis, kad tarpusavio derybomis ir bylą pavyksią mūsų naudai išspręsti.

Kurie argumentai pirmosios nuomonės šalininkų? Esą, Lenkijoj perdaug gyventojų. Ne kam kitam, kaip kolonizacijai lenkai ir graibstė lietuviškas, ukrainiškas ir net vokiškas žemes. Tat, esą, kaip lenkai į Vilnių jėga įsiveržė, taip tik jėgos spaudžiami iš ten ir išsikraustys.

Naujosios pažiūros autorių ir skelbėjų yra labai maža. Gal žymiausias jų — lektorius A. Herbačiauskas. Šis nurodo į konservatyvaus mūsų užsispyrimo irracijonalumą, primindamas tai, kad, nežiūrint į jau 13 metų trukusį mūs ugriežtumą ir nesukalbamumą, Vilniaus vadavimo srity konkrečiai nė žingsnio toliau nepažengta. Jei taip bus ir toliau elgiamasi, kažin kada, esą, atgausime savąją sostinę, o ten negailestingai varomas lenkinimo darbas, ir lietuvių pozicijos labai sunkinamos. Taigi jei siūlo eiti konkretesnių uždavinių spręsti: pirmiausia užmegzti santykius su lenkais. Abiejų valstybių diplomatinis užsibarikadavimas per 13 metų ničnieko gera nedavė nei Lietuvai. nei Lenkijai. Susipratėliai šios nuomoonės nepalaiko.

Reikia dar pasakyti, kad kultūrinė mūsų krašto pažanga yra ne tik gera priemonė tautos didybei pasiekti, bet ir patikimas laidas prarastoms žemėms atgauti. Lietuvą reik įstatyti į greito kūrybos tempo kelią. Nors dabar mus vargina ekonominė depresija, tačiau sustoti kultūros žygio pusiaukely nevalia.

Negaišuokime, kad nepasivėlintume, nes gyvename pavojingais laikais! „Dėl jokio uosto tiek nesivaržoma, kiek dėl Klaipėdos, — rašo prof. dr. K. Pakštas. — Nė vienai tautai tiek nepavydimą josios sostinės, kiek Lietuvai Vilniaus. Nei viena tauta nėra tokioj disproporcijoj su savo priešais ar konkurentais, kaip Lietuva“...

Reikia kultūra kelti, bet taip pat visoj tautoj stiprinti viltį Vilniui išlaisvinti. Užsienis vis labiau pripažįsta teisybę esant mūsų pusėj. Argi maža ką byloja du stambūs mūsų laimėjimai Tarptautiniame Haagos Tribunole. Haagos byla mus nudžiugino, mus džiugina ir mūsų bičiuliai, kurių būrys užsieniuos vis didėja.

Spalių devintoji diena — susikaupimo ir pasiryžimo diena. Visa tauta, o ypač mes, šaunus jaunimas, tėvynės žiedas, jos gyvybės šaltinis ir visa viltis turime gerai prisiruošti didingiems ateities darbams.

Todėl kiekvienas dabar mūsų sąžiningai atliekamas darbas laiduoja mums tobulą pasiruošimą dideliems ateities žygiams, kuriuos turėsime atlikti, o pirmiausias iš tų žygių — išlaisvnti Vilnius.

Iz. Blauždžiūnaitė

Wilhelmas Richardas Wagneris

50 metų jo mirties sukaktuvių proga

(tęsinys iš 250 nr.)

Tuo tarpu tremtinį slėgia piniginiai rūpesčiai ir policijos persekiojimai. Lischto įkalbėtas, dar kartą keliauja į Paryžių. Iš Dresdeno pas jį atkeliauja ir Minna. Deja, Paryžius dar kartą jį apvilia. Koncertai duoda 11000 frankų deficito. Nelinksmiau praeina koncertai ir Briusely. O kai Napoleono III įsakymu, po 164 repeticijų, pastato „Tannhäuser" — publika nušvilpia visus kartus — kam atsisako duoti baletą. (Ano meto operoj tai buvo būtina!) Paryžiuj gresia vėl materijalinė pražūtis. Minna galutinai atsiskiria ir išvyksta į Dresdeną, o jis dar vieši pas prūsų pasiuntinį Paryžiuj. 1860 m. Wagneris amnestuojamas. Jis grįžta į Weimarą, važinėja po įvairius Vokietijos ir užsienio miestus su koncertais ir daug kuria. Vienos teatras „Tristano" nepajėgia net po 77 bandymų pastatyti. Bet Wagnerio tai nejaudina. Jis tik nutaria kurį laiką visai išvykti iš pasaulio ir pasislėpus tyliai padirbti.

Tuo tarpu auga Wagnerio meno sužavėtas kronprincas, kurs penkiolikos metų pasakė: „Kai aš purpurą nešiosiu, parodysiu pasauliui, kaip aukštai statau Wagnerio genijų".

Ir Stutgarde užklumpa atsiskyrėlį nelaukti Vokietijos karaliaus Liudviko II von Beyern pasiuntiniai, kviesdami į Müncheno kunigaikščio dvarą.

Ten 1864 m. Wagneris išsineria iš savo vargų dalios. Tik dirbti dirbti! Galvoja apie „Ring" pastatymą, sudaro operos ansamblį, rašo naujus kūrinius ir straipsnius apie Müncheno muzikos mokyklą, valstybę, religiją. Teorijoj nusigręžia nuo Schopenhaurio filosofijos ir įpuola į sąlyginį pesimizmą. Vyriausia jo mintis — valstybę gali išganyti religija, menas ir revoliucija. Be to, pastato čia „Holländer", Tannhäuser" ir „Tristan". Svečių minios. Bet intrigantai nekenčia „karaliaus mylimojo" ir įvairiais šmeižtais priverčia jį iš Müncheno iškeliauti 1865 m.

Wagneris — vėl užsienio klajūnas. 1866 m. miršta Dresdene jo Minne. Nuo 1866—1872 m. Wagneris apsigyvena Luzerno Triebschene. Karalius pats atvyksta jį gimimo dieną pasveikinti ir prašo grįžti į Münchenė. Kitais metais Wagneris pastato vėl Münchene „Rheingold", „Walküre" ir 1868 pirmą kartą *„Meistersinger"*, kurį rašė su ilgomis pertraukomis.

Medžiagą jam ėmė iš Hoffmanno „Meisteris Martynas Kubilius ir jo draugai", Deinharsteino „Hans Sachs" ir t. t.

Turinys. Auksakalis pažada dukters Evos ranką tam, kurs laimės dainavimo konkursą. Atsiranda riteris Walteris, kurs pamyli Evą, įsirašo į meisterius ir dalyvauja konkurse. Pralaimėjęs Walteris lieka pas piršlį Saksą dirbti. Saksas pats myli Evą, bet matydamas Walterio ir Evos tikrąją meilę išsižada savo jausmo ir padeda jaunuoliui konkurse ją laimėti. Walteris vedą Evą.

Ši komiška opera labai autobijografiška — palikti kitam ir dar pripiršti mylimą moterį! Bet atsižadėjimas, nešamas su tyliu linksmumu, yra sielos didybė. Šiaip — „Meistersinger" tobulai piešia tuometinę vokiečių kultūrą: bažnyčia, liaudies šventės komiškos nakties peštynės, garbingi meisteriai ir jų linksmi, viską išmaną mokiniai. O kiek ten tautiško meno, poezijos! Riterio Walterio kūryba ir poezija cechų tradicijose taip satyriškai identiška Wagnerio santykiams su jį apsupančia aplinkuma! Žodinė išraiška ir muzika šio veikalo griežtai skiriasi nuo jo ligšiolinių kūrinių. Muzika šviesi, galingi optimistiškų maršų skambesiai ir polifoniškas turtingumas lydi tą jumoro dvasią.

Kontrapunktiška išraiška teikia galingą visumos charakteristiką. Kulminacinis polifonijos taškas — II v. 20 balsų kartu dainuoja! Scenos vykusiai atbaigiamos, o paprastas orkestro sąstatas ir muzika giliai atskleidžia kūrybinę mintį.

Pamatę „Meistersinger" miuncheniečiai pirmą kartą palankiai įvertina Wagnerį. O jis uoliai baigia *„Bauernhaus" ir „Ring"*. Čia aplanko jį Lischto duktė 32 metų Cosima von Bülow. Nors jau menininko gyvenimo vakaras, bet jis randa šitoje moteryje tikrą draugę, apie kurią seniai svajojo, kurios seniai ilgėjos. 1870 m. protestantų bažnyčioj susituokia. Šeima sulaukia sūnaus Sigfrido. Laimingas tėvas parašo savo mažutėliui simfonišką, švelnių skamesių „Sigfriedsidile"! Nė šeimyninio gyvenimo laimė nesutrukdo jam kurti. Wagneris rimtuose straipsniuose kelia nacijonalistinio meno reikalą. Išdėsto ypatingai giliai prasmingą muzikos metafiziką filosofiškam „Beethoven" traktate. Iškilus 1870 m. vokiečių karui su prancūzais, rašo galingą Kaiserio maršą ir aristofanišką „Eine Kapitulation" komediją prieš prancūzus.

O 1872 m. realizuojama vyriausia Wagnerio idėja: teatro meno reforma. Didelėmis pastangomis ir draugų pagalba Wagneris pastato Bayreuthe „Festspiel" namą su amfiteatru ir uždengtu orkestru. Įkurtuvėms pastato Beethoveno IX ir Kaizerio maršą. O 1976 m. per keturis vakarus pastato „Ring des Nibelungen" — į kurį suplaukia viso kultūringo pasaulio atstovai ir pats kaizeris Wilhelmas. Tas pastatymas duoda 160.000 markių deficito. Apie pakartojimą — nė galvoti. Wagneris vėl kitur uždarbiauja: diriguoja Londono koncertuose, rašo užsakytą Šiaurės Jungtinių Amerikos Valstybių 100 metų sukaktuvėms muziką ir ten pastato savo „Ring". Jis praeina su didesniu pasisekimu. Likviduojama deficitas, o autorius dar labiau išgarsėja.

1878 m. įsteigiama laikraštis „Bayreuther Blätter“ Wagnerio menui aiškinti. Pats Wagneris jame deda ilgiausius savo straipsnius apie meną, idėjas, Bayreutho teatro tikslą. Reikia siekti etiškų idealų. Aukščiausia religija — pasigailėjimo religija — krikščionybė. Wagnerio pasaulėžiūra ir pasaulėžvalga sveika, logiška. Savo teoretiškus idealus Wagneris perkelia į sceną ir gimsta dar vienas tobuliausias ir krikščioniškiausias jo veikalas, kuriuo atbaido nuo savęs draugą Nietsche, — *„Parcifal“*.

Su veikalo medžiaga buvo jau susipažinęs anksčiau, studijuodamas vokiškus padavimus, ypač Wolfram von Eschenbacho — šventojo Gralio padavimus, San Marthe, Sinnrocko, Görres, arabų aiškinimus, Immermanno „Merlini“, Hoffmanno „Sängerkrieg“ ir Lamfrechto „Alexanderlied“.

Turinys. Susitinka šv. Gralio ir Klingsoro nuodėmingas burtų pasaulis. Amfortas, Gralio karalius, už klastingą meilę nuteistas švento Gralio įstatymų. Klingsoras įsiveržia ir jėga pagrobęs šv. Gralio ietį sužeidžia Amfortą. Karalius sunkiai kenčia, bet jį gali išgydyti tyras kvailys. Ateina į Gralio pilį Parcifalis, „reiner Tor“. Bet jis per kvailas suprasti Gralio stebuklus ir Amforto kančias. Parcifalis keliauja toliau ir patenka į Klingsoro burtus. Jis įsako tarnaitei Kundry gundyti Parcifalį, bet staiga Parcifalis atbunda: išsilaisvina iš Kundry, nekaltas lengvai atgauna šventą Gralio ietį ir paverčia griuvėsiais Klingsoro valstybę. Kundry jį prakeikia. Dėl to Parcifalis neranda kelio į Gralį. Ilgai klaidžioja ir vargsta kol Didįjį penktadienį burtai dingsta. Išgelbėtojas skuba į Gralio pilį ir šventa ietimi paliestos dingsta Amforto žaizdos. Parcifalis lieka Gralio karalius.

Veikalas pilnas mistiškų idėjų. Tipai negyvenimiški. Nuotaika romantiška, vidurinių amžių, fantastiška, mistiška ir indiška. Štai kilniausias aiškinimas wagneriško išganymo motyvo. Paneigimu žemų palinkimų, nuodėmės atsisakymu ir kilimu kilnia, gryna siela aukštyn — pelnoma ne mirtis, bet tikrasis laimės gyvenimas. Toks paskutinis stipriausias genijaus žodis.

Ir čia savotiška išraiška, skirtingas stilius. Kilni ramybė,transcendentiška kūrybos mistika, vieninga muzika su žodine išraiška — yra kilni žemės giesmė tam Kūrėjui, Kuris leido žmoguje gyventi sielai ir širdžiai. Manoma, kad autorių veikusi Lischto bažnytinė muzika, Beethoveno „Letzten Quartette“ ir Bachas. „Parcifal“ neturi dramos scenų. Atskiros dalys baigiamos savotiškai, sąryšyje su veiksmu. Leitmotyvo nedaug. Bet pilna pasakojimų, o atskiri epizodai tiesiog dieviški.

Pasirodo pirmas idealizuotas gėlių mergaičių baletas — tylūs muzikališki dramatiniai gestai. Gili kantilenų išraiška, iškilmingi akordai — verčia susimąstyti apie anąjį pasaulį. Veikalas tiek vertingas ir šventas, kad gali tikti liturginėms apeigoms. Ir genijus jį skiria tik Bayreutho „Festspielhaus‘ui“. (Tik po 30 m. „Parcifal“ vaidinamas Europos scenose).

Senatvė, ligos, ypatingai veido rožė trukdo jo neišsenkančios kūrybos dvasią. Baigęs „Parcifal", važiuoja į Italiją gydytis. Kitais metais tikisi Bayreuthe visus savo veikalus tobulai pastatysiąs. Mėgina. Pradeda „Parcifal". Žymiausių Vokietijos teatro jėgų 16 kartų išpildomas šis kūrinys nutildo paskutinius Wagnerio priešus. Visą pasaulį stebina ta mistiška drama. Senelis genijus neriasi į paskutines pergalės trijumfo dienas. Bet suserga sunkia širdies liga. Žiemą praleidžia pietuose. Nenuilstąs genijus dar komponuoja gimininga „Parcifal'iui" „Sieger", pastato draugams jaunystės „C-dur" simfoniją, palaiko straipsniais „Bayreuther Blätter" — bet staigi mirtis 1883 m. Vasario 13 d. iškviečia jį į jo sukurtus mistiškus ilgesio pasaulius. Genijaus liūdi visas kultūringas pasaulis. Su tinkama pagarba parvežamas jo karstas iš Venecijos į Bayreutho sodą.

Jo veikalai liko gyvi pasauliui. Apie tai kalba šimtai mokslišku jo gyvenimo ir kūrybos studijų. Jį seka visa eilė naujųjų kompozitorių — jo dvasia ir idėjos nemirs, — nes tam didieji žmonės gimsta, kad niekuomet nemirtų. Neoromantikas genijus išsiveržia iš epochos į ateinančias kartas — menu pasaulį nugalėti, pakelti žmones aukštyn, atsisakymu savęs — išlaisvinti. O jo kūryba yra milžiniška meno 'reforma, kurią pravedė Wagnerio genijus ir žmogus. Tas žmogus yra giliai tikįs, nepalaužiamos valios ir neišsenkančios energijos. Bet jis — nei kraštutinis asketas, nei toks galingas, rimtas ir rūstus, kaip okeaniškai didingas jo kūrybos charakteris. Jam nesvetimas ir žmogiškasis juokas, šviesios valandos. Tai įrodo „Meistersinger" giedras jumoras, anekdotai. Visašališkas kūrėjas sujungia savyje didžiausią menininką ir didžiausią žmogų Wagnerį.

Panaudota literatūra:

Dr. Eugen Schmitz — Richard Wagner,
V. Žadeika — Muzikos istorijos paskaitos.
Prof. Ereto paskaitos apie Wagnerį 50 m. mirties sukaktuvių minėjimo proga.

R. Blaumanis

Vyndedzėj greit bus vestuvės

— Vyndedzėj greit bus vestuvės! Vyndedzėj greit bus vestuvės! — linksmai pasakoja ketvirtametė mažiulė Marytė savo lėlei, sodindama ją į medinės dėžutės viršelį.

— Ar tu girdi, ką?! Vyndedzėj greit bus vestuvės!

Bet lėlė kurčia, kaip ir visos jos giminaitės; ji nieko negirdi, o tik spokso vienodai, akis stulpu pastačius į mėlyną dangų, apskliaučiantį Vyndedzę ir jos erdvų kiemą. Be Marytės, kuri viduryje šito kiemo kiūto, ir didžkės katės, kuri čia netoliese murkso, daugiau Vyndedzėj nė gyvos dvasios nematyti. Tikrai galėtumei pamanyti, jogiai jų dviejų apsaugai visi namai patikėti, jei iš ligigal atlapos grįčios nesigirdėtų karts nuo karto kažkas brazdant. Tai šeimininkė, kuri ten raguolius kepa — šauna po pečiumi ir palaukus vėl ištraukia. Šiandie, mat, šeštadienis, ir visa šeimyna išsidavusi į pievas, nes reikia paskutinį šieną sugrėbti ir suvežti. Nors ir jai darbo ligikakli, betgi ji neužmiršta karts nuo karto kieman žvilgterėti, pažiūrėti Marytės. Katenietė[1]) kūdikį namie paliko, kad prie šieno negaišintų, tai šeimininkė dabar jį daboja. Ji žvilgteri laukan, pažiūri ką kūdikis veikia ir nugirsta ką jis kalba. Nugirsta ir parausta.

Paskutiniai raguoliukai iš pečiaus jau ištraukti. Nuo vieno iš jų, kur jau ataušęs, nulaužia ji gerą gabalą, eina kieman, prie Marytės, kuri dabar užsiėmusi tuo, kad savo lėlytei kemša žoles į skylę nugaroj.

— Nori bundės, Maryt? — klausia šeimininkė ir rodo Marytei minkštą, baltą pyragą.

Mažiulė meta lėlę į šalį, atsikelia ir atkiša abi rankytes:

— Noriu, noriu!

— Aš tau duosiu bundės; tik tu dar man pasakyk, kas greitai bus Vyndedzėj?

— Vyndedzėj greit bus vestuvės! — pakartoja mažoji pletkininkė, capena iš pasitenkinimo kojytėm ir siekia rankytėm prie pyrago.

Šeimininkė sėdasi šalia kūdikio ir paima jį ant kelių.

— Kas taip sakė?— klausia. Ji visai teisingai sumeta, kad kūdikis tą nesąmoningai išplepėtą posakį bus kame nors nugirdęs. — Ar tėtė ar mama taip sakė?

— Mama, — atsako mažiulė, ir tikrai; nes aną posakį ji tikrai iš motinos burnos perėmė.

— Ir ką dar sakė mama?

— Nieko... Nagi duok pyragą...

— Tuoj, tuoj; papasakok, ką dar mama sakė.

---

[1]) Latviška ištekėjusios moters pavardė. Jos vyras vadinasi Kateniets. *Vert.*

— Ji sakė daug daug, labai daug, — atsako mažiulė, sumetusi, kad „nieko“ — šeimininkei ne po dantim.

— Nagi, žiūrėk... Ar nesakė mama kartais, kieno jau taip bus Vyndedzėj vestuvės?

— Ne, — atsako mergiščia sukčiškai šypsodamasi, nes ji mano, kad šeimininkė su ja juokauja. Ogi šioji iš suktos veidelio išraiškos tikisi išgauti, kad mažiulė turi kai ką užkandusi.

— Nu nu, tai papasakok, Maryt, ką sakė mama, — ragina ji. — Kieno bus tos vestuvės? Aš tau atnešiu ir cukraus gabaliuką, jei man pasakysi.

Cukrus sužadina Marytėj vaidinių kažko gražaus. Cukrus yra saldus, vestuvės, turbūt, irgi yr kažkas saldaus. Marytė nori cukraus, o šeimininkė nori vestuvių. Ir mažoji sukčiuvienė apsikabina šeimininkės kaklą ir šnabžda jai į ausį vaikišku paslaptingumu: „Nagi tavo bus vestuvės!“

Vyndedzės šeimininkė juokiasi laiminga.

— Mano! — sušunka ji ir bučiuoja mažiulę. — Mano! Žiūrėk tiktai!... Na ir kieno dar?

Mažylė išverčia akis. Tai ir dar ji turi atsakinėti? Nejau bundę šįkart taip sunku uždirbti? Ji nebežino, ką čia pasakyti.

— Na, kieno dar bus vestuvės? — tardo negailestingai smalsioji šeimininkė toliau.

Kūdikis išsišiepia ir nekantriai dairosi. Kieno čia dabar galėtų būti dar vestuvės?... Ir apsistoja jos žvilgsnis ant katės.

— Micės vestuvės irgi bus, — sako ji visai rimtai ir rodo į katę, kuri ant paskutinių atsitūpusi savo baltą krūtinę prausia.

Nors šis atsakymas šeimininkei ir ne po dantim, turi ji tačiau juoktis.

— Tiktai žmonių vestuvės būna, — paaiškina jinai. — O pasakyk, ar nebus kartais tėtės vestuvių, arba Jono, arba Jurgio?

— Jurgio bus vestuvės, Jurgio! — sušunka mažiukė, tą vardą išgirdusi.

Jurgis yra jai labai geras, jis ją paima ant rankų, pašokdina, uogų atneša, medaus duoda. O medus saldus; Jurgis irgi tikrai kažką saldų turi.

— Ot, tai tu gera mergaitė! — Sušunka šeimininkė džiaugsmu apgedus, iškelia mažiukę aukštyn ir vėl pasodina vejoje. — Še tau pyragiuką — valgyk!

— O kur cukrus? — klausia Marytė.

— Gausi tuojau.

Šeimininkė eina į grįčią ir paima iš spintos gabalą cukraus ir stiklinę. Į stiklinę įpila pieno ir nuneša kartu su cukrum Marytei.

— Te, valgyk pavakarių.

Ji pati taip pat dar be pavakarių. Jos kambary ant stalo dar viskas tebestovi neliesta: sviestinė, pilna gražaus, geltono, šviežiai sumušto sviesto, balta bulkutė, šviežio pieno ąsotė-

lis. Ji nėmaž valgyt nenori, džiaugsmas jai visus badus išvaikė. „Vyndedzėj greit bus vestuvės!...“ Vadinas, tą posakį jau tiek dažnai šeimyna kartoja, kad jau net ir tas nieko nesuprantąs kūdikis nusiklausė. Ką gi, nėr jau čia taip daug nė ko stebėtis. Vyndedzės šeimininkė jautė, kad Jurgis jai patinka, ir Jurgis — kurgi, jis šeimininkę ant rankų nešioja. Ir keista būtų, jei jis to nedarytų. Keista būtų, jei toks kareivis, sugrįžęs iš kariuomenės ir nė šnapšt neturėdamas, dar spyriuotųsi Vyndedzės šeimininkės vyru ir visą apylinkę nuplieskiančio palivarko šeimininku tapti. Tik tiek nuostabu, kad Jurgis su ja dar nė karto nešnekėjo. Jau tuoj metai, kaip jis parėjo iš kariuomenės ir pas ją būti apsiėmė, dar lig šiol jis nesusiprato paklausti: „Ar čia taip nesusituokti mums kartais?“. Bet kad jis jau toks yr — per puikus tam. Jis jau toks buvo, kai dar anuokart Vyndedzėj gyveno. Mergaičių jis tartum nė nematydavo. Na, tai galima tik pagirti, jei berniokai dori — ir gerai, kad Jurgis su šeimynos mergom neužsiima, o taipgi ir su Lyziuke, vienturte šeimininkės dukra; tiktai jis neturėtų purtytis paskutinį žodį tarti. Arba gal jis to laukia, kad šeimininkė pati pradėtų? — Yr paprotys, iš seno, kad šeimininkės berniokus renkasi, o ne atvirkščiai. Taigi užtat, tikriausiai Jurgis ir pats to laukia iš Vyndedzės šeimininkės, juoba, kad ji vyresnė bent kiek už jį. Tikrai, čia taip ir yr. Anot, kodėl gi jai tas pats anksčiau galvon neatėjo —gi juodu jau seniai galėjo vyras ir žmona būti! Bet jau dabar tai dalykas turės slinkti prie galo.

— Taip, aš taip ir padarysiu, aš šiandie pati su juo pakalbėsiu, kaip tik kur nors jį susitiksiu.

Taip sau galvoja šeimininkė, ir jai ant širdies taip lengva, gera pasidaro, kaip jau seniai bebuvo.

Greit pasilenkia ji prie mažiulės, kuri, sau cukrų sučiulpusi, linksmai jausdamasi jai atkiša rankutes ir šaukia:

— Op!

— Op! — sako šeimininkė, pagauna mažiulę už pažastėlių, iškelia aukštyn, apsuka apie save, juokiasi ir čiauška:

— Vyndedzėj greit bus vestuvės!

*

* *

— Op! — sako Katenietė, iškelia plaką sauso šieno ir užkrauna ant sausų lapų patiesalo. Paskum truputį atlėžta, atsidūsta, nusišluosto prakaitą nuo veido ir žiūri į kitus darbininkus. Moteriškė nusišypso. Visi kiti, paporiui padalyti, dirba išsižioję, tik Jurgio su Lyziuke niekur nematyt, ir jųdviejų kiaugė, lig pusės prikrauta, pamiškėj stovi ir stovi jau kokia pusė valandos — ir vis tokia pati.

— Tai ką, ar tiedu jau ir nebeis šiandie prie darbo? — sako ji savo vyrui, kuris tuo tarpu ateina ir deda glėbį šieno į kiaugę: — Jei Vyndedzėj greit vestuvių nebus —

— Tai bus kitoks tuoj pramanėlis, — užbaigia vyras, prispaudžia šieną grėbliu ir grėbia toliau.

O nuošaliau stovi du jauni žmonių vaikai, kurie tiek bučiavosi ir tol kits kitam į akis žiūrėjo, ligi ir tą savo kiaugę, ir visą pasaulį užmiršo, tik vienos Vyndedzės šeimininkės neužmiršo.

Šitoji yra jų gyvo pašnekesio objektas ir paskutiniojo nuomonių skirtumo priežastis.

— Ji nesutiks, — sako Jurgis.

— Sutiks! tikrina Lyziukė. — Ji nesutiks, sakau tau, tikrai nesutiks, — priešinasi Jurgis. — Dar praeitą savaitę kalbėjo ji, kad tavęs už nieko kito neleisianti, kaip tik už ūkininko, ir sekmadienį nugirdau, kai ji valgomam su Zylėnu šnekėjo, jog, girdi, peranksti tave išleidusi mokytis ir užtat dabar jaunikių negalinti atsiginti; bet tegu jie sau lankosi, ankščiau kaip dvejų metų vistiek nemananti ji tavęs išleisti.

— Po dvejų metų! — sušunka Lyziukė ir juokiasi. — Jurgi, tu ne taip nugirdai. Dabar aš girdėjau kitaip — ką mama su Zylėnu savo kambary šnekėjo. Ji sako, kad Vyndedzėj greit bus vestuvės, ir klausiasi, kaži kurią karvę geriausia būt papjauti. Tai kieno gi vestuvėms ji ruoštųsi — juk aišku mano — mūsų!

— O—o jeigu jinai apie savo pačios vestuves būtų šnekėjusi? Jaunumo ir gražumo dar jai lig valiai, ir tas Zylėnas čia negi manai be reikalo kas sekmadienis čiaužo — ūkio, mat, pasižiūrėti.

— Tu manai, kad mama už Zylėno ištekės? — klausia Lyziukė ir žiūri nustebusi į bernioką. — Jurgi, gi tai būt mūsų laimė! Mama tada išeitų pas Zylėną ir ten šeimininkautų, o mums Vyndedzę perleistų... Ko mums tada bereiktų?...

— Ko gi bereiks, tada, žinoma, mums nieko nebereiktų, — patvirtina berniokas šypsodamasis ir tapena grėbliakočiu per samanas sau po kojų.

— Na, tai ko dar tu lauki? — tirpsta mergaitė: — iš tikrųjų, Jurgi, jei tu tuojau su mama nepašnekėsi, tai aš tai padarysiu. Bet kai gerai pagalvoji, tai gaila visgi, kad berniokui, kurs Turkų karą prakariavo stinga drąsumo su močia dėl dukters pašnekėti.

— Apie drąsumą čia negali būti kalbos, — sako Jurgis, išsitempdamas, kaip žvakė, — drąsumo aš turiu už du. Aš tik nenoriu nosį gauti, va kas yra!

— Tai tik tu tikriausiai nosį gausi, — erzina Lyziukė. — Jurgi, Jurgi, negi tu pagaliau nebeišmoksi suprasti, dėl ko mama tau tokia gera? Tu manai, kad ji taip sau tau lengvesnį darbą ir geresnį kąsnelį pasuka? Jei ji nenorėtų, kad tu savas pasidarytum, ar ji man nuolat sakytų: „Lyziuk, įsikišk daugiau sūrio į kišenę, kad ir Jurgiui užtektų; paimk pyrago, kad ir Jurgiui galėtum duoti!“

Rugius vagoja. „N.R.“ klišė

— Taip, mano mergyte, taip manai tu. Tu ir kiekvieną niekniekį mums į gerą išaiškini. Bet aš ne. Aš visuomet žinausi tik tai, kas aš esu: plikas atsarginis kareivis, ir daugiau nieko. O kad mama man gera, tai, manau, todėl, kad ji mato, kokį ji iš manęs turi darbininką. Aš iš tikrųjų manau, kad ji vargiai kitą tokį čia kur rastų.

Mergaitė išeina iš kantrybės ir ima mojuoti ranka, kaip gindamasi.

— Vadinas, tu nenori su ja kalbėti! — sušunka ji pyktelėjus. — Gerai, tai aš šiandie pats vakare mamai viską papasakosiu. Tai bus gėda Turkų karo didvyriui!

Ir, pagavus savo grėblį, kurį buvo prie vieno medelio atrėmusi, padarė miną, kad jau nori eiti prie kiaugės.

Bet Jurgis jai užstoja kelią.

— Palauk, palauk! — sako jis, juokdamasis iš mergaitės pykčio, — jeigu jau tu taip nori — gerai, tebūnie taip — tegu mama mane rytoj joja lauk. Tai mes galim kaipmat turėti. Kaip aš tau jau sakiau: drąsumo man nestinga; einu tuojau pat ir šnekuosi su mama.

Mielą mergaitę linksmom akim glostydamas, eina berniokas iš lankos ir žingsniuoja pro nebaigtą kiaugę tiesiai į kiemą.

*

* *

Jurgis nėr taip jau gražus berniokas. Kas tačiau padarė, jog jis ir močiai ir dukrai taip patinka, yra jo tvirta, betarnaujant sukietėjusi išorė, jo tikrai vyriška būtybė ir jo apsigal-

vojimas kalboj ir darbe. Tas jo apsigalvojimas yra, gal būt, nuo jo nepilnai išsivysčiusio proto, kuriam visi daiktai suvokti duodasi daug pamažiau, negu smarkiai galvai, na, bet tatai jau yra jo savotiškumas, ir vistiek, kokios yra jo priežastys.

Pakeliui lig namų svarsto berniokas, kokiais žodžiais jis turi savo intenciją šeimininkei išsakyti. Ar čia jam pasakyti: „Šeimininke, aš noriu vesti!“ ar „Šeimininke, aš noriu Lyziukės?“... Ne, bus geriau, jei iš karto bus kalba tik apie jį, patį vieną. Tik jei šeimininkė tada imtų stebėtis ir klausinėti „Ką?! Kaip?“, tuokart būtų ženklas, jog Lyziukė klydo, reikia kalbą į ką nors kitą nukreipti, kitus metus gyventi kaip ir šiuos ir mėginti prie šeimininkės prisitaikyti. Kad tik greičiau atsirastų akimirksnis, kada galėtų kalbą pradėti!

Su šitom mintim aplenkia Jurgis daržinės kertę, pamato šeimininkę kieme ir nugirsta jos šūktelėjimą, kai ji suko kūdikį aplink save. Šeimininkė pamato bernioką, tamsiai nurausta, greit pasodina kūdikį ir pranyksta grįčioj.

— Gali ji sau dabar manyti apie save pačią su Zylėnu, arba apie Lyziukę su manim — vistiek ji galvoja apie vestuves, — murma Jurgis sau panosėj, pasuka į namus ir įeina virtuvėn. Beeidamas kiek sušilo; jis nori kokį gurkšnį vandens praryti.

Tuo tarpu šeimininkė stovi savo kambary prieš veidrodį. Ji gi iš tikrųjų atrodanti neką tesenesnė už Jurgį, jos veidas baltas ir raudonas, kaip jaunos mergaitės; akys blizga, kakta — na taip, kaktoj yra trys mažos raukšlės, na, bet Jurgis jų nė nepastebės. Kaip gerai, kad jis namo parėjo! Jis ateina jai kaip pašauktas... Bet kur dar jis taip ilgai užkliuvo?

Šeimininkė išeina iš kantrybės, prasidaro duris ir šaukia:

— Jurgi!

— Taip, — atsiliepia Jurgis virtuvėj ir išeina pasirodyti. Berniokas, kurs „drąsumo turi už du“, atrodo kaip ir dreba bent kiek.

— Kodėl tu parėjai namo? — švelniai klausia šeimininkė.

— Atsitiko — taip sau — norėjau kokį gurkšnį vandens nuryti — buvau ištroškęs, — atsako Jurgis.

Šeimininkė tik ir klauso. Gurkšnio vandens. Kas čia per kalba! Tai ar jau anas šulinys pievose užgriuvo? Kad tik Jurgis tą pat galvoj turėtų, ką ir ji?... Kadangi ją vieną namie jautė, parėjo, kad...

Šeimininkė nebaigia galvoti, bet tik pamoja ranka ir sako:

— Ak taip! Na, tai ko tu po virtuvę slankioji? Eik čia, gerk pieno, kąsk šviežio pyrago — gi pavakarių dar nevalgei?

— Ne, — atsako berniokas ir ima drąsėti. Jis pataikė gerą momentą — šeimininkė geram ūpe.

Juodu abu eina į šeimininkės kambarį, ši reikalauja, kad Jurgis sėstųsi prie stalo, ir pati sėdasi jam priešais.

— Taip, — sako ji ir žiūri berniokui į veidą. — Aš pati irgi dar be pavakarių, tai dabar abudu kartu užkąsim.

Jurgis apmeta akimis kambarį. Kaip čia viskas išrodo minkšta ir švelnu ir kaip tai būtų gražu, jei jis čia galėtų gyventi...

— Imk, — ragina šeimininkė bernioką valgyti ir pastumia į jį arčiau pieno ąsotėlį.

— Dabar tai kaip tik laikas pradėt kalbėt, — galvoja Jurgis ir pradeda valgyti... Po perkūnais, gi tai pasiutus istorija, pirmutinio žodžio niekaip negali išstumti pro lūpas.

Jurgis valgo ir geria, ir šeimininkė taip pat šį tą veikia su pyragu ir sviestu.

— Baigsit šiandie? — klausia.

— Taip, — atsako berniokas ir valgo.

— Aš nežinau, ką mes veiksim toliau, — tęsia šeimininkė. — Rugiai dar nepriėję, o kiti darbai jau baigiami. Taip dar niekad nesisekė. Ir Zylėnas stebisi.

— Na, tai tam dykam laike ligi rugiapjūtės padarykim smarkų patrypimą, — sako Jurgis, paima ąsotėlį ir geria galvą atmetęs, kad šeimininkė nepamatytų, kaip jis paraudonavo.

— Kad be kokio nors pramonėlio šokti — kažkas ne taip, — posmuoja jinai, puikiai pastebėjusi, kaip berniokas paraudonavo. — Taip, jeigu atsirastų šventiška proga... tada...

— Oo, tas galėtų atsirasti, jei tik noro būtų, — sako Jurgis, kuriam dabar topteri pajusti, kaip šeimininkė galvoja apie savo jungtuves su Zylėnu. — Kalba, kad tu ruošiesi ištekėti, ir žmonės, žinoma, neklysta, nes be priežasties tu nebūtum ten kieme pas kūdikį čiauškėjus, kad Vyndedzėj greit bus vestuvės.

Šeimininkė atsilošia krėsle ir smagiai juokiasi nušvitusi.

— Ne, — atsako ji, — be priežasties kaip gi. Aš sugalvojau greit daryti vestuves. Bet apie tave kalba tą pat. Sako, kad tu irgi greit vestuves darysi.

— Iš tikrųjų? — klausia Jurgis greit ir linksmai.

O laimė, Lyziukė buvo teisi: ji ima jį į žentus!

— Iš tikrųjų, taip, iš tikrųjų! — tvirtina šeimininkė erzindama ir tik šelmiškai priduria: — Tik aš nežinau, su kuo. Tavo meilytė bus tikriausiai kame nors tolimoj šaly?

— Kam man reik meilytės kažkur ieškoti, jei jinai čia pat Vyndedzėj gražiai kaip rožė man žydi, — atsako Jurgis. — Na, šeimininke, tai jau aš nesitikėjau, kad tau manęs pakaks. Seniai jau būčiau pakalbėjęs, jei nebūčiau bijojęs už pirmą išsižiojimą gauti ausų.

— Ak tu Dieve! — sušunka šeimininkė ir juokiasi. — Nagi ar tu aklas buvai visą šitą laiką? Ar tu nepastebėjai, kaip aš su tavim laikiaus? Aš jau norėjau pati ryžtis su tavim pakalbėti. Bet dabar tai jau su vestuvėmis reikia ilgai nebedelsti. Po poros savaičių ir atitrypsim.

— Tegu ir taip — man niekis, jei ir taip greit būtų — bet po poros savaičių rugiai boluos.

— Tegu nors paskutinė varpa dirvoj išbyra — kas mums?

— sušunka laiminga šeimininkė. — Po dviejų savaičių keliam vestuves — keturias dienas po kita kitos.

— Na, dėl manęs. Bet jei jau kartą turi būti, tai ar ir jūs savo vestuvių kartu nekelsit?

— Ką?!

— Gal ir jūs kartu savo vestuves kelsit?

— Na tai kaipgi, juk tada pat ir bus mūsų vestuvės.

— Ak taip, aš maniau, kad tu kalbi apie mūsų vestuves.

— Nagi kaip, apie mūsų.

— Tai yra: apie jūsų.

— Apie mūsų — ką tu čia klajoji, — sako šeimininkė ir šypsosi.

— Ne, ne, mes vienas kito nesuprantam, — atsako berniokas. — Tu nori, kad aš ir Lyziukė po dviejų savaičių iškeltumėm vestuves. Gerai. Bet kada tu su Zylėnu vestuves darai?

— Su Zylėnu? — šaukia šeimininkė ir šoka aukštyn. — Aš su Zylėnu?

Berniokas dirsteli į šeimininkę ir džiaugiasi, kad ji tokia nustebusi rodosi.

— Tu manai, kad aš nežinojau, ką tu turėjai išsirinkusi, — sako jis. — O — aš jus stebėjau kiek tik lenda. Bet, uošviene, žiūrėk, tu pirštą įsipjovei. Kol tu jį užsiriši, aš eisiu svečio pasitikti: antai, ateina Zylėnas! Ir — argi ne aš jam turiu papasakoti, kad Vyndedzėj greit bus dviejų porų vestuvės?*

Išvertė *Domutė*.

---

* RUDOLFAS BLAUMANIS — vienas iš pačių žymiausių latvių rašytojų. Gimė 1863 m., mirė 1908 m. Didelis latvių liaudies mėgėjas, nenutraukęs su ja ryšių visą gyvenimą. Didesnę amžiaus dalį kaime ir nugyveno. Kaip rašytojas — novelistas, lyrikas, dramaturgas. Siužetai — veik vien tik iš liaudies gyvenimo. Nepaprastai pastabus vaizduotojas ir įžvalgus analitikas. Jautrus poetas ir nuotaikingas lyrikas. Kaipo latvis — įdomus tuo, kad nieko nepasakodamas apie savo tautybę, nė jos nereklamuodamas, savąja kūryba (dvasia, personažais, buitimi) yra tiek latviškas, kiek, sakysim, Puškinas rusiškas. Kryptimi — daugiau realistas; didelis vargšų atjautėjas. Rašyti pradėjo apie 1880 m. Žymiausi kūriniai — drama „Indrani“, komedijos „Zagli“ ir „Launaisgars“, tragedija „Pazudušais dėls“; daugybė novelių; gražiausios „Raudupietė“, „Perkonia negaiss“ etc. Lietuviškai turim „Indranus“, „Raudupietę“ ir kai ką iš smulkesnių. *D.*

Ad. Br. Šukys

Vardai plienu skambą

Dar ir šiandien nepajėgiame galutinai atsipeikėti po tos skaudžios nelaimės, kurios aukomis prieš tris mėnesius tapo du šaunūs mūsų tautos didvyriai — pirmieji mūsų transatlantiniai lakūnai — kap. Darius ir leit. Girėnas. Dar ir šiandien skardžiai tebeaidi tos visuotinės raudos garsai, ir visuomenė tebespėlioja, kuri jų tragedijos priežastis. Užsienio spauda plačiai rašė ir teberašo apie tuos du mūsų padangių Sakalus, kurie išskrido tam, kad herojiškai nugalėtų klastingąjį Atlantą tėvynės Lietuvos garbei ir po šiurpulingos kovos su nepalankiomis gamtos stichijomis nusileistų... amžinybėj. Šią vasarą pasaulis dar kartą turėjo progą išgirsti apie mūsų mažytės tautos dvasios didybę, tautos, kuri duoda kilniadvasių, nepaprastos drąsos ir patvarumo sūnų, mokančių ne tik nuostabius darbus atlikti, bet ir karžygiškai mirti tėvynės garbės laukuose. Kas besumažins kad ir šių didvyrių nuopelnus, kas benustelbtų spindinčią garbę, po sunkaus žygio gyvybės kaina nupirktą senovės Prūsų žemelėj, taip arti nuo savo tėvynės?! Lithuanica! Kokiuo tat gražiu vardu juodu įrašė šį savo laimėjimą į transatlantinių skridimų istoriją! Už kokius pinigus benupirktum šį žvaigždėtą įrašą į Okeano padanges?

Užsienio spauda didžiai įvertino šį garbingą lietuvių lakūnų žygį, reikšdama kartu savo nuoširdžią užuojautą ir gilios simpatijos jausmus prie didvyrių kapo liūdinčiai mūsų tautai. „Visas pasaulis užjaus Lietuvą, netekus tokių dviejų šaunių vyrų, kurie, nežiūrėdami visų sunkumų, pasiryžo parodyti visoms tautoms, kad Lietuva, *nors maža ir neturtinga, gali duoti lakūnų, kurie yra pasirengę lygintis su didesnių tautų lakūnais*". — Taip rašo anglų avijacijos laikraštis *„Aeroplane"* „Lietuvos tragedijos" straipsny, kuriame gražiai atpasakoja skridimą ir lakūnų bijografijas.

Labai gražiai apie mūsų lakūnų katastrofą parašė G. K's *Weekly"* — žinomo anglų katalikų rašytojo *G. K. Chestertono* leidžiamas žurnalas. „Dviejų lietuvių lakūnų, Dariaus ir Girėno, tragedija prasikiša per visus kitus skridimus Atlanto perskridimų istorijoj.

Drąsūs lakūnai surado karžygių mirtį jau netoli Lietuvos sienos po sunkaus ir nepertraukto skridimo iš New Yorko. Reikia įsivaizduoti, kad jie ir jų tautiečiai Amerikoj, kurie parėmė juos, turėjo daugiau, kaip paprastą patrijotinį motyvą: *epišku skridimu į Lietuvą Kaunui ir visai Lietuvai garbę pelnyti"*.

Ir iš tiesų, kaip žinome, jie turėjo dar kitą, svarbesnį motyvą, Dariaus ir Girėno išdėstytą savo testamente, būtent: „tirti

dar mažai žinomas žiemių Atlanto vandenyno oro sroves, o taip pat naujai išrastus navigacijos būdus ir priemones pritaikinti kasdieniniams reikalams". Minėtas žurnalas be kitko pabaigoj pastebi: „Jų nepasisekimas, kaip pats gen. Balbo pirmas pripažintų, nėra mažiau didingas už tą italų trijumfą"*.

Didžiųjų girių ainis

Didelis Londono dienraštis „Daily Ekspress" Dariaus ir Girėno skridimą vadina stebuklingu Atlanto perskridimu ir kelia nepaprastą jo tragiškumą. Lakūnai, esą, žuvo draug su savo puikiu lėktuvu „Lithuanica" vos už kelių šimtų kilometrų nuo savo užsibrėžto tikslo — Lietuvos ir kas dar tragiškiau, vos keliasdešimt žingsnių nuo lygaus lauko.

Airių laikraščiai, ypač „Irish Daily News", taip pat plačiai parašė apie mūsų lakūnų skridimą, vadindami jį klasikiniu skridimu.

Dariaus ir Girėno žygį, jo tragišką pabaigą labai plačiai aprašė švedų ir danų spauda, įsidėdama visas telegramas ir lakūnų atvaizdus.

„Sockholms — Tidningen" Dariaus ir Girėno nelaimę vadina viena tragiškiausių avijacijos istorijoj. Abu lakūnai, rašo laikraštis, didvyriškai nugalėję visas skridimo per Atlantą kliū-

* Šią vasarą 24 hidroplanų italų oro eskadrilė per Atlantą gen. Balbo vadovaujant, laimingai nuskrido į A. Jungt. Valstybes ir vėl sugrįžo į Italiją.

tis ir tikslui pasiekti jiems bereikėję poros valandų. Deja, likimas lėmė kitaip. Ir nors Kaunas jau buvo pasirengęs trijumfiškai drąsius lakūnus sutikti, jam teko laukti veltui. Du karžygiški šalies sūnūs, garbingai iškėlę Lietuvos vardą visame pasauly, neatvyko. Jų drąsus žygis nulėkti iš New Yorko į savo tėvynę liko nebaigtas. Tačiau jų mirtis liudija, kiek pasiryžimo ir drąsos, atkaklios valios ir nepalaužiamos energijos turi Lietuvių tauta.

Labai jautriai mūsų lakūnų tragediją paminėjo danų laikraštis „Danmarks Handels og Söfartstidende". Jis rašė: „Mes suprantame, kad tas smūgis turėjo paliesti Lietuvą ypatingai skaudžiai. Pirmiausia, nelaimė įvyko tokiu laiku, kai pavojus lakūnams buvo mažiausias, antra, tikslas, kurio jie siekė, buvo vos už poros valandų." Toliau tas pats laikraštis pastebi:

„Šis lakūnų užsimojimas, nors jiems jo ir nepavyko įvykinti, bus, be abejo, kitų jų tautiečių pasiektas. Bet Dariaus ir Girėno vardai nebus užmiršti. Lietuvai liūdna, jos lakūnams žuvus. Bet narsuoliai ta savo tragiška mirtimi parodė, kokius Lietuva, nors ir maža, palyginus su kitomis šalimis, gali išauginti didvyrius, kurie puikiausiai gali varžytis su kitų šalių vyrais. Danija giliai vertina šį lietuvių žygį pasauliniame lenktyniavime. Mes su širdinga užuojauta ir pagarba nuleidžiame vėliavą šiem dviem vyram pagerbti, kurie, kupini vilties ir pelnytos savigarbos, siekė per Atlantą savo tėvynės".

Švedų Vesteras provincijos laikraštis „Vestmanlands Tidning" straipsnyje *„Nelygūs yra likimo turtai"* rašo šitaip: — tuo tarpu, kai italų armada trijumfuodama šventė pasiekusi Ameriką, pora lietuvių žuvo klaikiame Pamario miške, netoli savo tėvynės sienų. Džiugu, aišku, kad gen. Balbo puikiai vyksta jo kariškas skridimas, bet laukėme ir linkėjome, kad ir Lietuvai būtų pavykę trijumfuojančiai sutikti savo narsius lakūnus, laimingai įvykdžius jų gražų, nuo bet kokios reklamos laisvą, civilinį skridimą".

„Sydsvenska Dagbladet", Malmo, korespondentas dr. Erik Arrhen, atvykęs į Kauną, kaip ir lakūnų laidotuvių įspūdžius aprašė ilgame straipsnyje, kur, be kitko, pastebi: „Tam tikri žmonių žygiai ir užsimojimai aidu nuaidi per platų pasaulį. Taip štai prieš mus pašarvoti du neturtingi lietuvių jaunuoliai, kurie, norėdami iškelti Lietuvos vardą į garbę ir pažibą, ryžosi skristi nenuilsdami iš New Yorko į Kauną. Jie buvo neturtingi pinigų (Girėnas, sako, teturėjęs kišenėje vos 3 dolerius), bet turtingi visa to, kas iškelia žmogų ir jo siekimus. Jie, persisunkę tėvynės meile, žuvo kaip Ikaro legendos vyrai, siekdami aukštybių. Tokie vyrai, tokiais didžiais norais ir pasiryžimu aukoti savo gyvybę idėjai, iškelia tautą ir daro tautinį gyvenimą sultingesnį ir pilnesnį. Patys *Dariaus ir Girėno vardai tarytum plienu skamba.* Simpatija, kuri šiuo metu reiškiama Lietuvai, liūdesio per-

sunkta, bet Darius ir Girėnas gal būt žuvo ne bergždžiai. Jie didžiai patarnavo savo tėvynei. Tauta su tokiais jaunuoliais, nors jauna ir pavojų bei kliūčių apsupta, negali žūti. Lakūnai privertė pasaulį susikaupti valandėlei ir sujungė lietuvių tautą džiaugsme ir liūdesyje. Tebūnie drąsuolių garbingas atminimas".

Vokiečių laikraščiai taip pat su liūdesiu mini liūdną „Lituanicos" galą. „Berliner Tageblatt" rašo, kad Kauną ir visą Lietuvą suspaudė neapsakomas liūdesys, išgirdus, jog „Lithuanica", tas plieninis sakalas, audringą naktį Kuhdamo miške, netoli Soldino, suglaudė savo galingus sparnus, po savimi palaidodamas drąsiuosius Atlanto nugalėtojus. „Sunku ir beaprašyti tąjį lietuvių skausmą, — rašo tas laikraštis. — „Gėla įgauna dar didesnio aštrumo dar ir dėl to, kad Darius ir Girėnas nelaimingai žuvo taip arti savo kilnaus tikslo". Labai gražu esą, kad didvyriams dėkinga tauta iškilmingai palaidojo juos valstybės lėšomis.

„Deutsche Nachrichten" pačiame pirmajame puslapy stambiomis raidėmis parašė: „Abu transatlantiniai lietuvių lakūnai, Darius ir Girėnas, netoli Berlyno mirtinai užsimušė. Abu šaunūs vyrai, kupini džiaugsmo ir nenumaldomo įkarščio, ryžosi atskristi į tėvynę... Tačiau Apvaizda jiems skyrė kitokį likimą. Taip, jie pargrįžo. Tik, deja, ant... neštuvų amžinai nutilę. Plevėsuoja pusiau stiebo nuleistos vėliavos. Didžiai nuliūdusi stovi lietuvių tauta prie kapo savo dviejų sūnų, kurie savo tėvynės garbei mirtį sutiko. Tragiškas abiejų didvyriškų lakūnų galas bus su širdgėla paminėtas ne tik lietuvių, bet ir vokiečių šaly".

Mums daro gilų įspūdį, kad ir mūsų politiniai priešai, lenkai, gana gražiai apie mūsų lakūnus rašė ir nešykštėjo net ir labai nuoširdžių užuojautos žodžių mūsų adresu pasiųsti. Vilniaus lenkų laikraštis „Kurjer Wilenski" liepos 18 d. štai kaip rašo:

„Baisi tragedija, kurios auka tapo du didvyriški lietuvių lakūnai, sukelia mumyse jausmus, panašius į prieš metų laiką, kada Lenkijoje, kaip perkūnas iš giedro dangaus, pasigirdo liūdna žinia apie mirtį Žvirko ir Viguros.

Mūsų lakūnams buvo lemta pergyventi neįkainojamos vertės didžiausio trijumfo valanda, kuri nuo pat lenkų avijacijos įsikūrimo jiems pirmiems teko* . Tačiau tik po keletos savo garbingų darbų dienų, įgiję visoje visuomenėje nepaprastą populiarumą — didvyriški lakūnai žuvo ant slenksčio naujų savo trijumfų...

Tarptautinis karžygių būrys padidėjo vakar dviem atstovais nuo negausios lietuvių tautos. Bet ne dėl to, kad mirtis juos sutiko arti jų tikslo; prieš patekdami į mirties audrą virš Brandenburgijos lygumos, lietuvių lakūnai atliko avijacijoje rekordinį žygį. Nežiūrint to, kad nepasiekė savo tėvynės, be jokio sustojimo savo aparatu nuskrido didžiausią nuotolį nuo New Yorko iki katastrofos vietos, pietų rytuose nuo Berlyno. Nugalėjo okeaną, bet krito nuo audros slaviškų Vendų žemėje. Nu-

* Juodu pirmieji apskrido aplink Europą.

J. Lingis

Uvertiūra

Kas iš to, jei iškalbėsiu visus žodžius
Apie akis mėlynas ir saulėlydį ružavą,
Ir neįskaitęs jame atsakymo verksiu,
Kam ilgesys vėl rašo uvertiūrą savo.
Tegul rašo... ar išsakys jis viską?
O tiek ugnies dar Tau rusena,
Dar tiek jausmingų arijų
Širdy gyvent gyvena.
Nukauks akordai su vėjais rudenį,
Dienas pavyt norėsi, tik ar besugausi —
Pasirėmiau prie lango, kaip prie karsto...
— Ruduo uvertiūrą atgroja liūdniausią.

---

galėjo lėkimo ilgumu žinomąjį amerikietį lakūną Postą, kuris, pakilęs į kelionę tą pačią dieną kaip ir jie, nusileido Berlyne ir dabar lekia savo tautiečio Matterno pėdomis.

Ši diena yra visos lietuvių tautos didelio liūdesio diena; drąsiųjų lakūnų gyvų jau daugiau nebematys. Bet šis liūdesys neturi nutrinti pasiryžimo jausmo, kuris išaugo iš jų didelės ambicijos ir valios stiprumo. Didvyriškų lakūnų vardai bus pažymėti garbingoje vietoje; nors jų, kovotojų, garbingoje kovoje su erdve eilė kas kartą ir darosi vis ilgesnė.

Susijaudinę kreipiamės į mūsų brolius lietuvius su žodžiais tikros užuojautos ir gailesio. Kartu su visa lietuvių tauta atiduodame mirusiems nugalėtojams savo pagarbą".

Prancūzų spauda taip pat plačiai rašė apie Dariaus ir Girėno skridimą. Pav., *Exelsior*" ilgokame straipsny aprašė katastrofą, pabrėždama tragiškąją skridimo pusę ir iškeldama lietuvių tautos nuostolio didumą. Dienraštis „*Le Respublique*" netgi su tokia antrašte deda straipsnį — „*Dariaus ir Girėno katastrofa bus proga lenkams su lietuviais susitaikinti?*" Čia paduoda žinias iš Varšuvos apie užuojautą, kurią lenkų spauda pareiškė Lietuvai jos tautinės nelaimės proga. Kitas laikraštis „L' Action Française" irgi panašioje dvasioje rašo: „Dviejų lietuvių lakūnų, kurie, laimingai perskridę Atlantą, nukrito ties Stetinu, mirties proga lenkų laikraščiai pareiškia Lietuvai didžią užuojautą. Turint galvoj, kad jau dešimt metų tarp Lietuvos ir Lenkijos yra nutraukti diplomatiniai santykiai, ši užuojauta įgauna ypatingą reikšmę". Tatai, be ko kita, parodo bendrą prancūzų nuomonę, kad Lietuva su Lenkija turinti susitaikinti.

Dariaus su Girėnu žygis — ne paskutinis. Amerikoje jau susidarė draugija, kuri ruošia naują skridimą į Kauną. Ji pasirinko lakūną Janušauską, per 10 metų išskraidžiusį jau apie $^1/_2$ mil. mylių; jis atskrisiąs į Kauną ateinančią vasarą savu lėktuvu, kuriam jau ir vardas duotas — „Lithuanica II".

Kristaus Valdovo šventė *

(Šiais metais Spalių mėn. 29 d.)

Kalbamoji šventė yra dar visai nauja. Ji pradėta švęsti tik nuo 1925 metų, taigi prieš aštuonerius metus. O įvedė ją švęst dabartinis Kristaus Bažnyčios vyriausias Valdytojas, Šventasis Tėvas popiežius Pijus XI ketvirtaisiais savo popiežiavimo metais.

Šios naujos šventės reikalą ir pagrindimą Kristaus Bažnyčios vyriausias Vairininkas išdėstė tam tikrame rašte, vadinamame enciklika (taip vadinami ir visi popiežių raštai, kuriais jie kreipiasi į visos Žemės katalikus. Jau nuo seniai popiežių enciklikas priimta vadint pirmasiais (paprastai dviem) tų enciklikų žodžiais. Kristaus Valdovo šventės enciklika prasideda žodžiais *Quas primas* ir pažymėta 1925 m. Gruodžio mėn 11 dienos data. Tai ir yra Kristaus Valdovo šventės paskelbimo ir pagrindimo didysis dokumentas. Tas dokumentas yra kan. J. Laukaičio išverstas ir mūsų kalba ir išspausdintas „Tiesos Kelio" 1926 m. Rugsėjo mėn. sąsiuviny.

Taigi, Kristaus Valdovo šventės dokumentas yra ir kiekvienam mūsų nuo pat šventės pradžios pigiai prieinamas. Ir kiekvienas gimnazijos ar vidurinės mokyklos kapelionas neabejotinai turi sakytąjį „Tiesos Kelio" sąsiuvinį su išspausdintąja jame enciklika. Todėl mes, norėdami patirti tikruosius Kristaus Valdovo šventės įvedimo motyvus, turime visuomet eiti į patį dokumentą, o nesivaduoti tik kokiais plepalais. O plepalų tam tikra spauda skleidžia ir apie Kristaus Valdovo šventę. Girdi, popiežius šiąją švente norėjęs pasitarnaut monarchizmui, ar panašiai... Tai yra pačių savęs apsigaudinėjimas, nebūtų daiktų galvon įsikalimas.

Tuo tarpu Kristaus Valdovo šventės įvedimo dokumentas visai ką kita rodo. Kristaus Valdovo šventės įvedimo enciklika yra tik tęsinys tų pareiškimų, kuriuos Pijus XI yra visai žmonijai patiekęs jau pačioj pirmutinėj enciklikoj *Ubi arcano Dei* (1922. XII. 23), kai Dievo valia yra stojęs prie Katalikų Bažnyčios vairo. Pijus XI (vienintėlis iš 260 popiežių savomis akimis matęs ir mūsų Tėvynę Lietuvą ir dėl to naujoviškai tiksliai sutvarkęs ir jos bažnytinius reikalus) savo popiežiavimo tikslu yra užbrėžęs kelti reikalą Kristaus taikos ieškoti Kristaus karalystėje (Pax bhristi in regno Christi). Ogi savąja Kristaus Valdovo šventės enciklika Pijus XI tas pirmiau pareikštas mintis norėjo padaryt dar ir šventadieniškomis min-

---

*Dažnai sakoma Kristaus *Karaliaus* šventė. Bet, kadangi žodis *karalius* yra mūsų kalbai svetimybė (*karalius* mūsų kalbon yra atėjęs iš slavų kalbų, o slaviai jį yra paėmę iš *Karoliaus Didžiojo* (768—814 m. po Kr. vardo), tai lietuviškiau yra kalbėti apie Kristų *Valdovą* nekaip apie Kristų Karalių: Mes čia taip ir kalbėsime.

timis; jis kristocentrinę katalikybės esmę norėjo iš naujo pabrėžti ir seną Kristaus dogmą paskelbti naujais žodžiais, padaryt ją suprantamą visiems per liturgijos kalbą.

Tatai šiandien jau yra padaryta. Tik dirstelkime į lietuviškos liturginės maldaknygės „Šlovinkim Viešpatį" Kristaus Valdovo šventei skirtas šv. Mišių ir Mišparų maldas ir giesmes (806—810; 141—142 ir 810—814 pusl.), o tuo įsitikinsime. Čia rasime ir Šventojo Rašto Senojo bei Naujojo Testamento svarbiausių tekstų, kuriuose Kristus vadinamas valdovu (visi atitinkami tekstai sudėti enciklikoj). Antai, jau pirmieji Mišparai prasideda šiuo Kristaus apie save pareiškimu, jam iš numirusių atsikėlus ir siunčiant apaštalus mokyti visos Žemės tautas: „Man duota visa valdžia danguje ir žemėje (šv. Mato evang. 28,18). O gražiausiai giedama Kristaus Valdovo šventės šv. Mišių prefacijoj: „Tikrai verta ir teisinga, reikalinga ir išganinga, kad mes Tau visados ir visur dėkotumėm, Viešpatie šventasis, Tėve visagalis, amžinasis Dieve: Kurs savo viengimį Sūnų, mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, amžinąjį Kunigą ir visatos Valdovą, džiaugsmo aliejumi patepei, kad Jis, pats save ant Kryžiaus aukuro aukodamas taikos auką be dėmės, žmonių išgelbėjimo šventą darbą atliktų ir, savo valdžiai palenkęs visus sutvėrimus, Tavo neapimamai Didybei atiduotų amžiną ir visuotinę karalystę: t i e s o s i r g y v y b ė s k a r a l y s t ę, š v e n t u m o i r m a l o n ė s k a r a l y s t ę, t e i s y b ė s, m e i l ė s i r t a i k o s k a r a l y s t ę.

Mes, mieloji „Ateities" šeimynėle, esame pasiryžę dirbti Kristaus karalystei įgyvendint mūsų brangioj Tėvynėj ir valstybėj, nes pasiryžome „Visa atnaujinti Kristumi". Taigi, Kristaus Valdovo šventė yra mūsų šventė p a r e x e l l e n c e, kaip sakytų prancūzai. Todėl šios šventės proga mums ypač pravartu atsiminti, kokio Valdovo koki kareiviukai mes esame. Mūsų Valdovas Kristus, kuriam mes savo geru noru pasiryžome tarnauti, mūsų Tėvynės gerovei ir mūsų pačių sieloms išgelbėti, savo valdžią turi ne tuo būdu paėmęs, kaip žemės valdovai: Jis patapo tikrasis žmonijos Valdovas po to, kai buvo pakeltas į tokį aukštą sostą, kuriame nesėdėjo nė vienas žemės valdovas, — Kryžiaus Sostą Kalvarijos kalne. Taigi, Kristus su kitais valdovais bendrai turi tik tą patį vardą, kurį mes, dėl mūsų žmogiškos kalbos biednumo, taikome ir Dievui ir žmonėms. Šiaip, Kristus yra ne iš tos rūšies valdovų, su kuriais reikia žmonėms reikalų turėti juos išrenkant, atstatant, nuverčiant nuo jų sostų.

Žemės valdovai per savo švenčiamas šventes mėgsta susišaukti savo valdžios rėmėjus bei visokius savo pataikūnus, priima iš jų sveikinimus, kurie paprastai yra viena ištisa veidmainybė nuo pradžios iki galui, arba meluojant avansu, arba post factum, už gautąją kokią naudą. Kristaus Valdovo santykiai su savo pavaldiniais ir kariais netoki. „Ateikite pas mane visi, ku-

Keliaujam į Šiaurės ašigalį

1.

— Alio! brolučiai, sesutės, keliaujam į Šiaurės ašigalį! — panašūs į šiuos ir dar karštesni bei gyvesni skelbimai didžiausiom raidėm spokso ir kiekvieną vilioja į užburtą ledų šalį.

Kiekvienas pagalvoja — taip; į Šiaurės ašigalį, kur visokie mokslininkai visokių smegenų bei širdžių vedami mėgino keliauti. Vieni šaip, kiti anaip, treti net povandeniniais laivais. Vieni jų mirtį ten rado, amžiams liko ledynuose palaidoti, kiti sugrįžo ir nenoriai prisimena šiaurės tragedijas.

Tačiau! Kaip ten bebuvo, o mes keliaukim — juk galvas nešiojam, tai kodėl jų nepakvaršinus? Tiesa, perspėju! Apie visokias Nobelio premijas, kaip daugelis mėgstate, dar negalvokim, nes moksleivį, vadinas, anksti pasikėlusį į žygį, kaip drąsų ir neklaužadą, gali apdovanoti vilko premija.

Na, bet jei kiti keliauja, kodėl aš negaliu: kuo aš žemesnis ar liurbesnis už kitus?

Nutvėriau skelbimą ir tris kartus perskaičiau. Iš džiaugsmo ir kojos ir galva susisuko: juk sąlygos — prieinamiausios, pati proga — auksinė!

Zovada smunku į savo kabinetą ir paskęstu rūpesčių sūkuriuos: verčiu visa aukštyn kojom, vėl atstatau, kol suieškau knygas, kurias suguldau į „kandidačių lovą".

Tikras vargas! suskaitau: perdaug, atmetu — permaža. Tikra bėda kvadrate!

Vos-ne-vos — surikiavau šitokį sąstatą:

1. Maldaknygė „Viešpaties Angelas", kun. Sabaliausko. *Kabą žiūrėjo* dr. Salys.
2. Platieji užrašai — dienorašt's.
3. „Kristus ir jaunimas", prof. Tihamer Toth.

---

rie esate vargų apsunkinti; aš jus atgaivinsiu" — kviečia Jis visus — ne tik savo draugus, bet ir pikčiausius priešus.

Tat ypač per šią Kristaus Valdovo šventę visi turime paskubėti į mūsų Valdovo vaišes, kad jose pasisemtume reikiamos stiprybės mūsų, kaip Kristaus kareiviukų, pasiimtoms pareigoms atlikti. O Kristaus teikiamoji stiprybė saviesiems yra neišpasakyta. Tik atsiminkime pirmuosius Kristaus mokslo platinimosi amžius! Kiek ten būta didvyrių — ne tik išaugusių vyrų, bet ir silpnučių mergelių. Jų vardų žiupsnį randame kartojant ir kiekvienų šv. Mišių kanone.

Taigi, ir šių metų Kristaus Valdovo šventė tegul padidins jumyse, mielieji(osios) „Ateities" skaitytojai(os), išminties ir malonės jei ne pas žmones, tai bent pas Dievą. O ir tuomet jau bus mūsų didelis laimėjimas. Jūsų *Pr. Dovydaitis*

4. „Dūšia ant popieriaus“, Antano Ilčiaus.
5. „Altorių šešėly“, I d. Putino.
6. „Altorių šešėly, II d. „
7. „Septyni“, poezijos antologija, redaguota K. Dulkės.
8. „Didysis pasaulio sukrėtimas“, Henri Alorge.
9. „Elementarinė algebra“, III d. M. Šikšnio.

Šias knygas susitaisiau, kad, reikalui esant, galėčiau iš jų pasisemti reikiamą dalį šio bei to.

Štai kaip!

1. Iš maldaknygės semsiuos dvasinės paramos maldoje. Nes ir ekskursijoj — o dar tokioj ekspedicijoj! — lūpų ir širdies malda turi užimti pirmą vietą.

2. Ką sugriebdamas tuoj pleškinsiu į dienoraštį. Nes laisvas valandas praleisiu besikalbėdamas su juo. Manau, po ekskursijos jame daug brangaus atrasti, ką galėčiau užmiršti.

3. Prof. Tihamer Toth savo veikalo „Kristus ir jaunimas“ lūpomis kalbės į mūsų širdis kur tik mes sustosim ir panorėsim jo nuoširdžių ir sielą gydančių žodžių klausytis.

4. Akimis ir mintimis „dideliais retkarčiais“ šliaužiodami po „Dūšią ant popieriaus“, kartu nuvažiuosime ir prie savo dūšios „durų“. Pažiūrėsim, kaip atrodo mūsų pačių dūšia ekskursijoj, ypač kai ją veikia grasinantys pavojai.

5 ir 6. „Altorių šešėly“ skaitydami ir visokius šėšėlių šešėlius nuo savo „apvytusios“ dūšios vysim, kad nepasiduotum ištižusiam — „be galvos“ likimui. O tas ekskursijoj daug svarbiau, negu namie ant pečiaus snaudžiant!

7. Bevertydami šiuos „Septynius“, turėsime kaip ant delno tikrą Lietuvos poezijos vaizdą, šiuo atveju net jos „vinigretą“, kurio popiečiais galėsime „užkąsti“, kad dvasia nusiteiktų poetiškiau. Ką žinai, menkas žmogau, gal kuris iš dalyvių pačioj ekskursijoj — ekspedicijoj gali poetiškai atsigimti, gavęs tiek visokeriopo šišo ir įkvėpimo.

8. Vartydami šitą veikaliuką, kur Henri Alorge aprašo visokeriopą mechaninių srovių išsieikvojimą ir susikrėtimą, atsiminsime savo kišenę ir jos „džiovas“. Nes ekskursijoj, o ypač po jos, šios taip esti susirietusios, surauktos ir daugelio ligų, kad ir „fundo“ dailiajai lyčiai, nukamuotos.

9. Už vis labiausiai kamuosiu šią. — Vargšei užuojautos! — Nieko nepadarysi, taip jau Moira užkrovė. Dalykas toks! Mūsų matematiškai galvoją mokytojai-os dažnai ima ir pamiršta visokias formules. Mat, ir jiems kartais kaikas iš galvos išrūksta arba joje susimaišo. Tada jie kreipias į mus, o jei nepataikysi jų pamokyti — ir pakiša dvejetuką.

Taip susitaisius marš!

Putojanti Baltijos jūra, Švedija, Norvegija, Atlanto vandenynas, Grenlandas pagaliau — sustosim! Pasitiks eskimai. Pavaišins — gersim taukus, valgysim ruonieną; gyvensim ledo palapinėse ir retkarčiais žvejosime susėdę kajokuose.

Pas eskimus paviešėję vėl toliau! Lydės eskimai, veš jų šunes. Prieš išvažiuosiant paliksim eskimams knygas — dovanų (Dovanas, gerbiamasai, vos atvažiavę, o ne išvažiuodami dalija. *Red.).*

Aš, susitaręs su vienu draugu, atiduosiu jam savo dienoraštį (Mat, jis visas savo knygas atiduos eskimams), o maldagnygę pasiliksiu sau. Maldaknygės pakaks abiem, o dienoraštį užsirašinėti jis man „paskolys".

Nuo kalnelio ant kalnelio šokinėsim su pašliūžomis iki 79° šiaurės plat. Toliau pėsčiom ir repečkom tolyn.

Daug ko čia pamatysim, bet apie 2 mėn. saulės nematysim.

Romantikas, Rokiškis.

P. S. Tai tikro sangviniko atsakymas. Matėte, kaip jis jaudinosi skelbimą skaitydamas, kaip šokinėjo, kaip knygas dėjo, net 3 užmiršdamas: Skubėdamas net skelbime nurodytų sąlygų neįsiskaitė, pakeliavęs metė visas knygas, tik maldaknygę pasilikdamas. Kokia ten malda šokinėjančio karštuolio! Keliaut į šiaurės ašigalį — tai ne bet kas: reikia šalto proto ir ištvermės, o ne karšto kraujo: juo ledų neištirpinsi, o taip prastai pasiruošęs, kaip kad draugas Romantikas, niekados iš šiaurės negrįši. Jei jis dar neiškeliavo, draugai rokiškėnai, sulaikykite jį. Jei atsakymas būtų išpildęs sąlygas, būtų neblogas buvęs. *Red.*

2.

Kelionė — pavojinga, reikalaujanti didelio pasiryžimo, drąsos, ištvermės ir pasitikėjimo savo jėgomis. Ne karštuolis, bet tvirto būdo jaunuolis gali tokioje rizikingoje kelionėje ištverti. Bet ir tvirto charakterio vyrui gali kilti svyravimų, abejojimų. Todėl reikia, kad kas įkvėptų drąsos, pasitikėjimo savim. Kas sustiprins jaunuolio dvasią, kas duos tiek tvirtumo, pasitikėjimo ir ištvermės, jei ne geriausias draugas — knyga, knyga, spinduliuojanti kilniomis žmogaus dvasios jėgomis. Taigi, jaunuolis turėtų išsirinkti geriausias knygas.

Randu, kad tinkamiausios kelionei į Grenlandiją bus šios knygos:

1) *Kelionės po šiaurės I d.*, Vireliūno sudaryta. Ši knygutė būtų praktiškas mano kelionės vadovas. Ją išstudijavęs, susivokčiau Šiaurės ašigalio vietose ir pavojuose.

2) *Förster'io „Jaunuomenės auklėjimas"*, kuri įtikintų mane, kad tik išsiauklėjęs, pergalėjęs savo ydas jaunuolis bus pasaulio nugalėtojas, jo valdovas ir aiški žmonių viltis. Pasistengčiau suvaldyti pražūtingus savo norus, kurie galėtų man kelionėje pakenkti.

3) *F. „Auklėjimas ir auklėjimasis"* parodytų tobulą žmogaus charakterį ir būtiną jo vystymą.

4) *Orisono Svett-Marden'o „Gyvenimo mokykla"* inspiruotų nuveikti visus kelionės sunkumus, parodydama, kad daug sun-

kesni keblumai didžių žmonių būna nugalėti. Ir aš norėčiau būti didvyris, manyje užvirtų pasiryžimo ir pergalės jėgos, duodančios ištvermės kelionėje.

5) *E. Fiedler'io „Defenzyva ar ofenzyva"* 2 *dalyse.*

6) *Katalikų socialinė pasaulėžiūra.*

Šiose paskutinėse knygose sprendžiama didžiausia pasaulio problema — meilės problema. Daug, oi daug reikia laiko, kol gali į šių knygų mintis įsigilinti ir jas suvirškinti. O ar ne šiaurėje daugiausia ramybės? Ten susikauptum ir visa apgalvotum.

Kitos penkios knygos, kurios mane lydėtų sunkesnėje kelionės dalyje, turėtų ypač stiprinti mano dvasią.

1) *Tihamér Toth'o „Jaunuolio būdas"* būtų programa, kurią savo gyvenimu turėčiau išpildyti. Žinoma, stengčiaus būti tvirto būdo jaunuolis, ir mano kelionės pavojai būtų tik menkniekiai.

2) *O. Svett-Marden'o „Jėga, sveikata, gerovė"* sukeltų didelį pasitikėjimą savim, prikišamai parodytų, kad kelionės pavojų nugalėjimas priklauso nuo mano pat.es dvasios stiprumo. „Jei yra koks tikėjimas, kuris kalnus pakelia, tai pasitikėjimas savo jėgomis". Mano dvasia pakiltų, veržtųsi nugalėti visas kliūtis. Nieko nebijočiau, nes baimė yra tik įsivaizdavimo padaras.

3) *F. „Kristus ir žmogaus gyvenimas"* padėtų labiau Kristumi pasitikėti, laukti iš Jo pagalbos.

4) *Kun. Lomano„ Quo vadis, modernioji Europa?"* Ta knyga primintų moderniškojo Europos gyvenimo bankrūtą. Dabar aiškiau suprasčiau, kad veltui žmogaus protas šalinasi nuo To, kuris sukūrė tokius milžiniškus ledynus, Kurio galybė neišsakoma.

Galų gale, atsisveikinęs su anomis knygomis, pasilikčiau tik *Naująjį Testamentą.* Įsigiliničau į Kristaus paslaptis — Jo žodžius ir darbus, pažinčiau Jį daug labiau ir visa širdimi pamilčiau. Mano malda, mano gyvenimas ir svajonės būtų Kristus. Nereikėtų nei menkos vertės romanų, nei poezijos veikalų: vienas Naujasis Testamentas visi Kristaus darbai ir palyginimai yra gražiausias romanas, gražiausias poezijos veikalas. Įsigilinęs į turinį, į Dievo žodžius, nieku skaityčiau visus pavojus, milžiniškas pūgas; mano dvasia jėga ir pergale spindėtų. Kristaus žodžiai ir darbai kiekvieną dieną skaisčiau šviestų, ir nenusibostų su Kristumi gyventi, su Juo dalytis skausmu ir džiaugsmu.

A. Šeškevičius, Biržai.

P. S. Čia turime dijametraliai priešingą atsakymą: šaltai galvojančio, su užsispyrimu vis tolyn besiveržiančio, numatančio visus pavojus ir žinančio priemones jiems pašalinti. Tiktai jo jėga ne iš jo paties — iš Dievo. Tad kam net 12 knygų? Kam save apsunkinti? Pakanka šešių, bet pačių geriausių ir praktiškiausių. Bet tada — sąlygos neišpildytos. Atsakymas taip pat geras, bet ne pilnas.

Rašykite, įdėsime kitame nr. daugiau. *Redakcija.*

Vl. Prosevičiutė

Kaip vėlinės

Sode jau vakaras. Rudens jau vakaras,
Gražus kaip pasakoj ir rožėm kvepiantis.
Tik baltos chrizantemos sau tyliai šnabždasi,
Žiedų išblyškime rasotos slepiasi.

Šalia rudens varsų nusviro tylumos,
Atėję iš puikių naktų pavasario —
Tada žiedų žiedais mirgėjo pylimas,
Dabar ruduo, jo pasakos...

Šalia rudens nusviro vasara su puokštėmis,
Su virpančiom rasom lelijose —
Juk Tu ir aš į tokią laimę ruošėmės,
Dabar ruduo mūs džiaugsmą vijosi. ...

Tik rožės, tik rožės vėlinas;
Tik chrizantemose rasos lašai dar virpa, —
Paauksinta giria jau rudeniu pravirko — — —
Tavo kelionė didmiestin, kaip vėlinės, kaip vėlinės...

J. Mikulevičius

Dulkės

Užsiveria kapai, kaip liūno prakeitimas.
Jų pėdsakus nubarstom krauju ir prakaitu,
Jų pėdsakuos — gyvenimas vėl gimęs
Su vėl atslenkančia kapynų pakaita.

Subirusi širdis, po žemę išsklaistyta,
Išsirpo rausvo žiedo aistriomis dulkėmis.
Linksma linksma širdim rasotą rytą
Bučiuoju jas, bučiuoja tulpėse.

Ne duoną Kristus laužė tą skausmo vakarą —
O širdį plakusią, o širdį alkusią
Ir varpa kilusią prie mėlyno dangaus.

Išbersim pelenis į Viešpaties ugniakurą —
Bus vakaras tylus, bus vakaras ramus,
O tango uždainuos — „Ein Lied ist wieder aus".

Mūsų mirusieji

A.a. Brunonas Petraitis

Mirusiųjų miestas.

Kapas prie kapo, o šiandien jų dar vienu padaugėjo. Šaltoji žemė, kapais nuklota, pasipuošė dar vienu kapu.

Šių metų Rugpjūčio mėn. 5 d. Kaltinėnų kapinėse iškilmingai buvo palaidotas tragiškai žuvęs Kražių „Žiburio" gimnazijos VI kl. mokinys Brunonas Petraitis.

A.a. Brunonas gimė Žemaitijoje — Tauragės apsk. Kaltinėnų parapijoj, Kiaukalių kaime 1916 met. Sausio mėn. 1 d. Vėliau jo tėveliai persikėlė į Kaltinėnų miestelį, kur Brunonas lankė pradžios mokyklą. Ją baigęs, 1928 met. įstojo į Kražių „Žiburio" gimnazijos II-ją klasę. Mokslas Brunonui sekėsi labai gerai. Pabaigęs antrąją klasę, dėl silpnos sveikatos, gauna gimnaziją apleisti. Tačiau po vienerių poilsio metų džiaugsmingai grįžta atgal, sustiprėjęs ir pasveikęs. Vėl su visu smarkumu imasi mokslo. Mokslas sekasi! Jis — pirmasis klasės mokinys! Tėveliams palengvinti pats ima pelnytis duoną, mokydamas kitus mokinius. Brunonui nesvetimas ir organizacinis darbas. Dar antroje klasėje įstoja į at-kų kuopą. Tiems idealams pasiliko ištikimas iki netikėtos mirties. Paskutiniais metais buvo gimnazijoj ateitininkų spaudos platintojas. Spaudą platinti, ypač šiais krizio metais, nelengvas darbas. Bet Brunonui tas darbas, reikia pasakyti, tikrai gerai sekasi. Mat, Brunonas savo švelnumu ir džentelmeniškumu mokėjo prie kiekvieno moksleivio, ar tai buvo aukštesnės ar mažesnės klasės, prieiti. Tai tikras spaudos apaštalas! Todėl tik Brunono dėka mūsų gimnazijoj beveik kiekvienas moksleivis skaitė bent vieną iš at-kų spaudos žurnalų.

Pasibaigus mokslo metams, Brunonas linksmas grįžta pas tėvelius sustiprėti, kad rudeniop vėl galėtų kibti į sunkųjį darbą. Tačiau jam nebeteko jau sugrįžti savo mėgiamojo darbo dirbti, kitokia buvo Aukščiausiojo valia.

Per atostogas Brunonas dirba kartu su tėveliais. Rugpjūčio mėn. 3 d. Brunoną ištinka nlaimė, Brunonas nukrinta nuo daržingalio (šieno) ant tos pačios šakės, kurią drauge su savim turėjo šienui priimti, ir nusiduria. Šakė tiek giliai įlindo į šoną, kad Brunono tėvelis vos su dideliu vargu pajėgė ją ištraukti. Tėveliui šaukiant gydytoją, Brunonas jam ramiai sako: „Tėveli, aš jaučiu, kad man jo nebereikia. Tik teatleidžia man Dievas, atleiskit jūs tėveliai ir mano draugai!" Ir tas, kuris vos suspėjo pražysti, po kelių minučių mirė. Brunono mirtis — smūgis Bažnyčiai ir Tautai, nes iš jo tikrai būtum susilaukę didelio darbininko.

Sportas

(Veda P. Vaitonis).

VIII SELL studentų vasaros sporto olimpijada Kaune.

Rugsėjo mėn. 24 ir 25 d. Kaune įvyko aštuntoji iš eilės Pabaltijo studentų olimpijada, kurioje dalyvavo estų, latvių ir lietuvių studentų sportininkai. Reikia apgailestauti, kad olimpijadoje nedalyvavo suomių studentai, kurie, būdami geriausieji Pabaltijo sportininkai, savo dalyvavimu būtų sukėlę daug didesnį susidomėjimą olimpijada, ir be to, būtume turėję progą pamatyti šios bėgikų tautos išdirbtą savotišką, nuostabiai lengvą ir plastišką bėgimo stilių, gal būt, keletą pasaulinio masto šokikų ir konkurenciją estų Sulei ir Feldmanui.

P. Švietimo Ministerio vardu olimpijadą atidarė viceministeris p. Daniliauskas. Be jo kalbėjo V. D. universiteto rektorius prof. M. Roemeris, kuris iškėlė ypatingą sporto reikšmę dideliems dvasiniams žygiams, ne tik tokiems, kaip garbingasis Dariaus ir Girėno žygis arba savanorių kovos už tėvynę, bet ir laimėjimams mokslo ir meno srityse. Lietuvos studentijos vardu sveikino studentų atstovybės pirm. stud. Štaupas, estų ir latvių atstovai. Sugroti Lietuvos, Estijos ir Latvijos himnai ir tuojau pradėtos rungtynės.

Šioje olimpijadoje buvo pasiekti toki rezultatai: 100 mtr. — Latv. 11,9; 200 mtr. bėg.: Kiutis 23,4; Feldhunas 23,5. Grebzbėgimas: Kiutis — Est. 11,7; Jodelė — Liet. 11,8; Feldhunas dė — Latv. 23,7; 400 metrų bėg.: Kuškis — Latv. 52,5; Uettas — Est. 53,2; Bakūnas — Liet. 54.; 800 mtr. b.: Soonbergas — Est. 2 min. 06 sek.; Bertulis — Latv. 2 m. 06 ,4 sk. Keturakis — Liet. 2 m. 07 s.; 1500 mtr. b.: Soonbergas 4 m. 19,3 s.; Bertulis 4m. 24,6 s.; Riekstinš — Lat. 4 m. 25,1 s.; 5000 mtr. b.: Motmileris — Latv. 15 m. 57,9 s.; Soobergas 17 m. 13,3 s.; Pulkas — Est. 17 min. 20 sek.; 110 mtr. barjierinius bėgimus: Komaras — Liet. 16,6 s. — *naujas Lietuvos rekordas;* Berzinis — Lat. 25,6 (An-

---

A.a. Brunonas buvo linksmas, nuoširdus, draugiškas... Iš jo mėlynų akių spindėjo gilus tikėjimas ir nekaltumas. Jis savo maloniu ir švelniu būdu kiekvieną traukte traukė prie savęs. Todėl nenuostabu, kad jis tiek daug ir draugų turėjo. Tačiau mirtis į visa tai neatsižvelgė — pagrobė jį šiurkščiomis savo rankomis, palikdama giliai nuliūdusius tėvelius, sesutes, broliukus ir mus, idėjos draugus. Vietoj visų vilčių tik gali ašara nuriedėjo.

Brunonai, teapsiaučia Tave Viešpaties gailestingumas ir teįveda Tave į amžinos laimės sritis.

truoju atbėgo Šačkus, bet už nuvertimą trijų barjierų buvo diskvalifikuotas). Estafetė 4×100 mtr.: Latvija 45 sek.; Estija 45,3 sek. Lietuva 47,5 s.; švedų estafetė: 400,300,200,100: Latvija 2 min. 05 s. — *naujas Latvijos rekordas;* Lietuva 2 min. 06 s. — *naujas Lietuvos rekordas;* Estija 2 min. 06,9 s.

Šokimas į aukštį: Kuzė — Est. 1,80; Kuškis — Latv. 1,75; Sulė — Est. 1,65; Fridenbergas — Latv. ir Vabalas— Liet. po 1,60. (Komaras pagal savo anksčiau pasiektus rezultatus turėjo užimti šioje konkurencijoje antrąją vietą ir pradėjo šokti nuo 1,70 cm., bet šio aukščio jis iš trijų kartų neperšoko ir todėl negavo jokios vietos ir tuo pačiu nė vieno punkto Lietuvos studentų komandai); šokimas į tolį: Kiutis 6,72; Grebzdė 6,71,5; Komaras 6,31; Fridenbergas — Latv. ir Haitovas — Est. po 6, 12; Gontis 6,08; šokimas su kartimi: Ermanas — Est. 3,40;. Veldė — Latv. ir Vaitonis — Liet. po 3,30; Nigolis — Est. ir Vabalas — Liet. 3,20; trišokis: Kiutis 13,28; Komaras 12,98; Gontis — Liet. 12,54; Peludė — Latv. 12,41,5; Netas — Est. 12,29; Fridenbergas 11,45,5.

Rutulio stūmimas: Feldmanas — Est. 13,49; Sule 12,85; Šačkus 12,30; Timrotis — Lat. 12,14; disko metimas: Feldmanas — Est. 45,22 . — *naujas S E L L rekordas;* Šačkus 42,37; Nigolis — Est. 42,03; ieties metimas: Sule 63,23 — *naujas S E L L rekordas;* Slavickas — Liet. 56,93 — *naujas Lietuvos rekordas;* Nigolis — 56,91; penkiakova: Nigolis — Est. 3316,48 punktų; Šačkus 3307,73 p.; Ermanas 3209,31 p.; Berzinis — Latv. 3062, 31 p.; Štalis — Latv. 2821,67 p.; Vabalas — 2341,69 p.

Pirmąją vietą gavo setų studentai, surinkę 135 taškus, antrąją — latvių — 116,5 tašk. ir trečiąją lietuvių studentai — 102, 5 tašk.

Taip pat įvyko teniso rungtynės, kuriose iš Estijos dalyvavo Lasonas, Latvijos — Bertin — Berzinis, Alksnis ir Strautmanė ir Lietuvos — Jakutis, Gietrys ir Žininskaitė. Pavieniame vyrų žaidime Giedrys išlošė prieš Alksnį 6:1,6:4,2:6 ir 6:3 ir pusiaufinale pralošė Lasonui 6:3,6:0 ir 6:4. Mūsų čempijonas Jakutis išlošė prieš Bertin — Berzinį 6:4,6:1 ir 6:4, bet palyginti smarkiai pralošė finale Lasonui 6:2,6:0 ir 6:2. Tokiu būdu pirmą vietą ir SELL čempijono titulą laimėjo estas Lasonas.

Mišrųjį porinį žaidimą laimėjo latvių pora — Strautmanė ir Bertin — Berzinis prieš mūsų Žilinskaitę ir Jakutį 8:6, 6:3. Porinį vyrų žaidimą laimėjo Jakutis — Giedrys prieš Bertin — Berzinį — Alksnį 6:3,8:6,6:4.

FUTBOIAS

LGSF — Spielvereinigung'as 6:1 (0:0).

Praeitą sekmadienį spalių mėn. 1 d. Klaipėdos futbolo komanda „Spielverreinigung" žaidė Kauno „Makabi" aikštėje Lietuvos lygos pirmenybių rungtynes su Kauno LGSF komanda.

Pirmasis kėlinys be aiškesnės kurios nors komandos persvaros baigėsi lygiomis 0:0. Antrame kėliny elgesefiečiai smarkiai prispaudė svečių vartus ir jau pačioje pradžioje Klimas įmušė pirmą golą. Tačiau keletas minučių po šio golo „Spielvereinigung" iš prasiveržimo atsilygina. Žaidimas labai pagyvėja ir darosi kartais net žiaurus. LGSF pamažu vėl perima inicijatyvą ir sudaro smarkių pavojų priešo vartams. Pagaliau krinta į „Spilvereiningung'o" vartus antrasis, jau seniai užtarnautas golas, kurį įmuša Brazauskas, o po trijų minučių ir trečias, siunčiamas Klimo į vartų tinklą „Spielvereinigung'o" puolimas nepajėgia sudaryti jokio pavojaus LGSF'o vartams, o LGSF puolėjų „išpompuotas" gynimas priima dar 3-jų golų porciją, ir rungtynės baigiasi. LGSF šias rungtynes laimėjo visai užtarnautai ir šiai išdidžiai komandai, žaidžiančiai rungtynes su Lietuvos komandomis sudavė pirmą katastrofišką smūgį.

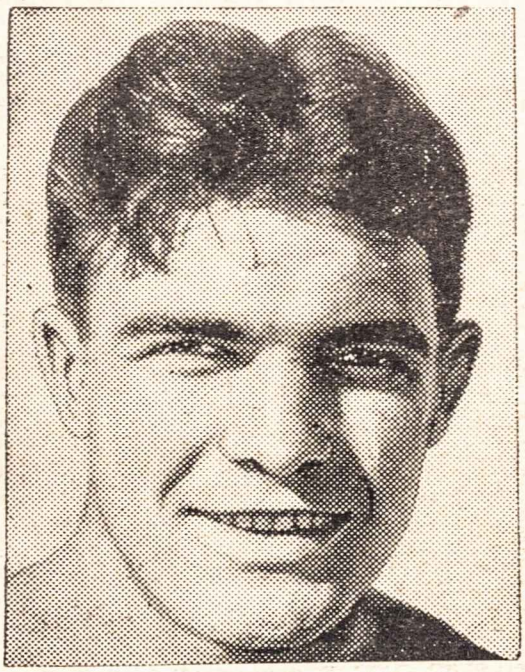

Boksininkas *Striblingas*, palaidotas Spalių 5 d. Jis buvo smarkiai sužeistas motociklu važiuodamas. Amputavus koją, mirė.

Klaipėdos K.S.S.: Kybartų „Sveikata" 3:0

Spalių 1 d. įvyko Kybartuose tarp suminėtųjų komandų Lietuvos pirmenybių rungtynės, kurias užtarnautai laimėjo K.S.S.

Užsienio žinios

Los Angelos olimpijados laimėtojas italas Beccali per tarpvalstybines Italijos ir Anglijos lengvosios atletikos rungtynes pastatė naują pasaulio rekordą 1500 metrų bėgimo: 3 min. 49 sek. Senasis pasaulio rekordas buvo 3 min.49,2 sek. ir priklausė garsiajam prancūzų bėgikui Ladumegui.

Įvykusiame 25 kilometrų bėgime per Helsingforsą pirmą vietą laimėjo Izo — Hollo, nubėgęs šią distanciją per 1 val. 23 min. 25,3 s. Antruoju atbėgo Virtanenas. Garsusis Nurmi, šiame bėgime taip pat dalyvavęs ir aštriai konkuravęs Izo — Hollo, nubėgęs 20 kilometrų distanciją buvo taip išsikvėpęs, kad toliau bėgti nebegalėjo ir iš konkurencijos pasitraukė.

Breslau sporto šventėje vokiečių šokimo į aukštį su kartimi meisteris Vegeneris pasiekė 4,05 mtr. Peršokti 4,15 mtr. jam nepavyko. 4,15 mtr. būtų buvęs naujas Vokietijos rekordas.

Mums pažįstami švedai laimėjo prieš norvegus tarpvalstybines futbolo rungtynes rezultatu 1:0 (0:0).

Apžvalga

MARTYNUI JANKUI 75 METAI.

Didžiosios Lietuvos turima nemaža tautinio atgimimo didvyrių. Jie žinomi visai Lietuvai, jie gerbiami, jų atminimas visiems lietuviams — šviesus, nes mes apie juos žinių, palyginti, turime nemaža, o ir tos vis iš gerosios šalies. Tačiau Mažoji, Prūsų, Lietuva, tautinis jos gyvenimas praeityje ir dabar platesnėms masėms yra *terra incognita*. O ir ši mūsų šalelė, praeityje atskirta nuo tėvynės motinos, gyveno savitą, tačiau lietuvišką gyvenimą, turėjo savas tradicijas, kurios jai ir leido atsispirti prieš sraunias germanizacijos vilnis.

Vienas tų veikėjų, kuris savo didžiu darbu, kaip siena, užstojo prūsų lietuvius nuo šiaurės vakarų germanizacijos vėjų, ir yra garbingas septyniasdešimt septynerių metų jubiliejininkas *Martynas Jankus*.

Jis gimė 1858 m. Rugpjūčio 7 d. Pagėgių apskrities Bitėnuose. Teturėdamas vos 20 metų, nors vos pr. mokslą teišėjęs, jau sielojasi nelaiminga savo tautos dalimi. Tad, susitikęs Dr. Sauerveiną, gal nebus per daug pasakius, prislėgtųjų tautų pranašą, jam atveria širdį, o šis karštam jaunuoliui tepasako: „Darbu parodykit, kad esate“.

Mažutis patarimas pažadina jaunuolio jėgas dirbti: nuo to laiko jis — politikas, spaudos apaštalas, žurnalistas ir literatas. Jo inicijatyva 1892 m. lietuvių kandidatas į reichstagą išrenkamas 6.000 balsų, nors pora metų prieš Jankus su lietuviais buvo taip skaudžiai apsijuokinęs: lietuviai tegavo 37 balsus. Bet vyrai, nors ir jauni, rankų nenuleidžia.

Jaunuolis Jankus Didžiojoje Lietuvoje platina „Auszrą“, o spaudai piginti pats įsitaiso spaustuvę, kuri jam tik nuostolius teikė ir visą jo turtą naikino. „Keistas“ tas Jankus: kad ir bankrūtija, o vis tik dirba. Mat, idealistas žmogynui visados didžiausias keistuolis.

Būdamas mažamokslis, bet plataus ir giloko išsilavinimo bei patyrimo žmogus, Jankus imasi rašyti knygas ir leisti laikraštį. Knygelių išleido apie 20, o jos vis ar tai dainomis, ar tai pasakojimais, ar atsitikimais kalbėjo lietuviui, kad jis lietuvis, o žemė, kurioj jis gyvena, Lietuva, jo tėvynė.

Jankaus darbas nebuvo be pavojų, nes buvo draudžiamas darbas: 9 kartus jis sėdėjo vokiečių kalėjimuose, o rusai per D. Karą ištremia jį su visa šeima į Rusiją, kur miršta jo tėvas ir brolis.

O dabar šis senelis už savo nuopelnus gauna valstybės pensiją, apdovanotas aukščiausio laipsnio Italijos Coronos ordinu, D. L. Kun. Gedimino ordinu, Šaulių žvaigžde ir Nepriklausomybės medaliumi.

Bet senelis tik šypsos: ne dėl pensijos ir ordinų jis dirbo. Jis dirbo tėvynei išlaisvinti. Ji — laisva. Jis — laimingas, patenkintas, ir laisvė jam — puikiausias už darbą atlyginimas.

Garbingam Jubiliejininkui linkime dar daug skaidrių, Dievo laiminamų metų.

STUDENTŲ ATEITININKŲ KONFERENCIJA.

Kasmet Rugsėjo m. 30 ir Spalių m. 1 dienomis įvyksta Studentų Ateitininkų Sąjungos konferencija. Joje dalyvauja ne tik Kauno ir Dotnuvos studentai, bet ir kitų užsienio miestų, kur jie studijuoja.

Konferencija apžvelgia nuveiktuosius darbus, pasitaikiusias kliūtis, nustato veikimo kryptį ir planus, darbams įvykdyti išrenka Centro Valdybą ir kitus organus. Šių metų konferencija labai skyrėsi nuo kitų buvusiųjų. Į ateitininkus padvelkė, tarsi, nauji vėjai, gaiviną ir žadiną, teikią daug reikšmės ir jį įprasminą, nudažą visuomeniškumo dažais. Ir iš

tiesų. Šūkis „visa atnaujinti Kristumi“ automatiškai ateitininkus daro visuomenininkais, nes tie, kurie eina Kristumi visuomenės atnaujinti, ir yra visuomenininkai. Visuomeniškumo dvasioje visa konferencija ir vyko.

Rugsėjo mėn. 30 d. 7 val. konferencijos dalyviai susirinko į gedulingas pamaldas Studentų bažnyčioj pasimelsti už mirusius Sąjungos narius. Prof. kun. dr. Ūsorius, sakydamas šiam momentui pritaikintą pamokslą, gražiai apibūdino ir aukštai iškėlė mirusiųjų ateitininkų nuopelnus ir tą kilnų pavyzdį, kuriuo pasižymėjo gyvi būdami.

Konferenciją At-kų Rūmuose 9 v. gražia kalba atidarė S-gos pirm. dr. Ig. Skrupskelis.

Prieš pradėdami darbus, konferencijos dalyviai sugiedojo tą galingą ir nuostabiai gražią a. a. Maironio Marija, Marija... Į garbės prezidijumą buvo pakviesti J. E. vysk. M. Reinys, prof. St. Šalkauskas, prof. K. Pakštas, prof. Pr. Dovydaitis, prof. Kuraitis, kun. Dogelis, dr. Karvelis, kun. Mieleška ir Amerikos liet. kat. studentų atstovas Šaulys; į darbo prezidijumą — stud. Ad. Domaševičius, stud. M. Mykolaitytė ir stud. J. Simokaitis(iš Dotnuvos), o į sekretorijatą — stud. Petkutė, stud. Dėdinas ir stud. Batauskas.

Konferencija susilaukė gausybę garbingų asmenų sveikinimų, bet bene karščiausiai konferencija sutiko moksleivių atstovo, Amerikos liet. kat. studentų ir iš Brazilijos atvykusio kun. Suginto sveikinimus.

Šį posėdį be įvairių, kaip paprastai konferensijose, rinkimų ir pranešimų, buvo iškeltas vado sąvokos supratimo klausimas, į kurį išsamia kalba atsakė prof. Reinys. Ekscelencija sutiko su pirm. Skrupskelio teigimu, kad, atsižvelgiant į dabartinius laikus, reikalaujančius drausmingo organizacinio darbo, reikia aukštai iškelti vado autoritetą, ir šią mintį toliau išplėtojo. Katalikų Bažnyčia nuo amžių kelia ir aukštai vertina šį principą, tačiau ji nesutinka su praktišku jo vykdymu, kokį paskutiniu laiku matome ypač Vokietijoj, kur vadas suprantamas neklaidingu, nekritikuojamu, kur vado darbai be jokių sąlygų priimami teisingais ir teisėtais. At-kai tokį vado supratimą turi atmesti ir priimti Katalikų Bažnyčios ir žmogaus proto diktuojamą supratimą: vadas — autoritetas, bet galįs suklysti.

Po pietų prof. dr. L. Bistras skaitė apie socijalinius principus ir praktiškas iš jų išvadas. Be kitų, pažymėtinos šios mintys. Vis dėlto mūsų laikais dar nėra teisingo ir tinkamo turtų paskirstymo. Dėl to vieni gyvena prabangoj, kiti badą kenčia. Iš to kyla visokių nesusipratimų, įvairių skriaudų; ir net krizis daugumoj tik iš to kilęs. Krizis ne tik ekonominis, bet ir socijalinis bei politinis, kuris gresia dideliais pavojais, nežiūrint net į politinius persitvarkymus, kurie tų nenormalumų nepašalina ir negali pašalinti. Dėl to turinti būti įvykdyta reforma pramonės, prekybos ir kitų sričių, reformos, panašios į žemės reformą. Bet ji turi būti įvykdyta teisingais principais vadovaujantis, nurodytais Katalikų Bažnyčios enciklikoj „Rerum novarum“.

Atskirai įvykusiuose vyrų ir mergaičių posėdžiuose vyrams paskaitą laikė kun. dr. Vaišnora apie katalikų vyrų organizavimąsi kitur ir pas mus ir mergaitėms dr. V. Karvelienė apie socijalinius studenčių uždavinius. Ne tik užsieny, pav. Italijoj, bet ir pas mus Katalikų Veikimo Centras organizuoja katalikus vyrus į tris grupes: *mažuosius* (maždaug iki 15 metų amžiaus), *jaunuosius* (pav., vyrų Pavasarininkų S-ga) ir suaugusius (vedusieji).

Vakare konferencijos dalyviai priėjo išpažinties, kad sekmadienį šventa širdimi susijungtų su Aukštybių Viešpačiu. Sekmadienį 11 val. prisirinko įvairiaspalvių studentų (ne tik raudonų), žymių visuomenės veikėjų, studentų at-kų draugų pilnutėlė, kaip kūju prigrūsta, studentų bažnyčia. Iškilmingas pamaldas laiko J.E. vysk. M. Reinys. Per Mišias gieda p. Makačino diriguojamas st. at-kų choras. Gražu buvo žiūrėti, kaip jauni žaliukai studentai, žydinčios jaunuolės susikaupę grįžo nuo Dievo stalo. Matai, kad jie karšta širdimi išsiveržė iš pilkos kasdienumos į gražesnįjį pasaulį, esantį už žemės ribos. Nuostabus ir prakilnus daiktas yra religija. O ji nesvetima nei senam jau plin-

kančiam profesoriui, nei žydinčiam studentui, nei pražydusiam moksleiviui: dabar jie visi savo dvasia ne čia, ne žemėje. Po pamaldų mylimasis Ganytojas, nuoširdus jaunuolių draugas, pasako ilgą, bet gražų pamokslą, primindamas esant kovos sunkumus ne su savo priešais, o su savim pačiu kovojant, nes šiais laikais siaučiąs sugedimas ir sugedusieji stengiasi ir jaunimą išmušti iš tiesaus tiesos ir pareigos kelio. O išsilaityki jame tai ir yra sunkiausioji kova, kurią katalikas laimingai turi baigti, nes šią kovą Viešpats tik bendymui siuntė, tik amžino džiaugsmo laimėjimui.

Po pietų At-kų Rūmuose kun. Sugintas trumpai pranešė apie lietuvių išeivių vargus Brazilijoj, kurioje lietuvių esama apie 30000, bet jie gyvena tokiam skurde, kad pėsti ryžtųsi į tėvynę keliauti, jei tai būtų galima. Jiems gresia pavojus nutautėti ir nukatalikėti. Renkamos aukos bažnyčioms ir mokykloms statyti, o šios įstaigos bus lietuvių katalikų tvirtovės Brazilijoje. Čia pat at-kai, kiek išsigalėdami, jam suaukojo.

Labai daug konferencijai reikšmės suteikė dr. Pr. Dielininkaičio paskaita apie socijalinį katalikų studentų veikimą. Jis, kviesdamas studentus at-kus gyvai prisidėti prie pastangų, darbininkų vargų, ir kitų nelaimingųjų gyvenimą pagerinti, nurodo į didįjį darbininkų draugą Ozanamą ir kitus garbingos atminties katalikų veikėjus, kuriuos entuzijastiškai seka Prancūzijos, Belgijos ir kitų šalių studentai. Po paskaitos kilo ypatingai gyvos ir karštos diskusijos, kuriose ypač aktyviai dalyvavo sendraugiai. Pažymėtina karšta ir karštai sutikta ir palydėta dr. Karvelio kalba, kurioje drąsiai nurodė mūsų dienų nenormalumus. Ir prof. Dovydaitis, ir tėvas jėzuitas Paukštys, ir J. Dagilis nurodė, koks milžiniškas darbas katalikus laukia fabrikuose, dirbtuvėse, fortuose, barakuose ir priemieščiuose. Ar išsijudins atkai jiems padėti?! Sykiu pasidžiaugta, kad šis darbas jau dirbamas: organizuojami darbininkai, lankomi kaliniai, ligoniai, vargšams ruošiamos kūčios, jų vaikams eglutės.

Reikia labai džiaugtis, kad Sąjungos pirmininku išrinktas dr. Dielininkaitis, užsieny studijavęs visuomenės mokslus ir šiemet juos pradedąs skaityti Vyt. D. Universitete. *Ateitininkai, reikia tikėti, bus suvisuomeninti.* Reikia tikėtis, kad čia nebus užmiršta ir moksleiviams visokeriopa parama, kurios, nebūdami turtingi, irgi reikalauja. Jiems remti net rezoliucija priimta.

Napaprastą entuzijazmą pažadino perskaitytas Amerikos ir Lietuvos lietuvių katalikų sudentų vienybės aktas. Jį duodame ištisai:

Studentų Ateitininkų ir Amerikos Liet. Katalikų Studentų Sąjungos, metinėje Stud. At-kų S-gos Konferencijoje, įvykusioje 1933 m. rugsėjo 30 ir spalių mėn. 1 d. Kaune, remdamosios savo religinių ir tautinių idealų bendrumu, savo nepalaužiamu noru realizuoti vyriausiąjį šūkį „Visa atnaujinti Kristuje", savo didžiausiu troškimu paaukoti visas savo geriausias jėgas mylimam kraštui ir tautai į kultūrines kūrybos viršūnes kelti, ryžtasi nuo šio laiko sąmoningai bei planingai bendradarbiauti ir teikti abipusės visokeriopos paramos. Ši abiejų Sąjungų vienybė, jungianti Nepriklausomos Lietuvos ir Amerikos lietuvių visuomenės jaunąją kartą, tegul išauga į visų mūsų tautos dalių, — laisvų, vergijoj skurstančių ir toli už Atlanto gyvenančių, — į vieną tamprų ir atsparų organizmą, *kuris, remdamasis krikščioniškosios meilės pasaulėžiūra, galės neboti visų pasaulio sukrėtimų ir įstengs atlikti Aukščiausiojo Kūrėjo jai skirtą uždavinį. Tegul Dievas laimina mūsų pasiryžimą!*

Kaunas, 1933 m. spalių mėn. 1 d.

Šį bendradarbiavimo pasižadėjimą pasirašė vysk. M. Reinys, prof. Pr. Dovydaitis, prof. K. Pakštas, dr. St. Ūsoris, dr. P. Karvelis, buv. S-gos pirm. dr. Ignas Skrupskelis, naujas pirm. dr. Pr. Dielininkaitis, konferencijos prezidijumas — Ad. Domaševičius, M. Mykolaitytė ir J. Simokaitis ir naujoji S-gos c. valdyba — M. Matulionytė, K. Vosylius, Brazauskas ir Butrimas. Amerikos Liet. Kat. Stud. S-gos vardu pasižadėjimą pasirašė p. Vincas J. Šaulys. Ta proga, šiam epochinės reikšmės įvykiui pažymėti, kalbas pasakė dr. Pr. Dielininkaitis ir p. V. Šaulys, o tam žygiui konferencija pareiškė audringą

ir entuzijastišką pritarimą. Įteiktąjį adresą p. V. Šaulys nuveš Amerikos lietuviams katalikams studentams. Tuo būdu vienybė ir tarpusavis bendradarbiavimas proklamuoti ne tik tarp Lietuvos pavasarininkų ir Amerikos vyčių, bet ir tarp abiejose šalyse aukštuosius mokslus einančio katalikiškojo lietuvių jaunimo.

Konferencijoj dalyvavo apie 500 žmonių, iš kurių 62 atstovai, o kiti svečiai, kurių tarpe visa eilė katalikų jaunimo vadų, visuomenės veikėjų ir kitų garbingų asmenų, gražus būrys moksleivių ir t.t. Be to, iš užsienio dalyvavo 5 atstovai, iš Paryžiaus, Vienos. Baigiantis posėdžiui buv. pirm. dr. Ig. Skrupskelis, naujai išrinktasis dr. Pr. Dielininkaitis ir Vyr. Feder. vadas prof. Pakštas pasako atitinkamas kalbas.

Po posėdžiui visi rikiuotai nuvy- Ypatingai entuzijastingai kalbėjo ko į Karo Muziejų, kur prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę padėjo vainiką, ir stud. Ad. Domaševičius pasakė gražią kalbą, aukštai iškeldamas nuopelnus žuvusiųjų atkų; o prie a.a. Dariaus ir Girėno lėktuvo liekanų Karo Muziejuj padėta gyvų gėlių puokštė, o visa konferencija su vėliavomis pradefiliavo pro „Lituanicą", pagerbdami didvyrius.

Vakare įvyko draugiškas pasilinksminimas, kuriame stud. at-kų choras sudainavo keletą gražių dainelių.

Konferencija praėjo pakelta nuotaika, darbščiai ir gyvai bediskutuojant ir besirūpinant tolimesniais darbais. Konferencija, nauji Sąjungos vadai įliejo į jos gyslas naujo, šviežio kraujo, gyvybės, gaivaus oro: Sąjungoje pastebi naują entuzijazmą, kuris išvystys jau esančius darbo gemalus.

Vl. Miknevičius

Knygos

M. Vaitkus. NUŠVITUSI DULKĖ. Eilėraščiai. Šv. Kazimiero Dr. leidinys. Kaunas, 1933 m. 198 psl. Kaina 4 lt.

M. Vaitkus — senesniosios kartos poetas. Ryžtantis kalbėti apie jo poeziją, reikia nustatyti tam tikras mastas, pagal kurį ji bus vertinama. Kas sekė ankstyvesniąją M. Vaitkaus poeziją *(Margumynai, Šviesūs Krislai, Liepsnelės)*, galėjo įsitikinti autoriaus konservatyviškumu. Vaitkus savo eilėraščių tematiką (motyvų atžvilgiu) keičia, bet jų forma ir nuotaika (poetiniu atžvilgiu) nuo pat kūrybos pradžios veik nežengia priekin. Tą pat galima pasakyti ir apie pastarąjį rinkinį. Galima tvirtinti: M. Vaitkus — poetas, nepripažįstąs (savo poezijoj) naujoviškumo ir jo nesiekiąs. Iš to jau aišku: jei kalbamąjį rinkinį traktuotum modernistų mastu, gerokai nusiviltum. Tačiau būtų per drąsu modernizmo reikalauti iš to poeto, kuris negyvena dabartim. Taigi M. Vaitkaus *Nušvitusi dulkė* teks nagrinėti kaip 20-jo amžiaus pirmojo dešimtmečio (iš tiesų Vaitkus to laiko atstovu yra) literatūros įnašas.

Jau kuris laikas M. Vaitkus buvo nutilęs. Paskaitę šio rinkinio pirmuosius puslapius, įsitikinam, kad ir pats poetas jau nebeturėjo vilties kurti. Bet —

Užgesę akys ūmai nušvito;
krūtinė plinta — ko trokšta, žino:
Didysis grožis prabilo. Ryto
neblauki. Dienos nebekankina. 8 p.

Grožiui užgesę akys nušvito, ir poetas, po ilgos pertraukos, vėl pasirodė didoku poezijos rinkiniu. Iš to galima daryti išvada, kad M. Vaitkus įkvėpimą pripažįsta. Jis ne rašo eilėraščius, bet kuria (sprendžiu iš pasisakymo, įdėto į šį rinkinį pirmuoju eilėraščiu).

Kalbamo eilėraščių rinkinio antraštė ne be prasmės. Poetas save laiko tik maža dulkė. Gyvenimas ir pasaulis toks didelis, o jis mažytis. Kurį laiką ta mažoji dulkė buvo užgesusi. Tik dabar vėl sušvito. Sušvito grožiui. Ne naujam poezijos grožiui, o anam, kuriuo kadai poetas gyveno.

Siauro straipsnelio rėmuose nebus galima naujasis Vaitkaus eilėraščių rinkinys nagrinėti studijiniu būdu. Daugiau teks kreipti dėmesio į poetiką (kūrybą poetinių priemonių atžvilgiu), ir veik neliesim motyvų.

Nušvitusioj dulkėj tilpusių eilėraščių forma (ritmikos ir rimų atžvilgiu), galima sakyti, niekuo nesiskiria nuo pirmesniųjų to paties autoriaus poezijos leidinių. Tiesa, ritmas šiame rinkiny mažiau kur sušlubuoja, palyginus su pirmaisiais eilėraščiais. Tačiau senosios klaidos M. Vaitkus neišvengė, kuri buvo ypač jaučiama anksčiau: būtent — daug kur stinga ritmo monumentalumo net tuo atveju, kada minties monumentalumas išlaikytas. O tatai mažina eilėraščių vertę ne tik muzikalumo atžvilgiu, bet ir skaitytojui neduoda į juos įsigyventi.

Rimai nėra įvairūs bei nauji. Ir, atrodo, kad jų net nesistengiama ieškoti — laikomasi praeities.

Be to, M. Vaitkaus poezijai stinga vaizdingumo. Jis kalba sąvokomis, ir maža dalelė tėra vaizdų. O paprastai sąvokų poezija atrodo sausa ir kaip sfinksas sustingusi —

Taip, kapan keliauju. Tik jau be Tavęs:
Tu jau griuvai...
Aš pasaulin eisiu, kol Aukščiausias ves
gyvent, nors skauda tai.

Skauda tai, kad tenka mest Tave ir eit
savais keliais,
kai reikėtų liktis... Ką gi? gal jau greit
ir man eilė ateis...

Maironiui mirus, 31 p.

Pacituotieji posmai yra itin charakteringi M. Vaitkaus poezijai: norėta pavaizduoti liūdna nuotaika, tačiau tai nuotaikai sudaryti stinga tinkamo vaizdo ir, be to, ritmika (ir jai parinktieji žodžiai) nedera šiam eilėraščiui. Tik kažkoks žodžių patosas.

Ir iš viso, peržvelgęs kalbamąjį rinkinį, gauni įspūdį, kad poetas, nors žodžiais atrodo tiek daug nusižeminęs (save dulke laikąs), bet perdaug iškilmingu tonu kalba. Tas iškilmingumas užtemdo jau ir taip labai individualų Vaitkaus poezijos jausmą.

Nors matuotumėm poeziją vienu ar kitu mastu, bet visuomet iš jos reikalaujame vaizdingumo, nuoširdumo (ne individualaus sentimentalumo!), muzikalumo ir pažangumo. Deja, M. Vaitkaus poezijoj (turiu galvoj pastarąjį rinkinį) minėtais atžvilgiais pažangumo labai maža jaučiama, nors ir ją vertiname lygindami su anų metų rinkiniais.

Motyvų atžvilgiu irgi nėra nieko ypatingo. Kas itin pastebėtina, tai per didelis nusivylimas savo būtimi.

Šį rinkinį gal tepateisins religinga jo nuotaika. Čia nesutiksi bulvariškumo ir kitų tuščiažodžiavimų. Vaitkaus eilėraščiuose yra mintis, bet jai dažniausiai stinga poetinio vaizdo. O poezija be poetinio vaizdo ne poezija, o — retorika.

Simas Miglinas.

Vikt. Kamantauskas. KALBĖKIME LIETUVIŠKAI. Kaunas 1933 m. 89 puslp. Kaina 1 litas.

Lietuvių kalboje, kaip ir kitose kalbose, yra nemaža žodžių, kurie iš kitos, svetimos, kalbos įsibrovę pašalino esamuosius, tikruosius žodžius, juos nustelbė ir net pilietinių teisių įsigijo. Tiesa, yra tokių žodžių, kurie bendri taip vadinamajai indoeuropiečių kalbų grupei. Bet tokių žodžių nėra per daugiausia, ir prieš juos nekovojama. Tačiau daug yra tokių žodžių, kurie toms kalboms nėra bendri, o kaimynystės keliu pereina iš vienos tautos į kitą. Su tokiais svetimais, negeistinais, dažnai pasenusiais ir tik liaudies vartojamais žodžiais reikia kovoti, nes jie nuodija kalbą, mažina jos grožį.

Šis V. Kamantausko žodynėlis kaip tik ir duoda visą eilę svetimų, pasenusių nebevartotinų žodžių ir jų pakaitų — tikrai lietuviškų, gražių, savų. Tiesa, vieni tų žodžių yra vartojami ne visur, bet juk nesunku su jais susigyventi, kadangi savo pagrinde — žodžio šakny ir galūnėj — jie turi tikras lietuviškumo žymes. Tokie, rečiau kur vartojami, žodžiai autoriaus yra vadinami šeimažodžiais. Panašūs žodžiai yra tie, kurie var-

tojami atskirose valsčių, parapijų, kaimų ribose. Pagaliau, juk ir kiekvienas žmogus turi kiek skirtingesnį žodyną, nuo kitų. Atskirose Lietuvos vietose vartojamų žodžių pavyzdžiu gali būti „paplūdimis", sakomas Palangos apylinkėse, kuriuo reikėtų pakeisti mums svetimą „pliažą".

Daugiausia svetimų žodžių yra patekusių iš rusų, lenkų, latvių ir vokiečių, tai yra kaimyninių kalbų. Ypačiai liaudy yra daug svetimžodžių, prigijusių iš rusų kalbos. Tačiau ir inteligentai vartoja labai daug iš kitų kalbų patekusių žodžių. Atlietuvinant pavardes, būtinas reikalas atlietuvinti ir tuos visus žodžius, kurie į kalbą yra patekę senais laikais įvairių nepalankių sąlygų dėka (sąjunga su lenkais, rusų priespauda ir t. t.)

Tiesa, žodynėlis nėra visiškai pilnas, nes daug yra dar žodžių, kurie čia nepaminėti, o kiti net ne visai patenkinamai sulietuvinti, bet vis dėlto šis darbas užkiš nemažą spragą, kuri per ilgą laiką buvo atsiradus kalboj ir, kaip autorius sako, šiek tiek patarnaus gero noro žmonėms, kuriems įkyrėjo darkyti savo motinos kalbą. *V. A.*

Atsiųsta paminėti

Enrica v. Handel-Mazzetti, RITOS PALIKIMAS, romanas II dalis, išvertė *A. Žagrakalienė,* „Sakalo" B-vės leid. Kaunas, 1933 m. Kaina 3 lt.

Enrica v. Handel-Mazzetti, RITOS LAIŠKAI, I dalis, išvertė *Mykolas Genys,* šv. Kazimiero Dr-jos leidinys 571 Nr. Kaunas, 1933 m. 275 psl. Kaina 3 lt.

Enrica v. Handel-Mazzetti, RITOS LAIŠKAI, II dalis, išvertė Mykolas Genys, šv. Kazimiero D-jos leidinys 578 Nr. Kaunas, 1933 m. 213 psl. Kaina 2,50 lt.

Iš spaudos tuojau išeis ir III „Ritos laiškų" dalis, tuomet tat ir duosime išsemiančią šios trilogijos — viso 6 knygų — recenziją.

A. Vienuolis, VIEŠNIA IŠ ŠIAURĖS, romanas I dalis — RAŠTAI VII tomas. „Sakalo" b-vės leidinys Kaunas, 1933 m. 338 psl. Kaina 4 lt.

Šis romanas — vertingas ir įdomus. Jį recenzuosime išėjus II daliai.

Pranas Daunys, aklas Lietuvos karo invalidas, VARGO KELIAIS. Atsiminimai iš kovų dėl nepriklausomybės. Autoriaus leidinys, Kaunas, 1933 m. 125 psl. Kaina 1,50 lt.

Ad. Raulinaitis, NAUJAIS KELIAIS, 3 veiksmų su prologu drama. „Sakalo" b-vės leid., Kaunas, 1933 m. 77 psl. Kaina 1,50 lt.

Paulius Preikšas, SKUBUČIAI, eilėraščiai jauniesiems. S. Tijūnaičio leidinys. Kaunas, 1933 m. 64 ps. Kaina 1,50 lt.

Anna Brigader, NYKŠTUKAS *(Spriditis).* Vertėjas J. Pakalkis. šv. Kazimiero Dr-jos leid. 565 Nr. Kaunas, 1933 m. 78 psl. Kaina 1 lt. *Švietimo ministerijos pripažinta knygelė tinkanti visų mokyklų knygynams ir vaikų teatrams.*

M. Vaitkus, NUŠVITUSI DULKĖ. Eilėraščiai. Šv. Kazimiero Dr. leidinys 550 Nr. Kaunas, 1933 m. 200 psl. Kaina 4 lt.

H. Rieder Haggard. Ajieša. Romanas. „Vagos" leid. sukrauta „Sakalo" b-vėje. Kaunas, 1933 m. 233 ps. Kaina Lt. 2 ct. 50

Alfred Beer Christi Gefolgsam. Gebete für Buben. Herder leid. Freiburg im Breisgau, 1933 m. 78 ps. Kaina nepažymėta.

MŪSŲ ŽINYNAS, karo mokslų žurnalas, 1933 m. birželio mėn.

MŪSŲ ŽINYNAS, karo mokslų žurnalas, 1933 m. liepos m. 100 nr.

MŪSŲ ŽINYNAS, karo mokslų žurnalas, 1933 m. rugpjūčio m. 101 nr.

Sktn. Dr. K. Avižonis, KAIP STOVYKLAUTI, su 365 iliustracijomis. „Skautų Aido" leid., Kaunas, 1933 m. 308 psl. Kalbos žiūrėjo *Vikt. Kamantauskas.* 2 spalvų viršelį piešė *J. Tarbūnas.* Kaina 5 lt.

K. Laucius, FOTOGRAFUOTI GALI KIEKVIENAS, vadovėlis norintiems išmokti fotografuoti. Su 117 paveikslų. „Skautų Aido" leidinys. Kaunas, 1933 m. 256 psl. Kalbos žiūrėjo *Vikt. Kamantauskas,*

Red. J. *Mikulevičius.* Vyr., ats. red. ir leid. — *Pr. Dovydaitis.*

A. Jakštas. Apie katalikiškus šventraščio vertimus ir vertėjus. Atspausta iš „Sotero". Kaunas, 1933 m. 26 ps.

Med. Dr. Emma F. Angell Drake. Kas kiekvienai jaunai moteriai žinotina. Išvertė L. Gr. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1933 m. 172 ps. Kaina Lt. 3,—

P. Anselm Schott O.S.B. Volks Schott. Kleines Messbuch für die Sonn-und Feiertage. 5 neubearbeitete Auflage. Herder leid. Freiburg im Breisgau, 1933 m. 480 + 78 ps. Kaina nepažymėta.

Rase Oldenbourg „Ich",ein Gottes Beweis. Herder leid. Freiburg im Breisgau, 1933 m. 44 ps. Kaina nepažymėta.

Prof. Tihamér Toth, Mit offenen Augen durch die Welt.

KATALIKŲ AKCIJA, šv. Sosto nurodymai, sustatyti Vyriausiojo Italijos Katalikų Akcijos Dvasios Vado J. Eks. Arkivyskupo G. *Pizzardo.* Atspauda iš „Tiesos Kelio", išleista Liet. KVC. Kaunas, 1933 m. 44 psl. Kaina nepažymėta.

KASDIENIS DRAUGAS

1934 metams (kišeninis kalendorius). Išleido *Vl. Zdanavičius.* Kaunas, 80 psl. Kaina 50 ct. Įrištas 1 lt.

Kalendorius išleistas gražiai — atspaustas dviem spalvom, ant rašomosios popieros su vieta kasdieniams užrašams. Šalia 1934 m. kalenda rijumo pridėtas amžinas — 1582 — 4000 metų kalendorius. Tai pirmas toks kalendorius mūsų kalendorių istorijoj.

T. Br. Krištanavičius S. J. Kas yra tie Eucharistijos karžygiai? Atspaudas iš „Tiesos Kelio". Kaunas, 1933 m. 16 psl. Kaina 30 ct.

Franz Kernig. Brigita. Romanas. išvertė *Ant. Žagrakalienė.* Zarasai, 1933 m. sukrauta „Sakalo" b-je 295 ps. Kaina Lt. 2 ct. 50

TIKĖJIMO TIESŲ SANTRAUKA. Priedas prie kun. Dr. J. Młynarčyko abiejų dalių religinių pasikalbėjimų su mažais vaikais. Šv. Kazimiero Dr-jos leid. 569 Nr. Kaunas, 1933 m. 46 psl. Kaina 0,30 lt.

RINKIME 1863 METŲ SUKILIMO MEDŽIAGĄ

Minint šiemet 1863 mt. sukilimo 70 metų sukaktį, randasi progos parinkti iš gyvų dar tos epochos liudininkų medžiagos tam reikšmingam istorijos įvykiui plačiau nušviesti.

Tuo reikalu būtų svarbu:

1) Tuo ar kitu būdu suregistruoti to sukilimo dalyvius Lietuvoje, tiek gyvus, tiek jau mirusius, pažymint jų vaidmenį sąjudy, kilmę, trumpas biografines žinias, jų darbus, kur ir keno vadovybėje jų veikta, jų paskesnį likimą ir t. t.

2) Aprašyti kiek galima smulkiau savo apylinkėje pasireiškusius sukilėlius bei jų malšintojų karo žygius ir kitus veiksmus, k. t. susirėmimus, žygiavimus, stovyklavimus, dalyvių skaičių, sudėtį, apsiginklavimą, rekvizicijas, ekzekucijas ir t. t.

3) Surinkti ir apsaugoti tuos ar kitus materialinius bei dvasinius to sukilimo pėdsakus, k. a:

a) sukilėlių portretus ir kitokius atvaizdus, laiškus, rankraščius, užrašus, dirbinius ir t. t.

b) įv. rūšies ginklus, vėliavas, trimitus ir t. t.

c) uniformą, ordinus, pažymėjimus ir t. t.

d) sukilėlių bei jų malšintojų (rusų) atsišaukimus, įsakymus, antspaudas, rekvizicijos kvitus, dekretus, teismo bei administracijos sprendimus, parėdymus ir t. t.

e) antkapių užrašus, jų nuotraukas ir t.t.

h) liaudies dainas, liečiančias sukilimą ir t. t.

Ši medžiaga būtų pageidaujama ruošiamai *š. m. gruodžio m. 3-26 d. Šiauliuose 1863 metų sukilimo parodai,* be to, ji paliktų ir mūsų istorijai.

Kad ir trumpa žinutė ar nežymūs iš pažiūros daiktai — krūvon sutraukus, čia gali būti itin reikšmingi.

Medžiagą, kuri jau būtų po ranka, prašoma siųsti arba apie ją pranešti iki *š. m. lapkričio m. 15 d. Šiaulių „Aušros" muziejui,* pažymint, ar ji laikinai tik parodai siunčiama, ar perduodama muziejaus nuosavybėn, ar, pagaliau, rezervuojant savo teises, jame deponuojama iki pareikalavimo.

Adresas: Aušros muziejui *Šiauliai,* Aušros alėja, tel. 483

Parodos Komitetas

Tikras draugiškumas per literatūrą

Latviai yra mums labai gimininga tauta — brolių tauta, kaip jie patys sako. Bet ar mes juos gerai pažįstame? Šiomis dienomis išėjo iš spaudos *Korsako* verstos

Latvių novelės

Įžymiausių latvių novelistų geriausios novelės, su autorių biografijomis ir portretais. Kaina Lt. 4 —
Geriausiai su latvių literatūra susipažinsime pasiskaitę šį novelių rinkinį. Knygą gražiai išleido „Sakalo" b-vė. Gaunama visuose knygynuose ir laikraščių kioskuose.

Mokytojams ir mokiniams svarbu

lietuvių kalbos mokslo reikalui įsigyti šias knygas:

1. *V. Kamantausko* **Trumpas kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynėlis** Kaina lt. 2.—
2. *P. Butėno* **Trumpas linksnių mokslas** „ „ 2.—
3. *P. Butėno* **Lietuvių kalbos prielinksnių moksl.** „ „ 2.—

Reikalaukite visuose knygynuose.

Kas yra skaitęs

nors vieną sąsiuvinį **„Gamtos Draugo"**, tas gerai žino, kokių ten įdomių yra aprašymų iš nuostabaus gamtos pasaulio: gyvulių, paukščių, žuvų ir kt. gyvių. **1929, 1930, 1931 ir 1932 m.** šie „Gamtos Draugo" sąsiuviniai jau surinkti į komplektus. Metinio komplekto kaina Lt. 3—. Paskubėkite įsigyti, nes jų yra labai nedaug. Komplektai siunčiami tik gavus pinigus ir apmokėjus persiuntimo išlaidas po 30 centų kievienam komplektui

Adr: „Ateities" adm-ja, Kaunas, Laisvės Al. 3.

Kas norite

savo kambarį papuošti įžymaus Lietuvos veikėjo *Žemaičių Vysk. M. Valančiaus* biustu, pagamintu žymaus dailininko — skulptoriaus p. Pundziaus — kreipkitės į Kauno knygynus ir „ATEITIES" adm—ją Laisvės al. 3.

Šio n-rio kaina 1,75.